İLKOKUL

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

4

DERS KİTABI

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı (ekli listenin 249'ncu sırasında) kurul kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

YAZAR

Bekir PINARBAŞI

TUTKU YAYINCILIK

ISBN

978-975-8851-92-8

•

Dil Uzmanı

Necla ŞANAL

•

Görsel Tasarım Uzmanı

Aysel GÜNEY TÜRKEÇ

•

TUTKU YAYINCILIK

Kavacık Subayevleri Mah. Fahrettin Altay Cad. No.: 4/8 Keçiören/ANKARA

tel.: (0.312) 318 51 51 - 50 • belgegeçer: 318 52 51

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hûda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhaEy Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881–1938)

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI

1. ÜNİTE

GÜNLÜK HAYATTAKİ DİNÎ İFADELER

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Din ne demektir? Aile büyüklerinizle bu konuda konuşunuz.
2. Dua, tevhit, şükür, sevap, günah, helal ve haram kavramlarının anlamını araştırınız.
3. Kelime-i şehadetin nasıl söylendiğini aile büyüklerinizden öğreniniz ve defterinize yazınız.
4. Tekbir ve salavat ne demektir? Araştırınız.
5. Günlük hayatta kullanılan dinî ifadelere örnekler araştırınız.
6. Sübhâneke duasının okunuşunu ve anlamını defterinize yazınız. Bu duanın ne zaman okunduğunu aile büyüklerinizden öğreniniz.

1. GÜNLÜK KONUŞMALARDA DİNÎ İFADELER

Dinî ifade ne demektir?

Yüce Allah (c.c.)*, biz insanlara pek çok güzel özellik ve nimet vermiştir. Bunlardan biri de konuşmaktır. Bizler; duygularımızı, düşüncelerimizi, bilgilerimizi ve hayallerimizi başkalarına konuşarak aktarırız. Rabb'imizin (c.c.) verdiği konuşma nimeti sayesinde çevremizdeki insanlarla iletişim kurarız. İnsanlarla konuşup tanışır, dostluk ve arkadaşlıklarımızı geliştiririz. Onlara isteklerimizi konuşarak iletiriz. Günlük hayatta çevremizdeki insanların konuşurken pek çok ifade kullandıklarına şahit oluruz. Bu ifadelerden önemli bir bölümü, dinimizin etkisiyle dilimize geçen kavram ve kelimelerdir. Bunlar, dinî ifadelerdir. “Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm, Bismillâhirrahmânirrahîm, elhamdülillah, Allah'a şükür, melek, cennet, sevap, günah, haram, helal, dua, ezan, namaz, kurban vb.” ifadeler günlük hayatta sık kullanılan dinî kavramlardan bazılarıdır.

Etkinlik

Günlük hayatta çevrenizdeki insanlar hangi dinî ifadeleri kullanmaktadır? Aşağıya örnekler yazınız.

....
....
....

1.1.Allah

Allah (c.c.); bizi, ailemizi, sevdiklerimizi, canlı ve cansız bütün varlıkları yaratan yüce varlıktır. Kâinat, gezegenler, yıldızlar, Güneş, Ay, Dünya'mız; dağlar, denizler, bitkiler, hayvanlar hep Allah'ın (c.c.) yaratması ile meydana gelmiştir. Allah (c.c.), bizleri çok sever. O, bizi en güzel şekilde, akıllı ve üstün bir varlık olarak yaratmıştır. Hayatımızı sürdürebilmemiz için gerekli olan şeyleri de var etmiştir. Havayı, suyu, çeşit çeşit yiyecek ve içecekleri, irili ufaklı hayvanları yaratmış ve bizim hizmetimize vermiştir. Allah'ın (c.c.) yarattığı nimetler olmasa hayatımızı devam ettiremezdik. Bütün bu sebeplerle bizler Allah'ı (c.c.) çok severiz.

*(c.c.) : “Celle celâlühû” ifadesinin kısaltılmış biçimi olup “Şanı yüce” anlamında, Allah'a saygı ve tazim için söylenir.

Yüce Allah’ın (c.c.) güzel isimleri ve sıfatları vardır. Allah’ın (c.c.) güzel isimlerine, **esmâ-i hüsnâ** denir. Allah birdir. Onun eşi, benzeri, dengi ve ortağı yoktur. O, kâinatın yegâne yaratıcısıdır. Allah’ın (c.c.) gücü sonsuzdur. O, dilediği şeyi, dilediği şekil ve zamanda yaratabilir. Allah (c.c.), bütün eksikliklerden uzak olan, mükemmel bir varlıktır. Onun üstün sıfatları vardır. Örneğin, Yüce Allah’ın (c.c) varlığı kendindendir. O, yarattığı hiçbir varlığa benzemez.

Arapça, Allah yazılı levhalar, evlerimizde ve iş yerlerinde bulunur.

Etkinlik

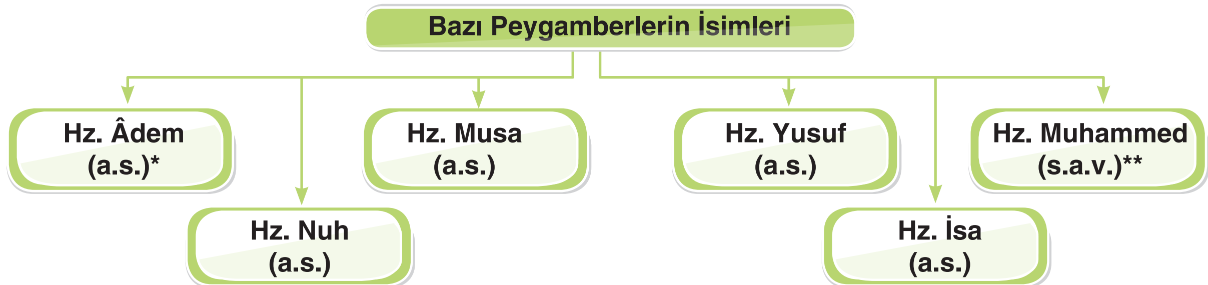
“De ki: O Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.”

(İhlâs suresi, 1-4. ayetler.)

Yukarıdaki ayetlerde Allah’ın (c.c.) hangi özelliklerinden söz edilmektedir? Arkadaşlarınızla belirleyiniz.

1.2. Peygamber

Peygamber, sözlükte haberci, elçi gibi anlamlara gelir. Dinî bir terim olarak ise Allah’ın (c.c.) bildirdiği emir ve yasakları, inanç ve ibadet esaslarını, ahlak ilkelerini insanlara iletmekle görevli olan seçilmiş elçi demektir. Allah (c.c.), insanlar arasından üstün vasıflı bazı kişileri peygamber olarak seçmiştir. Peygamberler, Allah’ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara iletmişlerdir. Onlara dünyada ve ahirette mutlu olmanın yollarını göstermişlerdir. Allah’a (c.c.) niçin ve nasıl kulluk edilmesi gerektiğini öğretmişlerdir. Güzel ahlakları ve yaşayışlarıyla da insanlara örnek olmuşlardır.

*(a.s.) “Aleyhisselam” ifadesinin kısaltmasıdır. “Selam onun üzerine olsun.” demektir.
**(s.a.v.) “Sallallâhü aleyhi ve sellem” ifadesinin kısaltılmış yazımıdır. “Allah, ona rahmet etsin, esenlik ve iyilik versin.” anlamında bir dua ve saygı ifadesidir.

Allah (c.c.), emir ve yasaklarını insanlara iletmek, kullarına doğru yolu göstermek için tarih boyunca birçok peygamber göndermiştir. İlk insan Hz. Âdem (a.s.), aynı zamanda Allah'ın (c.c.) peygamber olarak görevlendirdiği ilk kişidir. Son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Kur'an-ı Kerim'de, her topluma peygamber gönderildiği şu ayetle açıklanmaktadır: **"Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur."**[1] Peygamberler, insanları iyiye ve güzele yöneltmek, kötülüklerden sakındırmak için çalışmışlardır. İyilik yapanların Allah (c.c.) tarafından ödüllendirileceğini müjdelemişlerdir. Kötülük yapan ve başkalarına zarar veren kişilerin de cezalandırılacağını haber vermişlerdir.

Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.), bütün insanlığa gönderilmiş evrensel bir peygamberdir.

Etkinlik

Sınıfınızda ya da çevrenizde peygamberlerin ismini taşıyan tanıdıklarınız, akrabalarınız var mı? Varsa bunların isimlerini sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.3. Eûzü Besmele

"Besmele çekmek" ne demektir? İşlerimize neden besmele çekerek başlamalıyız?

1. Fâtır suresi, 24. ayet.

İşlerimize başlarken “Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.” deriz. Bu ifade, “Kovulmuş şeytanın şerrinden, kötülüğünden Allah’a sığınırım. Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla başlarım.” demektir. “Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.” ifadesini söylemeye **eûzü besmele çekmek** denir.

Bazen işlerimize başlarken sadece “Bismillâhirrahmânirrahîm.” deriz. Bu ifade, “Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla başlarım.” manasına gelir. Bazen bu ifadenin yerine kısaca “Bismillah.” da deriz. Bu ifade, “Allah’ın adıyla başlarım.” demektir. “Bismillah.” ya da “Bismillâhirrahmânirrahîm.” sözünü söylemeye **besmele çekmek** denir.

Not Edelim

Rahmân ve Rahîm, Rabb’imizin (c.c.) esmâ-i hüsnâsındandır. Esmâ-i hüsnâ, Allah’ın en güzel isimleri demektir. **Rahmân**; dünyadayken inanan inanmayan ayrımı yapmaksızın bütün canlılara ve kullarına merhamet eden, anlamına gelir. **Rahîm** ise ahirette sadece müminlere merhametle muamele edecek olan, demektir.

“Bismillâhirrahmânirrahîm.” yazılı bir levha

Bizler, işlerimize besmele çekerek başlamaya önem veririz. Hayırlı olan, dinimizin yasaklamadığı her işe besmele çekerek başlarız. Besmele çekmekle Allah’ın (c.c.) adını anmış oluruz. Rabb’imizi (c.c.) hatırladığımızı ifade ederiz. Bismillah ifadesini söyleyerek gücü her şeye yeten Yüce Allah’a (c.c.) sığınır, ondan yardım dileriz. Cenab-ı Allah’ın (c.c.) bize verdiği nimetleri hatırladığımızı belirtiriz. Rabb’imize (c.c.) şükrümüzü, minnet duygumuzu dile getirmiş oluruz. Dolayısıyla besmele çekmek pek çok güzel anlamı da içermektedir.

Kur’an-ı Kerim’in pek çok ayetinde Allah’ı (c.c.) anmamız gerektiği belirtilmektedir. Örneğin, bir ayette, **“Ey inananlar! Allah’ı çokça zikredin...”**[1] buyrulmaktadır.

1. Ahzâb suresi, 41. ayet.

Başka bir ayette de **“Kendi kendine, yalvararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam Rabb’ini an. Gafillerden olma.”**[1] buyrularak her zaman Rabb’imizin (c.c.) adını anmamız gerektiği ifade edilmektedir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) besmeleye çok önem vermiştir. İşlerine her zaman besmele çekerek, Allah’ın (c.c.) adını anarak başlamıştır. Yemeğe başlarken, su içerken, bineğine binerken, abdest almaya başlarken, Kur’an okurken, yatarken, kalkarken kısaca işlerine başlarken her zaman besmele çekmiş, Cenab-ı Allah’ın (c.c.) adını anmıştır. Ashabına ve bizlere de böyle yapmayı tavsiye etmiştir.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatında besmelinin önemiyle ilgili pek çok örnek vardır. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) yanında yetişen çocuk sahabilerden biri olan Ömer b. Ebu Seleme (r.a.)* anlatıyor: “Ben, Resulullah’ın (s.a.v.) gözetiminde yetişen bir çocuktum. Yemek yerken elim yemek tabağının her yanına giderdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) bana şöyle buyurdu: **Oğlum, besmele çek! Sağ elinle ve her zaman önünden ye!”**[2]

Not Edelim

“Allah’ın adı anılmadan (besmele çekilmeden) başlanan her iş veya söz bereketsizdir, eksiktir.”

(Ebu Davud, Edeb, 18; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 2, s. 259.)

“Gerçek şu ki şeytan, Allah’ın adı anılmayan (besmele çekilmeyen) yemeği kendine helal sayar.”

(Ebu Davud, Et’ime,15.)

Bir gün sahabiler Sevgili Peygamberimize (s.a.v.), “Ey Allah’ın Resulü! Biz yemek yiyoruz fakat doymuyoruz.” dediler. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onlara, **“Yemeği toplu hâlde yiyiniz ve besmele çekiniz. (Böyle yaptığınız takdirde) Allah o yemeğe bereket verir (karnınız doyar).”**[3] buyurdu. Bu olay, yemek yerken besmele çekmenin önemini açıklamaktadır.

Bizler, işlerimize başlarken besmele çekmeye önem verelim. Hayırlı olan her işimize Rabb’imizin (c.c.) adını anarak yani besmele çekerek başlayalım. Örneğin, sabahleyin yataktan besmeleyle kalkalım. Yemek yerken, su içerken, arabaya binerken, abdest alırken, namaz kılarken, Kur’an okurken, eve girerken, ders çalışmaya başlarken,

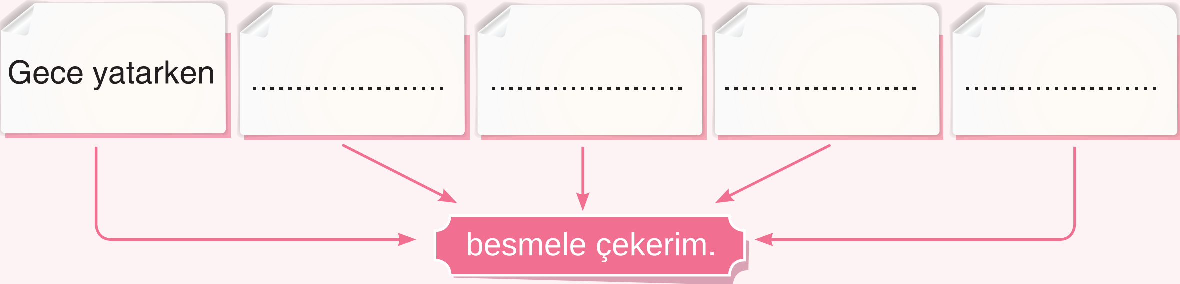
1. A’râf suresi, 205. ayet.
*(r.a.) : “Radıyallâhü anhü.” ifadesinin kısaltılmış biçimidir. “Allah ondan razı olsun.” manasına gelen bir dua ifadesidir.
2. Buhârî, Et’ime, 2, 3.
3. İbn-i Mâce, Et’ime, 17.

kitabımızı ve defterimizi açarken "Bismillâhirrahmânirrahîm." diyelim. Böyle yaparsak Rabb'imizin (c.c.) adını zikrettiğimiz için sevap kazanırız. Ayrıca yapacağımız işlerde Allah (c.c.) bize yardım eder. Bizleri, karşılaşabileceğimiz olumsuzluklardan korur.

Etkinlik

Günlük hayatta besmele çektiğiniz durumları düşünerek aşağıdaki şemaya bununla ilgili örnekler yazınız.

1.4. Selamlaşma

Siz, çevrenizdeki insanlarla selamlaşmak için hangi ifadeleri kullanıyorsunuz?

Selamlaşma, iki insanın birbirine iyi dileklerini iletmeleri olarak tanımlanabilir. Selamlaşma, insanlar arasındaki iletişimin temelidir. Biriyle karşılaşıldığında, karşılaşılan kişiyle konuşmadan önce ona selam vermek temel bir nezaket ve görgü kuralıdır. Bundan dolayı atalarımız, "Önce selam, sonra kelam (konuşmak)." demişlerdir.

İnsanlar arasındaki iletişim selamla başlar. Birbiriyle karşılaşan iki insan önce selamlaşır; sonra da konuşur ve tanışır. Selamla başlayan bu iletişim, kişiler arasında dostluk ve kardeşlik ilişkisine kadar uzanacak bir yol olur. Okulda, çarşıda, pazarda, camide selamlaşma ile başlayan insan ilişkileri, zamanla gelişerek dostluğa ve kardeşliğe dönüşür. Selamlaşma; sevginin, dostluğun, arkadaşlığın, kardeşliğin ilk adımıdır.

Selamlaşmak, Müslüman'ın Müslüman haklarından biridir.Bu nedenle bizler, Müslümanlar olarak birbirimizle selamlaşmaya önem vermeliyiz. Selamı yaygınlaştırmak, aynı zamanda barışın ve kardeşliğin de yaygınlaşmasına katkıda bulunmak anlamına gelir.

Yüce dinimiz İslamiyet, bizden selamlaşmaya önem vermemizi istemektedir. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **"...Evlere girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak selam verin. İşte Allah, düşünesiniz diye ayetleri size böyle açıklar."**[1] Selamlaşmak, insanların birbirine karşı iyi duygu ve düşünceler beslediğini gösterir. Bu sebeple biri bize selam verdiğinde biz de ona en güzel şekilde karşılık vermeliyiz. Rabb'imiz (c.c.), **"Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın yahut aynı ile karşılık verin..."**[2] buyurarak bizden böyle yapmamızı istemektedir.

Not Edelim

İnsanlarla selamlaşmak aynı zamanda onlar için dua etmektir. Allah'tan (c.c.), karşımızdaki kişiye iyilik, güzellik, esenlik vermesini dilemektir. Dolayısıyla selam verdiğimiz kişiye aynı zamanda dua etmiş oluyoruz. Kendisi için dua ettiğimizi, kendisinin iyiliğini istediğimizi bilen kişi bize yakınlık ve sevgi duyar. Böylece selamlaşmak, insanlar arasındaki ilişkileri geliştirir.

Günlük hayatta çevremizdeki insanlarla çeşitli ifadeleri kullanarak selamlaşabiliriz. Örneğin; sabahleyin uyandığımızda anne, baba ve kardeşlerimize, "günaydın, hayırlı sabahlar vb." ifadelerle iyi dileklerimizi belirtebiliriz. Sabahleyin okula geldiğimizde de arkadaşlarımızı, "günaydın, merhaba, iyi günler vb." ifadeleri söyleyerek selamlayabiliriz. Alışveriş için bir markete girdiğimizde "Selâmün aleyküm." veya "Hayırlı işler." diyerek markette çalışan kişiye selam verebiliriz. Apartman merdivenlerinde ya da sokakta karşılaştığımız komşu ve tanıdıklarımıza, "Merhaba, iyi günler." diyebiliriz. Akşam karşılaştığımız bir kişiyle "İyi akşamlar." diyerek selamlaşabiliriz.

Not Edelim

Günlük hayatta farklı ifadeler kullanarak selamlaşmak mümkünse de selamlaşmanın en güzel şekli, "Selâmün aleyküm." demektir. Bu ifade, "Selam, esenlik, iyilik, güzellik, hayırlı şeyler senin üzerine olsun." anlamına gelir. Peygamberimiz (s.a.v.) insanlara, "Selâmün aleyküm." veya "Es-selâmü aleyküm." diyerek selam vermiştir. Dolayısıyla selam verirken bu ifadeyi kullanmak sünnettir ve bize sevap kazandırır. Biri bize, "Selâmün aleyküm." diyerek selam verdiğinde biz de ona, "Ve aleyküm selam." ifadesiyle karşılık veririz. Böylece karşımızdaki kişiye, "Ben de senin için iyilik, güzellik, hayır ve esenlik dilerim." demiş oluyoruz.

1. Nûr suresi, 61. ayet.
2. Nisâ suresi, 86. ayet.

Selam, Yüce Rabb'imizin (c.c.) en güzel isimlerinden yani esmâ-i hüsnâsından biridir. Rabb'imizin (c.c.) bu ismi; her türlü eksiklikten ve noksanlıktan uzak olan, yaratmasında kusursuz olan, kullarına; güvenlik, barış, esenlik ve sağlık veren vb. anlamlara gelir. Yüce Allah (c.c.), kullarını hem dünyada hem de ahirette korur. Onları selamete, esenliğe çıkarır.

İnsanlar birbirini sevmeli ve selamlaşmaya önem vermelidir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), selamlaşmaya çok önem vermiştir. Bizlere de böyle yapmayı tavsiye etmiştir. Örneğin, bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"İman etmedikçe, cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe (olgun bir) imana sahip olamazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yayınız!.."**[1] Hz. Muhammed (s.a.v.) başka bir hadisinde de **"İnsanların Allah katında en makbulü ve ona en yakın olanı, önce selam verendir**."[2] buyurarak selamı önce verenin daha fazla sevap kazanacağını açıklamıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), yanında büyüttüğü Enes'e (r.a) şöyle nasihat etmiştir: **"Oğlum! Ailenin yanına girdiğinde selam ver ki sana ve ev halkına bereket olsun."**[3] Böylece Hz. Peygamber (s.a.v.), selamlaşmanın aileye bereket ve huzur getireceğini ifade etmiştir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) selamlaşmanın adabı hakkında da açıklamalar yapmıştır. Örneğin, bir hadisinde bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: **"Binekte olan yürüyene, yürüyen oturana, sayıca az olan çok olana, küçük büyüğe selam verir."**[4]

İnsanlarla selamlaşmak, onlarla iyi ilişkiler içinde olmamıza katkı sağlar. Selamlaşmak, çevremizdeki kişilerle dostluk ve arkadaşlık kurmamıza katkıda bulunur. Ayrıca Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmamıza vesile olur. Çünkü selamlaşarak hem görgülü ve kibar bir insan olduğumuzu ortaya koyuyoruz hem de Rabb'imizin (c.c.) emrini ve Peygamberimizin (s.a.v.) sünnetini yerine getirmiş oluyoruz.

1. Müslim, İman, 93.
2. Ebu Davud, Edeb, 133.
3. Ebu Davud, Edeb, İsti'zan, 10.
4. Buhari, İsti'zan, 6-7; Müslim, Selam, 1.

Etkinlik

Eve vardığımızda aile bireylerimizle, okula geldiğimizde arkadaşlarımızla, yolda karşılaştığımız komşumuzla nasıl selamlaşabiliriz? Sınıfınızda bu gibi durumlarda nasıl selamlaşabileceğinizi gösteren doğaçlama drama yapınız.

1.5. Hamd ve Şükür

Şükretmek ne demektir? Siz neler için Allah'a (c.c.) şükredersiniz?

Yüce Allah (c.c.), canlı ve cansız pek çok varlık yaratmıştır. Bunlardan biri de insandır. Rabb'imiz (c.c.), biz insanları en güzel şekilde yaratmıştır. **"Biz, insanı en güzel biçimde yarattık."**[1] ayetinde bu durum açıkça belirtilmektedir. Rabb'imiz (c.c.), biz insanları ayrıcalıklı ve üstün bir konumda var etmiştir. **"Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu sayamazsınız…"**[2] ayetinde de belirtildiği üzere Allah (c.c.) bize sayamayacağımız kadar çok nimet vermiştir. Onun verdiği nimetler olmasaydı bizler hayatımızı sürdüremezdik. Örneğin, Allah (c.c.); nefes alabilmemiz için havayı, içebilmemiz ve temizlenebilmemiz için suyu, beslenebilmemiz için çeşit çeşit sebze ve meyveleri, yiyecekleri var etmiştir. Etinden, sütünden ve gücünden faydalandığımız hayvanlar; dağlar, denizler, akarsular, yemyeşil ağaçlar, rengârenk çiçekler, seyretmekten zevk aldığımız doğal güzellikler de Allah'ın (c.c.) bizler için var ettiği nimetlere örnek olarak verilebilir. İnsan olarak yaratılmamız ve Müslüman olmamız da sahip olduğumuz en önemli nimetlerdendir.

Yüce Allah (c.c.), bizler için pek çok güzellik ve nimet yaratmıştır.

1. Tîn suresi, 4. ayet.
2. Nahl suresi, 18. ayet.

Gündelik hayatımızda çevremizdeki insanların bize iyilik yaptığına sık sık şahit olmuşuzdur. Örneğin; bazen de bir arkadaşımız bizimle kalemini paylaşır, bazen bir komşumuz evimize bir tabak çorba getirir, bazen elini öptüğümüz bir aile büyüğümüz harçlık veya hediye verir. Yere düştüğümüzde biri elimizden tutup bizi kaldırır. Bazen yoldan geçerken bir büyüğümüz bize yardım eder. Bu ve benzeri durumlarda bize iyilik yapan insanlara karşı minnet duyarız. Onlara karşı hissettiğimiz güzel duyguları kendilerine aktarmak isteriz. Bunun için de bize iyilik yapanlara biz de iyilik yapmak ister, onlara teşekkür etmeyi borç biliriz. **"İyiliğin karşılığı yalnız iyiliktir."**[1] ayetinde de belirtildiği üzere iyilik gören insanın yapması gereken şey, gördüğü iyiliğe iyilikle karşılık vermektir. Böyle yapmak insani bir davranıştır ve aynı zamanda görgü kuralıdır.

Günlük hayatta bize en küçük bir iyiliği dokunan kişiye teşekkür ediyorsak bizler için sayısız nimetleri yaratan Rabb'imize (c.c.) de hamd ve şükretmemiz gerekir. **Şükür**, sahip olduğumuz nimetleri bize verdiği için Allah'a (c.c.) teşekkür etmek, ona şükran ve minnet duygularımızı ifade etmektir. **Hamd** ise sözlükte iyilik, güzellik, üstünlük gibi anlamlara gelir. Dinî terim olarak ise hamd; nimetlerin ve güzelliklerin kaynağı ve sahibi olan Allah'ı (c.c.), övgü ve yüceltme sözleriyle anmak demektir.[2] Hamd ve şükür, birbirinin yerine kullanılan ve yaklaşık olarak aynı anlama gelen iki kavramdır.

Bizler için her türlü nimeti yaratan Allah'a (c.c.) şükretmeliyiz.

Etkinlik

Sahip olduğumuz nimetler için çeşitli ifadelerle Yüce Allah'a (c.c.) hamd edebilir, ona olan şükrümüzü belirtebiliriz. "Allah'a şükür.", "Ya Rabbi şükür.", "Elhamdülillah.", "Hamdolsun.", "Şükürler olsun.", "Çok şükür." vb. sözler, günlük hayatta sık kullandığımız şükür ifadelerine örnek olarak verilebilir. Bu ifadeleri birer cümle içinde kullanınız.

1. Rahmân suresi, 60. ayet.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 118, 344.

Günlük hayatta şükür ifadelerini sık sık kullanırız. Örneğin, biri bize selam verip “Nasılsın?” diye sorduğunda “Çok şükür iyiyim.” diye cevap verebiliriz. Yemekten sonra “Ya Rabbi, verdiğin nimetler için sana şükürler olsun.” diyebiliriz.

Hamd ve şükrün sadece dil ile yapılması yeterli değildir. Davranışlarımızla da Rabb’imize (c.c.) şükrümüzü ifade etmemiz gerekir. Çünkü Allah’ın (c.c.) istediği davranışları yapmak, yasakladığı kötülüklerden uzak durmak Rabb’imize (c.c.) hamd ve şükretmenin en önemli yollarındandır. Namaz kılmak bedenin; zekât ve sadaka vererek, hayır yapmak ise zenginliğin şükrü sayılır.

Allah’ın (c.c.) verdiği nimetleri onun istediği şekilde kullanmak da şükrün çeşitlerindendir. Örneğin, insanlara güzel söz söylemek, Allah’ı (c.c.) zikretmek, Kur’an-ı Kerim okumak dilin şükrüdür. Akıl nimetinin şükrü; varlıklar üzerinde düşünmek, Allah’ın (c.c.) varlığı hakkında tefekkür etmek, okuyup ilim öğrenmektir. Anne ve babamızın öğütlerini dinlemek, Kur’an dinlemek, bunun yanında dedikodu vb. şeylerden uzak durmak da kulak nimetinin şükrü sayılabilir.

Not Edelim

“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a da şükretmez.”

(Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 2, s. 258.)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Allah’a (c.c.) hamd eder, verdiği nimetlerden dolayı ona şükretmeyi bir görev bilirdi. Rabb’ine (c.c.) olan şükrünü hem sözleri hem de davranışlarıyla ifade ederdi. Allah Resulü (s.a.v.), geceleri iyice yorgun düşünceye kadar namaz kılardı.

Bir gün Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) eşi Hz. Âişe (r.a.), “Ey Allah’ın Resulü! Senin geçmiş ve gelecek bütün günahların bağışlandığı hâlde neden bu kadar kendini yoruyorsun?” diye sordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.), eşine şu cevabı verdi: **“Ey Âişe! Şükreden bir kul olmayayım mı?”**[1]

Sahip olduğumuz nimetlerin değerini bilir ve bunlar için şükredersek Yüce Allah (c.c.), şükrümüzün karşılığını hem bu dünyada hem de ahirette verecektir. Bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **“…Allah, onların mükâfatlarını tam öder ve lütfundan onlara fazlasını da verir. Şüphesiz o, çok bağışlayan, şükrün karşılığını bol bol verendir.”**[2]

1. Buhârî, Teheccüd, 6.
2. Fâtır suresi, 30. ayet.

Allah'a (c.c.) hamd etmek, şükretmek sahip olduğumuz nimetlerin artmasına da vesile olur. Rabb'imiz (c.c.), bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyurmaktadır: **"…Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracağım ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!.."**[1]

Etkinlik

Aşağıya, akrostiş tekniğini kullanarak bir şiir yazınız.

Ş ....
Ü ....
K ....
Ü ....
R ....

1.6.Tekbir ve Salavat

"Tekbir getirmek, salavat getirmek" ifadelerinin anlamları hakkında neler biliyorsunuz?

Tekbir kavramı sözlükte; büyük görme, yüceltme, ululama, büyüklüğünü kabullenme anlamlarına gelir. İslami bir terim olarak ise Allah'ı (c.c.) yüceltmek amacıyla söylenen "Allâhü ekber." sözüne tekbir denir. Tekbir ifadesi olan "Allâhü ekber." sözünü söylemeye tekbir getirmek denir. Tekbir, Allah'a (c.c.) olan imanımızın bir göstergesidir. Bizler, tekbir getirerek Allah'ın (c.c.) en yüce ve mükemmel varlık olduğunu, sadece ona kulluk edileceğini ifade etmiş oluyoruz. Günde beş kez minarelerden okunan ezan da "Allâhü ekber." ifadesiyle başlar. Ezan okunurken altı kez "Allâhü ekber." ifadesi söylenir. Böylece her gün beş kez okunan ezanla camilerden Allah'ın (c.c.) yüceliği ifade edilir.

Hayatımızın her anında, istediğimiz zaman tekbir getirerek, "Allâhü ekber." diyerek Rabb'imizi (c.c.) yücelttiğimizi ifade edebiliriz. Bunun yanı sıra bazı özel zaman ve durumlarda da tekbir getiririz. Örneğin, namaza başlarken "Allâhü ekber." diyerek tekbir getiririz.

1. İbrahim suresi, 7. ayet.

Tekbir getirerek Allah'ın (c.c.) yüceliğini, büyüklüğünü ifade eder ve ona kulluk için hazır olduğumuzu belirtiriz. Namaz kılarken de birçok kez tekbir ifadesini söyleriz. Örneğin; rükûya eğilirken, secdeye giderken ve secdeden kalkarken "Allâhü ekber." diyerek Rabb'imizi (c.c.) yücelttiğimizi ifade ederiz. Kur'an'da şöyle buyrulur: **"Hamd; çocuk edinmeyen, mülkte ortağı olmayan, zillet ve âcizliğin gerektirdiği bir yardımcıya ihtiyacı bulunmayan Allah'a mahsustur de ve onu tekbir ile yücelt."**[1]

Kurban Bayramı'nın arefe günü ikindi namazından başlayarak bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar olan zaman dilimi içinde, beş vakit namazın farzı kılınınca tekbir getirilir. Buna **teşrik tekbirleri** denir. Teşrik tekbiri şöyle getirilir: "Allâhü ekber Allâhü ekber. La ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Allâhü ekber velillâhil hamd." Teşrik tekbirinin anlamı şöyledir: "Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Bütün hamd ve övgüler Allah'a mahsustur."

Arapça "Allâhü ekber." yazılı bir hat örneği

Namaza başlarken "Allâhü ekber." diyerek tekbir alırız.

Not Edelim

Salavat; Peygamberimizin (s.a.v.) adı anıldığında ya da duyulduğunda söylenen dua ifadesidir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sağlığında onun sıhhat ve afiyet içerisinde olmasını arzu etmek, Allah (c.c.) katındaki derecesinin daha da artmasını istemek ve Allah'ın (c.c.) ona olan bağışlarının ahirette çoğalmasını dilemek için söylenen dua cümlesidir. Salavata, **salât-ü selam** da denilmektedir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s.321.)

1. İsrâ suresi, 111. ayet.

"Muhammed Aleyhisselam" yazılı Arapça bir hat

"Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed" ifadesi, en yaygın salavat ifadelerinden biridir. Bu ifade, "Allah'ın rahmeti, bereketi Hz. Muhammed'e ve onun ailesinin üzerine olsun." anlamına gelir. Bunun dışındaki salavat ifadelerinden bazıları ise şöyle sıralanabilir:

"Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah" (Allah'ın rahmeti ve selamı senin üzerine olsun ey Allah'ın Elçisi)

"Sallallâhu aleyhi ve sellem" (Allah, Hz. Muhammed'e rahmet etsin. Ona; iyilik, hayır ve esenlik versin.)

"Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin nebiyyil ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim" (Allah'ım! Hz. Muhammed'e, onun ailesine, sahabilerine rahmet et ve selamet yani iyilik, güzellik, hayırlar ver.)[1]

Yukarıda verilenler dışında Allâhümme Salli ve Allâhümme Bârik duaları da salavat duaları adıyla bilinir. Bu duaları okuyarak Hz. Peygamber'e (s.a.v.) salavat getirmek mümkündür.

Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette; **"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."**[2] buyrulur. Bu ayet bizden, Peygamberimize (s.a.v.) salavat getirmemizi, onun için hayır duada bulunmamızı istemektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de kendisine salavat getirmemizi istemiştir. Bir hadisinde, **"Kıyamet günü insanların bana en yakını, en çok salavat getirendir."**[3] buyurmuştur.

1.7. Estağfirullah

Tövbe ve istiğfar ifadelerinin anlamlarını biliyor musunuz?

Estağfirullah ifadesi, "Allah'tan af ve bağışlanma isterim." anlamına gelir ve bir dua cümlesidir. Buna istiğfar da denir. **İstiğfar**, Allah'tan af ve bağışlanma dilemektir. Günlük hayatta zaman zaman bilerek ya da bilmeyerek hata yapabiliriz. Rabb'imizin (c.c.) istemediği bir davranışta bulunabiliriz. Bazen istemeyerek de olsa hata yapıp

1. Bu salavat ifadesi, diger zamanlarda olduğu gibi ülkemizde teravih namazı kılınırken iki selam arasında da okunmaktadır.
2. Ahzâb suresi, 56. ayet.
3. Tirmizî, Vitir, 21.

günah işleyebiliriz. Böyle durumlarda hatamızı fark etmemiz ve Allah'tan (c.c.) af dilememiz gerekir. İşte "Estağfirullah", Rabb'imizden (c.c.) af dilemek için söyleyebileceğimiz ifadelerden biridir.

Peygamberimiz (s.a.v.), **"Günahından pişman olup tövbe eden kişi, hiç günah işlememiş gibidir."** [1] buyurarak bizi tövbe etmeye yönlendirmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.), tövbe ve istiğfar yoluyla sık sık Allah'tan (c.c.) bağışlanma dilemiştir. Böylece bizlere örnek olmuştur. Bir keresinde şunu söylemiştir: **"Bazen benim kalbimde bir dalgınlık (ve sıkıntı) olur ve bu yüzden günde yüz defa Allah'a istiğfar ederim."**[2] Hz. Peygamber (s.a.v.), namazını kıldıktan sonra da üç kere istiğfar ederdi.[3] Bizler de Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, hata ve günah işlemesek bile sık sık "Estağfirullah" ifadesini söylemeliyiz. Böylece sevap kazanır, Rabb'imizi (c.c.) anmış oluruz.

Allah'a (c.c.) yönelip dua etmek, istiğfarda bulunmak güzel bir davranıştır.

Etkinlik

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah, istiğfara devam eden kimsenin her sıkıntısı için bir çıkış yolu ve her kederi için bir ferahlık sağlar. Onu, hiç beklemediği yerden rızıklandırır."

(Ebu Davud, Vitir, 26.)

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız.

1. İbn-i Mâce, Zühd, 30.
2. Müslim, Zikir, 41.
3. Müslim, Mesâcid, 135.

1.8. Sübhânallah

"Allah'ı tesbih etmek", "Allah'ı zikretmek" ne demektir?

"Sübhânallahilazîm" yazılı bir levha

Sübhânallah, günlük hayatta sık kullanılan bir ifadedir. Bu ifade, "Allah her türlü eksiklik, kusur ve ayıptan uzaktır." anlamına gelir. Bu ifadeyi söylemek, Allah'ı (c.c.) zikretmek yani anmak anlamına da gelir ve çok sevaptır. Sübhânallah, aynı zamanda bir tesbih ifadesidir. Bu ifadeyi söyleyerek Allah'ı (c.c.) tesbih etmiş oluruz. Allah'ı (c.c.) tesbih etmek; onu zatında, sıfatlarında ve fiillerinde her türlü eksiklikten, noksanlıktan uzak tutmaktır. Kur'an'da yer alan çeşitli ayetlerde, Allah'ı (c.c.) tesbih etmemiz istenir. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: **"Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et. Onu her türlü övgüyle yücelterek tesbih et."**[1]

Sübhânallah ifadesini gün içinde sık sık söyleyebiliriz. Her namazdan sonra da tesbih çekerken bu ifadeyi otuz üç kere söyleriz. Bunu yapmak çok sevaptır ve günahlarımızın affına vesile olur.

Etkinlik

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün Ebu Zerr (r.a.) adlı sahabiye şöyle öğüt vermiştir: **"Her namazın ardından otuz üç defa 'Sübhânallah.' diyerek Allah'ı tesbih edersin, otuz üç defa 'Elhamdülillâh.' diyerek ona hamd edersin, yine otuz üç defa 'Allâhü ekber.' diyerek tekbir getirirsin. Sonra da bunları, 'Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr.'* cümleleri ile bitirirsin. Günahın, denizin köpükleri kadar da olsa bağışlanır."**

(Müslim, Mesâcid, 142.)

Yukarıdaki hadis bize hangi mesajları vermektedir? Düşüncelerinizi sınıfınızda paylaşınız.

---

1. Furkân suresi, 58. ayet.

* Anlamı: Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O tektir. O'nun eşi ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'nadır. O (Allah) her şeye kadirdir.

Etkinlik

YA ALLAH YA BİSMİLLAH

Sıcacık bir yuvada,
Uyanırım her sabah,
Şevkle başlarım güne,
Ya Allah ya bismillah.

Bugün yine mutluyum,
Karnım tok, gönlüm ferah,
Verdiğin her nimete,
Bin kez elhamdülillah.

Gökte ezan ve bayrak,
Ne de güzel maşallah,
Bu güzel kardeşliğini,
Payidar etsin Allah.

Kullarını koruyan,
Sensin yüce padişah,
Kalbimde sevgin açar,
Dilimde sübhânallah.

Bilerek, bilmeyerek,
İşledim nice günah,
Bin pişman kapındayım,
Tövbe estağfirullah.

Bilirim gazabından,
Rahmeti daha gümrah,
Resulü hürmetine,
Affoluruz inşallah.

Bestami YAZGAN
Çiçek Güzeli, s. 21-22.

Yukarıdaki şiirde hangi dinî ifadeler yer almaktadır? Belirleyiniz.

1.9. Sevap, Günah, Helal ve Haram

"Sevap kazanmak" ne demektir? Hangi davranışları yaparsak sevap kazanmış oluruz?

Sevap; kişinin iman, ibadet, ahlak ve tüm güzel davranışlarının karşılığı olarak Yüce Allah (c.c.) tarafından kendisine verilen ödüle denir. Rabb'imiz (c.c.) bizden her zaman güzel davranışlarda bulunmamızı ister. Kendimize ve başkalarına faydalı olacak hayırlı ameller işlememizi emreder. İyilik yapanları, güzel davranışlarda bulunanları ödüllendireceğini belirtir. Dolayısıyla bizler dinimizin emrettiği, Yüce Allah'ın (c.c.) yapmamızı istediği davranışları yaparsak sevap kazanmış oluruz. İşlediğimiz hayırlı ameller sayesinde Rabb'imizin (c.c.) rızasını ve sevgisini kazanırız. Emrettiği güzel davranışları yaptığımız için Allah (c.c.) da bizi ödüllendirir.

Güzel davranışları yaptığımızda sevap kazanırız.

Yüce dinimizin yapılmasını emir ve tavsiye ettiği, kişiye ve topluma faydalı olan her güzel davranış sevaptır. Namaz kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak, çalışmak, muhtaç birine yardım etmek, hayvanlara iyi davranmak, kimsesizleri gözetmek sevap olan davranışlara örnek verilebilir.

Günah; dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan söz, iş ve davranışlara denir.[1] Yüce dinimizin temel amaçlarından biri, insanların iyiliklere yönelmelerini, toplumda her türlü kötülüğün yok edilmesini sağlamaktır. Bu nedenle dinimiz, kişiye ve topluma zarar veren, insanlar arası ilişkileri olumsuz etkileyen her türlü söz ve davranışı yasaklamıştır. İşte dinimizin yasakladığı iş ve davranışları yapan kişi günah işlemiş olur. Rabb'imizin (c.c.) emrettiği ibadet ve davranışları yapmamak da dinimize göre günahtır. Anne ve babaya saygısızlık etmek, iftira atmak, dedikodu yapmak, içki içmek, kumar oynamak, hırsızlık yapmak günah olan davranışlara örnek olarak verilebilir. Allah'ın (c.c.)

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 108.

emirlerini yerine getirmemek, ibadetleri yapmamak, Allah'a (c.c.) şirk (ortak) koşmak da dinimizde büyük günahlardandır.

Etkinlik

Aşağıdaki ifadeleri tamamlayınız.

...ft...r...   ...tm...k   g...n...ht...r.

Y...l...n   s...yl...m..k   g...n...ht...r.

B...şk...l...r...n...   z...r...r   v...m...k   g...n...ht...r.

Haram; dinimizce yasaklanmış olan iş ve davranışlara denir. İslam dini, kişinin ve toplumun huzurunu, mutluluğunu hedefler. Bu sebeple de bireye ve topluma zarar veren her türlü kötü davranış ve alışkanlığı yasaklar. İşte dinimizin yasakladığı kötülükler, haram olarak adlandırılır. Örneğin; cana kıymak, yalan söylemek, iftira etmek, hile yapmak, başkasının hakkına el uzatmak, içki içmek, kumar oynamak gibi davranışlar haramdır. Kur'an-ı Kerim'de nelerin haram olduğuna ilişkin pek çok ayet vardır. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: **"De ki: Gelin Rabb'inizin size neleri haram kıldığını okuyayım: Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin sizin de onların da rızkını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız."**[1]

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

"Ey insanlar! Allah'a karşı takva sahibi olun. Dünyaya ait isteklerinizde ölçülü olun. Helal olanı alın, haram olanı terk edin."

(İbn-i Mâce, Ticaret, 2.)

Helal; dinimizin kullanılmasına, yapılmasına, yenilip içilmesine izin verdiği şeylere denir. Örneğin, çalışarak kazanılan para, miras yoluyla elde edilen mallar helaldir. Kur'an'da, **"Artık Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Eğer yalnız ona ibadet ediyorsanız Allah'ın nimetine şükredin."**[2] buyrulur. Böylece

1. En'âm suresi, 151. ayet.
2. Nahl suresi, 114. ayet.

yediğimiz ve içtiğimiz şeylerin helal olması gerektiği hatırlatılır. Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: **"Helal, Allah'ın kitabında helal kıldıklarıdır. Haram da Allah'ın kitabında haram kıldıklarıdır. Hakkında bir şey demedikleri ise müsamaha gösterdiği şeylerdendir."**[1] Esasen helal olan şeyler çok fazladır, haramlar ise sınırlıdır. Rabb'imiz (c.c.), **"…Bütün iyi ve temiz şeyler size helal kılınmıştır…"**[2] buyurarak bu hususa dikkat çekmektedir. Bu sebeple insanın, daima helal olanı araması, helal olanla yetinmesi gerekir.

Dinimizde kişiye ve topluma faydalı olmak amacıyla yapılan güzel iş ve davranışlara **salih amel** denir. Yüce Allah (c.c.); güzel davranışlarımızı karşılıksız bırakmayacağını, yaptığımız iyiliklerden dolayı bizi ödüllendireceğini Kur'an'ın birçok ayetinde belirtmektedir. Örneğin, bir ayette şöyle buyurmaktadır: **"Erkek veya kadın, mümin olarak kim salih amel işlerse onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız. Ve mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile veririz."**[3] Rabb'imiz (c.c.) başka bir ayette de salih amel işleyenleri şöyle övmektedir: **"İman edip salih ameller işleyenlere gelince, halkın en hayırlısı da onlardır. Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler, hep Rabb'inden korkanlar (ona saygı gösterenler) içindir."**[4]

Allah (c.c.), güzel davranışlarda bulunanları ödüllendireceği gibi günah işleyenleri de cezalandıracaktır. Çünkü günah işleyenler hem Allah'ın (c.c.) emrine karşı gelmekte hem de kendilerine ve başkalarına zarar vermektedirler. Cenab-ı Allah (c.c.) bizi bu konuda şöyle uyarmaktadır: **"Günahın açığını da gizlisini de bırakın! Çünkü günah işleyenler, yaptıklarının cezasını mutlaka çekeceklerdir."**[5] Öyleyse bizler açık ya da gizli her türlü kötülükten, haram ve günah olan işlerden kaçınmalıyız. Her zaman dinimizin emir ve yasaklarına uymaya, güzel davranışlarda bulunmaya ve kötülüklerden uzak durmaya önem vermeliyiz.

Dinimiz, güzel davranışlarda bulunmamızı öğütler.

1. İbn-i Mâce, Et'ime, 60.
2. Mâide suresi, 4. ayet.
3. Nahl suresi, 97. ayet.
4. Beyyine suresi, 7 ve 8. ayetler.
5. En'âm suresi, 120. ayet.

Etkinlik

Aşağıya helal, haram, sevap ve günah kavramlarını kullanarak birer cümle yazınız.

....
....
....

2. DİLEK VE DUALARDA GEÇEN DİNÎ İFADELER

Allah'a (c.c.) neler için dua edersiniz?

Müslüman, elinden ve dilinden diğer insanların güvende olduğu kimsedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu konuyu bir hadisinde şöyle belirtmiştir: **"Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların emin olduğu kimsedir."**[1] Müslüman, herkesin iyiliğini ister, insanların iyiliği için çaba harcar. Bizler de Müslüman olarak başta kendimiz ve sevdiklerimiz olmak üzere tüm insanların iyiliğini isteriz. Bunun için çaba harcar, elimizden gelen gayreti gösteririz. Ayrıca hem kendimizin hem de sevdiklerimizin iyi, mutlu ve huzurlu olması için dua ederiz.

Allah'a (c.c.) yönelip dua etmek güzel bir davranıştır.

Günlük hayatta, dilek ve dualarımızda pek çok dinî ifade kullanırız. Bu ifadelerde Allah'tan (c.c.) istekte bulunur, Rabb'imize (c.c.) dua ederiz. Dualarımızda kendimiz, ailemiz, sevdiklerimiz ve tüm insanlık için Allah'tan (c.c.) iyilikler, güzellikler dileriz. Bu dileklerimizi de çeşitli dua ifadeleriyle belirtiriz. Örneğin, "Allah'ım! Beni, annemi, babamı ve kardeşlerimi her türlü kötülükten koru." diye dua ederiz. Yine dualarımızda sık sık "Allah'ım! Anneme ve babama sağlık ver. Onların kazancına bereket ver." deriz. "Allah'ım! Ailemize sağlık, iyilik, huzur ve mutluluk ver." diye de ailemiz için sık sık dua ederiz.

1. Tirmizî, İman, 12; Nesai, İman, 8.

Yemekten önce veya sonra "Allah'ım! Verdiğin nimetler için sana binlerce şükürler olsun." diye dua ederiz. Gece yatağımıza girdiğimiz zaman "Allah'ım! Senin isminle yatıyorum. Bize sağlıkla uyumayı, sağlıkla uyanmayı nasip et." deriz. Annemiz ve babamız sabah bizi okula gönderirken "Allah esirgesin yavrum. Allah zihin açıklığı versin." diye dua ederler. Bir sınava gireceğimiz zaman gerekli çalışmaları yapar, sonra da "Allah'ım! Gireceğim sınavda başarılı olmam için bana yardım et. Aklıma, zihnime kuvvet ver." diyerek dua ederiz.

Günlük hayatta, olmasını istemediğimiz bir şey için "Allah korusun!" deriz. Hasta birini ziyarete gittiğimizde "Geçmiş olsun. Allah şifa versin." deriz. Yeni bir ev alana "Hayırlı olsun. Güle güle oturun.", yeni araba alana da "Hayırlı olsun, kazasız belasız binersiniz inşallah." diyerek iyi dileklerimizi belirtiriz. Yeni bebeği olan birini gördüğümüzde, "Maşallah, Allah anneli babalı büyütsün, Allah nazardan saklasın." diye dua ederiz. Birinden ayrılırken "Allah'a emanet ol." diyerek Allah'ın (c.c.) onu korumasını dileriz.

Etkinlik

Aşağıda verilen kavramları kullanarak birer örnek cümle yazınız.

Maşallah. ....

İnşallah. ....

Allah razı olsun. ....

Allah kabul etsin. ....

Allah bereket versin. ....

3. BİR DUA TANIYORUM: SÜBHÂNEKE DUASI VE ANLAMI

Sübhâneke duasını ezberlememiz neden gereklidir?

Sübhâneke duası, bütün namazların ilk rekâtında okunur. Kişi, abdest aldıktan sonra namaz kılmak için niyet eder, "Allâhü ekber." deyip tekbir alır ve ellerini bağlar. Sonra da Sübhâneke duasını okumaya başlar. Sübhâneke duası, bütün namazların ilk rekâtında okunması sünnet olan bir duadır. Bu dua, Rabb'imize (c.c.) övgüler içerir.

SÜBHÂNEKE DUASI

سُبْحَانَكَ ۞ اَللّٰهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ ۞ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ۞ وَتَعَالٰى جَدُّكَ

(وَجَلَّ ثَنَاۤؤُكَ) وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ ۞

SÜBHÂNEKE DUASI	ANLAMI
Sübhâneke Allâhümme ve bihamdik.	Allah'ım! Sen bütün eksikliklerden, noksanlıklardan ve kusurlardan uzaksın, seni daima böyle tenzih eder ve överim.
Ve tebârekesmük.	Senin adın mübarektir.
Ve teâlâ ceddük.	Varlığın her şeyden üstündür.
(Ve celle senâük.)[1]	Senin övgün yücedir.
Ve lâ ilâhe ğayrük.	Senden başka ilah yoktur.

Etkinlik

Sübhâneke duası bize Rabb'imizle (c.c.) ilgili hangi bilgileri vermektedir? Örnekten de yararlanarak aşağıya yazınız.

Allah (c.c.) mükemmel bir yaratıcıdır.

....

....

....

....

1. Bu bölüm, sadece cenaze namazında okunur. Onun dışındaki namazlarda okunmaz.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME

1. İşlerimize başlarken neden eûzü besmele çeker ve Allah'ın (c.c.) adını anıp ona sığınırız? Söyleyiniz.

2. Yüce Allah'a (c.c.) neden şükretmemiz gereklidir? Açıklayınız.

3. Selamlaşmak insan ilişkilerine ne gibi katkılar sağlar? Anlatınız.

4. Güzel söz söylemek ve güzel davranışlarda bulunmak neden önemlidir? Açıklayınız.

5. Sevap ve günah olan davranışlara üçer örnek veriniz.

6. Salat-ü selam hakkında kısaca bilgi veriniz.

7. Sübhâneke duasında hangi konudan söz edilir? Belirtiniz.

8. Aşağıdakilerden hangisi Allah'a (c.c.) şükretmek amacıyla kullandığımız ifadelerden biridir?

A. Allahü ekber.
B. Elhamdülillah.
C. İnşallah.
D. Maşallah.

9. "Allah her türlü eksiklik, kusur ve ayıptan uzaktır." anlamına gelen ifade aşağıdakilerden hangisidir?

A. Maşallah.
B. Lâ ilahe illallah
C. Sübhanallah
D. Estağfirullah

10. Bir işin olmasını istediğimizde aşağıdaki ifadelerden hangisini söyleriz?

A. Sübhânallah.
B. İnşallah.
C. Allah bilir.
D. Allah esirgesin.

11. "Bismillâhirrahmânirrahîm." ifadesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

A. Allah'ın eşi, benzeri ve ortağı yoktur.
B. Allah'tan başkasına ibadet edilmez.
C. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım.
D. Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

12. Aşağıdakilerden hangisi dua <u>içermez</u>?

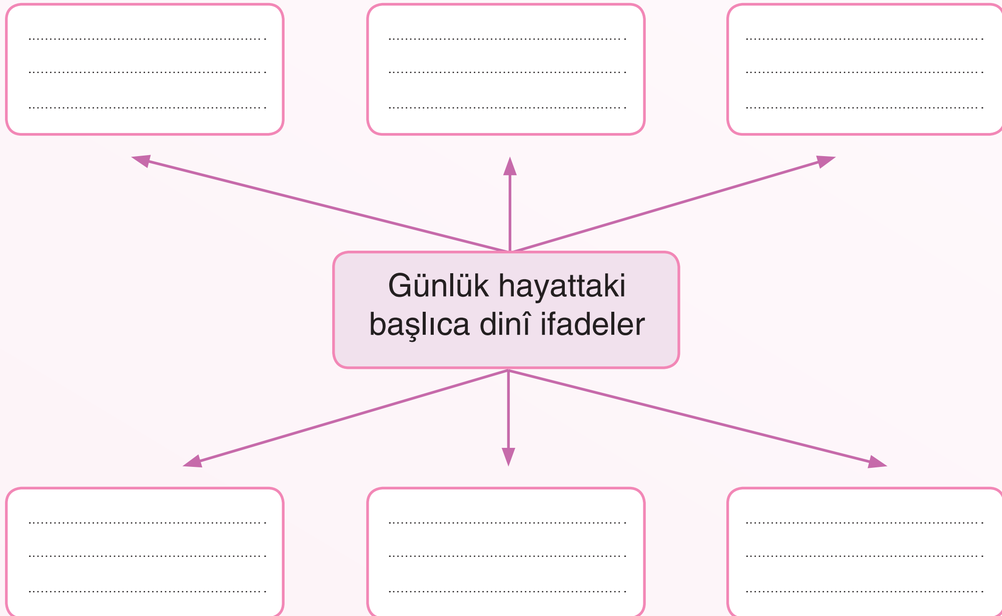
A. Allah razı olsun.
B. Allah korusun.
C. Allah kabul etsin.
D. Allah birdir.

13. Aşağıdaki ifadelerde boş bırakılan bölümleri, verilen kelimelerden uygun olanları ile doğru bir şekilde tamamlayınız.

günah | şükretmek | tekbir | salih amel | istiğfar | besmele | sevap

- Yaptığımız güzel davranışlara karşılık olarak Allah (c.c.) tarafından verilecek olan ödüle .... denir.
- Dinimizce yasaklanan işleri yapan kişi .... işlemiş olur.
- "Bismillâhirrahmânirrahîm" ifadesini söylemeye .... çekmek denir.
- Sahip olduğumuz nimetleri bize verdiği için Allah'a (c.c.) teşekkür etmeye, ona şükran ve minnet duygularımızı ifade etmeye .... denir.
- Allah'ın (c.c.) yapmamızı istediği, kişiye ve topluma faydalı olan her türlü işe .... denir.
- Allah'ı (c.c.) yüceltmek amacıyla söylenen "Allâhü ekber." sözünü söylemeye ……………... getirmek denir.
- Allah'tan (c.c.) af ve bağışlanma dilemek amacıyla söylenen "Estağfirullah." ifadesine .... denir.

14. Aşağıdaki şemaya, günlük dilde kullandığımız dinî ifadelere örnekler yazınız.

2. ÜNİTE

İSLAM'I TANIYALIM

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İslam'ın inanç esasları nelerdir? Araştırınız.

2. Kelime-i şehadet ve kelime-i tevhidin nasıl söylendiğini öğrenip defterinize yazınız.

3. Genel Ağ, ilmihâl kitapları, İslam Ansiklopedisi vb. kaynaklardan Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında bir araştırma yapınız.

4. Kur'an'da yer alan surelerden beş tanesinin adını öğrenip defterinize yazınız.

5. Namazla ilgili bir ayet ve bir hadis bularak bunları defterinize yazınız.

1. İSLAM'IN İNANÇ ESASLARI

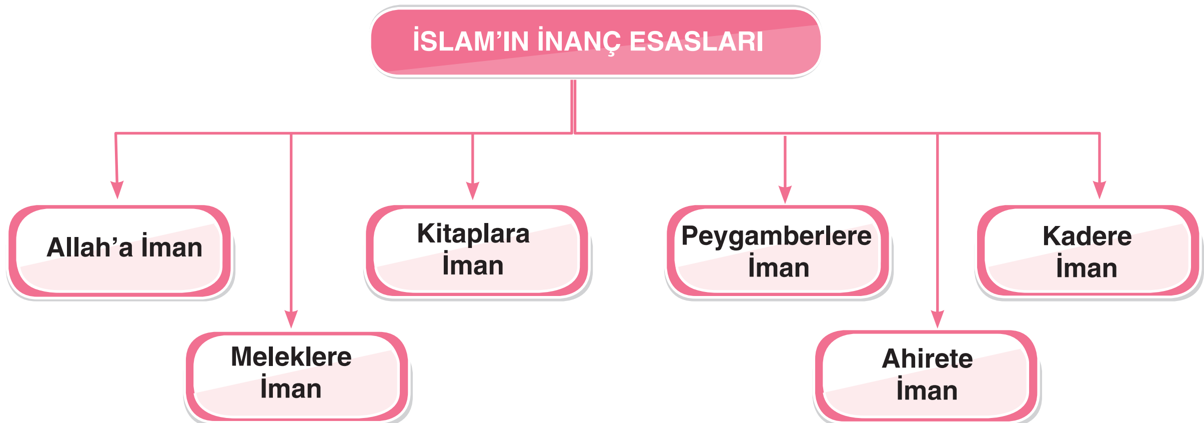

İmanın şartları nelerdir?

Yüce dinimiz İslam'da, inanılması gerekli olan bazı temel esaslar vardır. Bunlara **imanın şartları** denilmektedir. **İman**, kelime olarak inanma ve tasdik etme anlamlarına gelir. Dinî terim olarak ise iman, kişinin; Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesi demektir. Son Peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ve onun tarafından insanlığa bildirilen şeylere, hiçbirini dışta bırakmaksızın inanmak, onun doğruluğu konusunda herhangi bir kuşku duymamak da imanın anlamları arasındadır.[1]

İmanın şartları altı tanedir. Bunlar; Allah'a, meleklere, peygamberlere, kitaplara, ahirete, kaza ve kadere inanmaktır. Her Müslüman, imanın şartlarının hepsine inanır. İnanç esaslarının tümüne, gönülden ve kuşku duymaksızın kesin bir inançla iman eder. İslam'ın inanç esaslarıyla ilgili hem Kur'an'da hem de hadislerde bilgi verilmektedir. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman (da sebat) ediniz. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve kıyamet gününü inkâr ederse tam manasıyla sapıtmıştır."**[2] Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine, "İman nedir?" diye sorulunca **"İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanmandır. Bir de hayır ve şerri ile kaderin Allah'tan olduğuna inanmandır."**[3] buyurarak cevap vermiştir.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 167.
2. Nisâ suresi, 136. ayet.
3. Müslim, İman, 1.

Allah'a İman

Dinimizin temelini Allah (c.c.) inancı oluşturur. Allah'a (c.c.) iman; Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine, O'nun; eşinin, benzerinin ve denginin bulunmadığına inanmaktır. İslam inancına göre Allah (c.c.) vardır ve birdir. O'ndan başka ilah yoktur. Kâinattaki eşsiz düzen de bunu göstermektedir. Nitekim bir ayette, **"Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı yer ve gök (bunların nizamı), kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki...Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir."**[1] buyrulmaktadır. Başka bir ayette de Allah'tan (c.c.) başka ilah olmadığı şöyle belirtilmektedir: **"Sizin ilahınız bir tek ilahtır. Ondan başka ilah yoktur. O Rahmân'dır, Rahîm'dir."**[2]

Arapça "Allah" yazılı bir levha

Hiçbir şey kendi kendine meydana gelmez. Küçücük bir kalemi, düğmeyi, okulumuzdaki sıra ve masaları yapan biri mutlaka vardır. Aynı şekilde şu uçsuz bucaksız kâinatı yaratan yüce bir varlığın da olması gerekir. İşte bu varlık, Allah'tır (c.c.). Bizler O'na şüphe etmeden ve gönülden inanırız.

Not Edelim

Tevhit; sözlükte birlemek, bir şeyin bir olduğuna karar vermek, tek kılmak anlamlarına gelir. Dinî terim olarak ise Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birlemeye; O'nun tek ve eşsiz olduğuna inanmaya, O'na hiçbir şeyi eş koşmadan ibadeti sadece Allah (c.c.) için yapmaya tevhit denir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 365.)

Kelime-i tevhit ise birleme, tek kılma anlamına gelmektedir. Kelime-i tevhid şöyle söylenir: "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah." Kelime-i tevhidin anlamı ise şu şekildedir: "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, Hz. Muhammed Allah'ın elçisidir."

Allah (c.c.) her şeyin yaratıcısıdır. O'nun kudreti sonsuzdur. Allah (c.c.) gözle görülemez, duyu organlarıyla algılanamaz. İnsan, yarattığı varlıklara bakarak Allah'ın (c.c.) gücünü, yüceliğini ve eşsiz yaratıcılığını fark edebilir.

Allah (c.c.), her şeyi görür ve bilir. Rabb'imiz (c.c.), insana çok yakındır. Kendisine dua edenin dileğini işitir ve onun duasına karşılık verir. Yüce Allah (c.c.) kullarını çok sever ve onların iyiliğini ister.

1. Enbiyâ suresi, 22. ayet.
2. Bakara suresi, 163. ayet.

Bizler, yarattığı varlıklara bakarak Rabb'imizin (c.c.) gücünü ve yüceliğini kavrayabiliriz.

Allah, insanların hayatını rahatça sürdürebilmesi ve onların yararlanması için çeşit çeşit nimetler yaratır. Dünya'mızı ısıtıp aydınlatan Güneş, soluduğumuz hava, hayatımızı devam ettirebilmemiz için gerekli olan yiyecekler ve içecekler, yararlandığımız hayvanlar ve bitkiler Allah'ın (c.c.) bize verdiği başlıca nimetlerdir. İnsan bütün bunların bilincinde olmalı; Allah'a (c.c.) gönülden inanmalı ve onu çok sevmelidir. Allah'ın (c.c.) verdiği nimetlere şükretmeyi görev bilmeli, Rabb'ine (c.c.) isteyerek ve severek kulluk etmelidir.

Meleklere İman

Allah (c.c.), görünen varlıkların yanı sıra görünmeyen bazı varlıklar da yaratmıştır. Allah'ın (c.c.) yarattığı görünmeyen varlıkların en önemlilerinden biri, meleklerdir. Melekler bizler gibi maddi bir bedene sahip olmadığından onları gözümüzle göremeyiz. Bizler her ne kadar gözümüzle görmesek ve duyu organlarımızla algılayamasak da meleklerin varlığına inanırız. Çünkü meleklerin varlığını bize hem Kur'an-ı Kerim hem de Peygamber Efendimiz (s.a.v.) haber vermektedir. Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde meleklere imanın gerekliliğinden ve öneminden söz edilmektedir. Yüce kitabımızda meleklere imanın, mümin olmanın gereklerinden olduğunu belirten bir ayette şöyle buyrulur: **"Peygamber, Rabb'inden kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler…"**[1]

Hem Kur'an-ı Kerim'de hem de hadislerde meleklerin kendine özgü özellikleri ve görevleri hakkında bazı bilgiler verilir. Örneğin, Kur'an-ı Kerim'de, meleklerin kanatları olduğu açıkça ifade edilir.[2]

1. Bakara suresi, 285. ayet.
2. Fâtır suresi, 1. ayet.

Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadisinde, **"Allah'ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır. Onlar, ümmetimden bana selam getirirler."**[1] buyurmuştur. Kur'an'da ve hadislerde verilen bilgilere göre Allah (c.c.) çok sayıda melek yaratmıştır. Melekler gözle görülmeyen manevi varlıklardır. Melekler sürekli Allah'a (c.c.) ibadet eder ve onu tesbih ederler. Allah'ın (c.c.) emrine asla karşı gelmezler. Meleklerin erkeklik ve dişilikleri yoktur. Onlar yemez, içmez ve yorulmazlar. Melekler, insanların iyiliğini ister, onlar için dua ve istiğfarda bulunurlar. Dört büyük melek vardır. Bunlar Cebrail (a.s.), Mikâil (a.s.), İsrafil (a.s.) ve Azrail'dir (a.s.). Bunlar dışında insanların yaptığı iyilik ve kötülükleri kaydeden, onları çeşitli kötülüklerden koruyan melekler de vardır.[2]

Kitaplara İman

Kitaplara iman; Allah (c.c.) tarafından bazı peygamberlere vahiy yoluyla kitap gönderildiğine ve bu kitapların içindeki bilgilerin doğru olduğuna şüphe etmeksizin inanmak demektir. **Vahiy**; peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi ve bu bilginin gönderiliş tarzı olarak tanımlanabilir.[3]

Kutsal kitabımız Kur'an'a inanmak ve onu okumak hepimizin görevidir.

Allah (c.c.), kullarına doğru yolu göstermek amacıyla zaman zaman peygamberleri aracılığıyla ilahi kitaplar göndermiştir. Bu kitaplar aracılığıyla inanılması gereken esaslar, ibadetlerin neler olduğu ve nasıl yapılacağı, uyulması gereken güzel ahlak ilkeleri vb. konularda açıklamalar yapmıştır.

Rabb'imiz (c.c.), ilahi kitaplar aracılığıyla insanlara doğru yolu göstermiş, yanlış inanç ve davranışlardan da kullarını sakındırmıştır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, Allah (c.c.) tarafından indirilen kitaplara inanmakla ilgili olarak şöyle buyrulur: **"Onlar sana indirilene de senden önce indirilenlere de inanırlar; ahirete de kesin olarak inanırlar."** [4]

Allah (c.c.), dört büyük kitap göndermiştir. Bunlar Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir. Bizim kitabımız Kur'an-ı Kerim'dir. Biz hem Kur'an-ı Kerim'e hem de ondan önce gönderilen ilahî kitapların Allah'tan (c.c.) gönderildiği şekline iman ederiz.

---

1. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 1, s. 387.
2. bk. Bakara suresi, 98. ayet; Tahrîm suresi, 6. ayet; Enbiyâ suresi, 19-20. ayetler; İnfitâr suresi, 10-12. ayetler.
3. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 376.
4. Bakara suresi, 4. ayet.

Kur'an, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) indirilmiştir.

Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an dışında da Allah (c.c.) bazı peygamberlerine sayfa sayısı az olan kitaplar göndermiştir. Bunlara **suhuf** denir. Suhuflar;

Hz. Âdem'e (a.s.) 10 sayfa,
Hz. Şit'e (a.s.) 50 sayfa,
Hz. İdris'e (a.s.) 30 sayfa,
Hz. İbrahim'e (a.s.) 10 sayfa olarak gönderilmiştir.

Peygamberlere İman

Allah (c.c.), ilk insan Hz. Âdem'den (a.s.) başlayarak tarih boyunca birçok peygamber göndermiştir. Gönderdiği peygamberler aracılığıyla insanlara kendisini tanıtmıştır. Kullarına temel sorumluluklarını hatırlatmıştır. Rabb'imiz (c.c.), gönderdiği peygamberler aracılığıyla inanılması gereken ilkeler, ibadetler, ölüm ötesi hayat vb. konular hakkında kullarını bilgilendirmiştir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, her topluma

peygamber gönderildiği şöyle açıklanmaktadır: **"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Onların peygamberi geldiği (tebliğini yaptığı) zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez."**[1]

Not Edelim

"(Yerine göre) müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir."

(Nisâ suresi, 165. ayet.)

Peygamberler, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara iletmişlerdir. İlahi vahyi insanlara açıklayıp öğretmişlerdir. Gönderildikleri toplumları iyiye ve güzele yöneltmek, yanlış inanç ve davranışlardan, kötülüklerden uzaklaştırmak için çaba harcamışlardır. Ayrıca yaşayışları ve güzel ahlaklarıyla da insanlara hem önder hem de örnek olmuşlardır.

Not Edelim

Peygamberler, Allah (c.c.) tarafından seçilmiş üstün vasıflı elçilerdir. Bütün peygamberler akıllı, zeki, dürüst, doğru sözlü, güvenilir, gizli ve açık her türlü günahtan kaçınan kimselerdir. Onlar Allah'ın (c.c.) verdiği görevi en iyi şekilde yapmışlardır. İnsanlar onları örnek almalı ve peygamberlerin gösterdiği yoldan ayrılmamalıdır.

Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin sayısı açık ve net olarak ifade edilmemiştir. Ancak yüce kitabımızda yirmi beş peygamberden söz edilmektedir. Bunların adları, hayat hikâyeleri ve mücadeleleri hakkında bilgi verilmektedir. Bizler, bütün peygamberlere inanırız. Rabb'imizin (c.c.), Kur'an'da ifade ettiği gibi **"...Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz..."**[2] Onların Allah'ın (c.c.) elçileri olduğunu bilir ve kabul ederiz. Allah (c.c.), Kur'an'da şöyle buyurarak bizleri uyarmaktadır: **"Biz, Allah'a ve bize indirilene; İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve esbâta (torunlara) indirilene, Musa ve İsa'ya verilenlerle Rableri tarafından diğer peygamberlere verilenlere, onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeksizin inandık ve biz sadece Allah'a teslim olduk, deyin."**[3]

1. Yunus suresi, 47. ayet.
2. Bakara suresi, 285. ayet.
3. Bakara suresi, 136. ayet.

Ahirete İman

İslam'ın temel inanç esaslarından biri de ahirete imandır. Ahiret, dünya hayatından sonra gelecek olan hayatın adıdır. **Ahirete iman**, öldükten sonra başka bir dünyada yeniden diriltileceğimize ve dünyada yaptıklarımızdan hesaba çekileceğimize inanmak demektir.[1] Her şeyin olduğu gibi dünya hayatının da bir sonu vardır. Bir gün gelecek bütün canlılar ölecek, bu dünyada hayat sona erecektir. Sonra Allah (c.c.), insanları başka bir âlemde yeniden diriltecektir. Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **"Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz."**[2] Başka bir ayette de **"Her canlı ölümü tadacaktır. Ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir."**[3] ifadesiyle aynı konuya dikkat çekilmektedir.

Ahirette bütün insanlar, yaptıklarının karşılığını görmek üzere mahşer denilen yerde toplanacaktır. Dünyadayken inançlı, erdemli, iyi ahlaklı bir insan olarak yaşayanlar ile Allah'a (c.c.) ve diğer varlıklara karşı sorumluluklarını yerine getirenler cennetle ödüllendirilecektir. Cennet, ebedî mutluluk yurdudur. Orada, insanın her istediği gerçekleşecektir. Cennette Allah'ın (c.c.) kulları için hazırladığı çok güzel nimetler iyi insanları beklemektedir. Peygamberimiz (s.a.v.), cennette hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı güzellikte nimetler olduğunu haber vermiştir.[4] Allah'ı (c.c.) inkâr edenler, kötülük yapanlar, başkalarına zarar verenler, insanların haklarını yiyenler, günahı çok olanlar da yaptıklarının karşılığı olarak ahirette ceza göreceklerdir. Ahiret hayatı ebedî yani sonsuzdur. Orada ölüm yoktur.

Çevremizdeki güzellikler ve faydalandığımız nimetler, bize cenneti hatırlatır.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 8.
2. Ankebût suresi, 57. ayet.
3. Âl-i İmrân suresi, 185. ayet.
4. bk. Müslim, Cennet, 2.

"Siz bana altı şeyi garanti edin, ben de size cenneti garanti edeyim: Konuştuğunuzda doğru söyleyin. Söz verdiğiniz zaman onu yerine getirin. Size bir şey emanet edildiğinde onu sahibine verin. Namusunuzu koruyun. (Harama) bakmaktan sakının. Elinizi (kötü işlerden) çekin."

(Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 5, s. 323.)

Cennete girmek için neler yapmamız gerekir? Yukarıdaki hadisten de yararlanarak arkadaşlarınızla bu konuda konuşunuz.

Kadere İman

Kader; Allah'ın (c.c.), başlangıçtan sonsuza kadar evrende olacak olan her şeyi sonsuz ilmi ve kudretiyle bilmesi, programlaması, varlıkları istediği şekil ve biçimde yaratması ve bir plana göre düzenlemesi anlamına gelir. Allah'ın (c.c.), önceden takdir ettiği şeylerin, zamanı ve yeri gelince tek tek ortaya çıkması, gerçekleşmesi ise **kaza** olarak adlandırılır.[1] Kader ilahi bir plan, kaza ise bu planın gerçekleşmesi olarak düşünülebilir. Allah (c.c.), sonsuz ilim ve kudret (güç) sahibi olan yüce bir varlıktır. Onun ilminin ve gücünün sınırı yoktur. Uçsuz bucaksız evreni yaratması, evrende binlerce yıldır işleyen mükemmel düzeni var etmesi, Rabb'imizin (c.c.) ilminin ve kudretinin sınırsız olduğunu gösterir.

Allah (c.c.), olmuş ve olacak her şeyi sonsuz ilmiyle bilir. Dilediği şeyi, dilediği şekil ve zamanda yapar. İşte evrendeki her şeyin Allah'ın (c.c.) bilgisi, iradesi (dilemesi) ve takdiri ile gerçekleştiğine inanmaya **kadere iman** denir.

Rabb'imiz (c.c.); geçmişi geleceği, gizliyi açığı, kısacası her şeyi bilir. Canlıların doğması ve ölmesi, yağmurun yağması, mevsimlerin oluşumu, gece ile gündüzün şaşmaz bir düzen içinde birbirini takip etmesi vb. olaylar hep Allah'ın (c.c.) bilgisi ve iradesi ile gerçekleşmektedir. Yani bütün olaylar, ilahi takdire, kadere uygun olarak meydana gelmektedir. Kur'an'da, bu konuyla ilgili bir ayette, **"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları ondan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; onun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. O, yerin karanlıkları içindeki tek bir taneyi dahi bilir. Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır."**[2] buyrulmaktadır.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 188 ve 197.
2. En'âm suresi, 59. ayet.

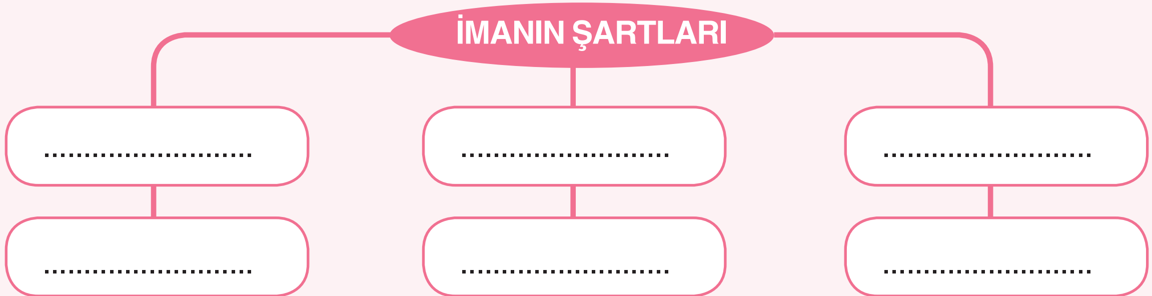
Evrendeki her şey, Allah'ın (c.c.) ilmi ve takdiri ile gerçekleşir.

İnsan, akıllı bir varlık olarak ve seçenekler arasında tercih yapabilme özelliği (irade) ile yaratılmıştır. O, davranışlarını özgür iradesiyle gerçekleştirmektedir. Bu sebeple de yaptıklarından sorumludur. Bizler, kaza ve kadere iman ederiz. Evrende hiçbir şeyin kendiliğinden meydana gelmediğine; her şeyin Allah'ın (c.c.) ilmi, iradesi ve takdiriyle meydana geldiğine inanırız. Yeterli çalışmaları yapıp gerekli önlemleri aldığımız hâlde istemediğimiz bir durumla karşılaşırsak, bir olumsuzluk yaşarsak karamsarlığa kapılmayız. "Kader böyleymiş. Allah'ın (c.c.) takdiri bu şekildeymiş." diye düşünürüz.

Etkinlik

Aşağıdaki şemaya, imanın şartlarını yazınız.

2. İSLAM'IN ŞARTLARI

Dinimizde emredilen başlıca ibadetler hangileridir? Söyleyiniz.

İslam dininde, her Müslüman'ın yerine getirmesi gereken bazı sorumluluklar vardır. Bunlara **İslam'ın şartları** denir. Hz. Muhammed (s.a.v.) İslam'ın şartlarını açıklayan bir hadisinde, **"İslam beş temel üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, ramazan orucunu tutmak, zekât vermek ve hacca gitmek."**[1] buyurmuştur. Böylece Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), İslam'ın şartlarının neler olduğuna dikkat çekmiştir.

Kelime-i Şehadet

Bizler Müslüman'ız. Dinimizin adı da İslam'dır. İslam dinine girip Müslüman olmanın öncelikli ve temel şartı, kelime-i şehadet getirmektir. Kelime-i şehadet şöyle söylenir: "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh." Kelime-i şehadetin anlamı da şu şekildedir: "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir."

Kelime-i şehadet yazılı bir hat örneği

Not Edelim

Kelime-i şehadeti dil ile söylemek ve onun içerdiği anlama gönülden inanmak, Müslüman olmanın temel şartıdır. Bundan dolayıdır ki Müslüman olmak isteyen kişinin ilk yapması gereken şey, kelime-i şehadet getirmek ve onun içerdiği anlama gönülden inanmaktır.

1. Buhârî İman, 8.

Namaz

İslam'ın şartlarından biri de namazdır. Namaz, dinimizde emredilen temel ibadetlerden biridir. İslam'da sabah, öğlen, ikindi, akşam ve yatsı olmak üzere günde beş vakit namaz kılmak farzdır. Yüce Allah (c.c.), birçok ayette bizlere namaz kılmayı emretmiştir. Mesela Rabb'imiz (c.c.) bir ayette, **"(Ey Muhammed!) İnanan kullarıma söyle, namazı kılsınlar..."**[1] buyurmuştur. Başka bir ayette ise **"...Namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz, müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır."**[2] buyurarak bizlere namaz kılmayı emretmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı da temizliktir (abdesttir)."**[3] Başka bir hadisinde de kendisine, "Allah katında amellerin en üstünü hangisidir? diye sorulunca **"Vaktinde kılınan namaz..."**[4] cevabını vermiştir. O hâlde bizler de namazın dinimizdeki yerini ve önemini iyi kavrayalım. Günde beş vakit namaz kılmanın; akıllı, ergenlik çağına gelmiş her Müslüman'a farz olduğunu bilelim.

Etkinlik

"Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Bu, (Allah'a) derinden saygı duyanların dışındakilere ağır gelir."

(Bakara suresi, 45. ayet.)

"Namaz dinin direğidir..."

(Tirmizî, İman, 8.)

"Rükûları, secdeleri, abdestleri ve vakitlerine dikkat ederek beş vakit namaza devam eden ve bu beş vakit namazın Allah katından gelen bir emr-i hak olduğunu kabul eden kimse cennete girer."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 4, s. 266.)

Yukarıdaki ayet ile hadisler, bize hangi mesajları vermektedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Oruç

Dinimizde emredilen belli başlı ibadetler vardır. Bunlardan biri de oruçtur. Oruç; tan yerinin ağarmasından* itibaren güneşin batışına, akşam ezanı okununcaya kadar hiçbir şey yiyip içmeyerek ve bazı bedensel arzulardan ibadet niyetiyle uzak durarak yerine getirilir. İslam dininde akıllı, ergenlik çağına gelmiş, sağlıklı her Müslüman'ın oruç tutması farzdır. Bu konuda yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:**"Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz."**[5]

1. İbrahim suresi, 31. ayet.
2. Nisâ suresi, 103. ayet.
3. Tirmizî, Tahâret, 1.
4. Buhârî, Tevhid, 48.
5. Bakara suresi, 183. ayet.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de oruçla ilgili bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."**[1] Başka bir hadisinde de "**Mübarek Ramazan ayı size geldi. Yüce Allah bu ayda size oruç tutmayı farz kıldı. Bu ayda sema (cennet) kapıları açılır, cehennem kapıları ise kapanır…"**[2] buyurarak bize müjde vermiştir.

Hac

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de emredilen temel ibadetlerden biri de hacdır. Âl-i İmrân suresinde, **"Orada apaçık nişaneler, (ayrıca) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır…"**[3] buyrularak hac ibadetinin farz olduğu vurgulanır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bir hadisinde, **"…Makbul (Allah tarafından kabul edilmiş) bir haccın karşılığı ancak cennettir."**[4] buyurur. Başka bir hadisinde de **"Kim Allah için hacceder, çirkin söz ve davranışlardan sakınırsa, annesinden doğduğu gün gibi günahlarından arınmış olarak (evine) döner."** [5]Hac ibadeti, Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde bulunan kutsal Kâbe ve çevresindeki diğer mukaddes yerlerin ziyaret edilmesiyle yapılır. Hacca giden Müslümanlar, öncelikle niyet edip ihrama girerler. **İhram**; normal zamanlarda serbest olan bazı şeylerden uzak durmak demektir. Örneğin, ihramlı kişinin avlanması, saç sakal kesmesi, bitkilere ve hayvanlara zarar vermesi haramdır. İhrama girip hac ibadetini yapan Müslüman, bu gibi davranışlardan uzak durmak zorundadır. Hac sırasında giyilen, iki parçadan oluşan beyaz renkli giysi de ihram olarak isimlendirilir.

Gücü yeten Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmesi, Allah'ın (c.c.) emridir.

Not Edelim

Ekonomik gücü yeterli, sağlığı da elverişli olan Müslümanların hayatlarında bir kez hacca gitmeleri farzdır. Hac ibadetini yerine getirmek Müslüman'a sevap kazandırır. Şartları uygun olduğu hâlde hacca gitmemek ise günahtır.

1. Buhârî, Savm, 6.
2. Nesâi, Sıyam, 5.
3. Âl-i İmrân suresi, 97. ayet.
4. Buhârî, Umre, 1.
5. Buhârî, Hacc, 4.

Zekât

Dinimizde emredilen farz ibadetlerden biri zekâttır. Zekât, mal ile yerine getirilen bir ibadettir. Yüce Allah (c.c.) bir ayette, **"Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a boyun eğenlerle (rükû edenlerle) beraber boyun eğin."**[1] buyurarak zekâtın farz olduğunu bildirmiştir. Rabb'imiz (c.c.), aynı konuyu dile getiren başka bir ayette ise **"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür."**[2] buyurmuştur. Zengin Müslümanların, sahip oldukları mal veya paralarının belli bir bölümünü ibadet niyetiyle her yıl Kur'an'da belirtilen kişilere vermelerine **zekât** denir. Ülkemizde zekâtın ramazan ayında verilmesi gelenek olmuştur. Ancak bu ibadet sadece ramazanda değil, diğer zamanlarda da yerine getirilebilir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bir hadisinde zekâtla ilgili şöyle buyurmuştur: **"Üç şey vardır ki bunları yapan kişi imanın tadını almış olur. Allah'tan başka ilah olmadığına inanarak bir olan Allah'a kulluk etmek, malının zekâtını gönül rızasıyla her sene düzenli olarak ve içine sinerek vermek, zekât olarak yaşlı, uyuz, hasta, çelimsiz ve sütü az olan hayvanı değil, mallarınızın orta hâllisinden zekât vermek.."**[3] Bir hadisinde de **"Sadaka/zekât vermek, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları yok eder."**[4] buyurmuştur.

Zekât, Kur'an-ı Kerim'de açıkça emredilmiş ve zengin Müslümanlara farz kılınmış bir ibadettir.

Etkinlik

"Sadakalar (zekâtlar), Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, düşkünlere, zekât toplayan memurlara, kalpleri İslam'a ısındırılacak olanlara, (özgürlüğüne kavuşturulacak) kölelere, borçlulara, Allah yolunda olanlara ve yolda kalmış yolculara mahsustur. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."

(Tevbe suresi, 60. ayet.)

Yukarıdaki ayete göre zekât kimlere verilebilir? Arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

1. Bakara suresi, 43. ayet.
2. Bakara suresi, 110. ayet.
3. Ebû Dâvûd, Zekât, 5
4. İbn-i Mâce, Zühd, 22.

3. KUR’AN-I KERİM

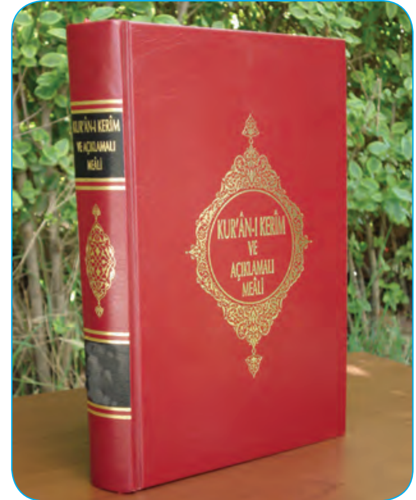

Kur’an-ı Kerim bizim için neden önemlidir?

İnsan, Allah’ın (c.c.) yarattığı üstün ve şerefli bir varlıktır. Rabb’imiz (c.c.) kullarını çok sevmekte, onların iyiliğini istemektedir. İnsanın dünyada ve ahirette mutlu olmasını, huzurlu yaşamasını amaçlamaktadır. Bu sebeple de Allah (c.c.), insanı dünyada başıboş bırakmamıştır. Ona dünyada nasıl yaşaması gerektiğini öğretmek, sorumluluklarını bildirmek, mutlu ve huzurlu yaşamanın yollarını göstermek için tarih boyunca pek çok peygamber göndermiştir. Peygamberlik Hz. Âdem (a.s.) ile başlamış, Hz. Muhammed (s.a.v.) ile son bulmuştur. Rabb’imiz (c.c.), gönderdiği peygamberlerin bazılarına kitaplar vermiştir. Bunlar ilahi kitaplardır. **İlahi kitap**, Allah (c.c.) tarafından peygamberler aracılığıyla ve vahiy yoluyla gönderilen kitaplara denir.

Kur’an-ı Kerim, Fâtiha suresi ile başlayıp Nâs suresi ile biten Hz. Muhammed’e indirilen ve kendine has özellikleri olan ilahi kitaptır.[1] Bu yüce kitap Allah (c.c.) tarafından indirilmiştir ve onda sadece Rabb’imizin (c.c.) sözleri bulunur. Bu durum birçok ayette açıkça belirtilmektedir. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **“Bu kitabın, âlemlerin Rabb’i tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur.”**[2]

Kur’an-ı Kerim ilk olarak Arap toplumuna indirilmiştir. Bundan dolayı da onun orijinal dili Arapçadır. Bu durum bir ayette şöyle belirtilmektedir: **“Ve böylece biz onu Arapça bir hüküm (hikmetli bir söz) olarak indirdik…”**[3] Kur’an, Arapça indirilmesine rağmen herkes onu okuyup anlasın diye hemen hemen bütün dünya dillerine çevrilmiştir. Kur’an; ırk, renk, dil, milliyet ayrımı gözetmeksizin tüm insanlığa hitap eden evrensel bir ilahi kitaptır. Bundan dolayı yüce kitabımızın emir yasak, öğüt ve uyarıları bütün insanlara yöneliktir. Kur’an, Hz. Muhammed’e (s.a.v.) evrensel uyarıcılık görevini yapması için indirilmiştir. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: **“…Bu Kur’an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu…”**[4] Kur’an, Yüce Allah (c.c.) tarafından Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed’e (s.a.v.) vahyedilmiştir ve son ilahi kitaptır. Ondan sonra artık kutsal kitap gönderilmeyecektir. Zaten ilahi

Kur’an, pek çok dile olduğu gibi Türkçeye de çevrilmiştir

1. Dini Terimler Sözlüğü, s. 209.
2. Secde suresi, 2. ayet.
3. Ra’d suresi, 37. ayet.
4. En’âm suresi, 19. ayet.

kitaplar peygamberlere gönderilir ve peygamberlik de Hz. Muhammed'le (s.a.v.) son bulmuştur. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın (c.c.), koruması altındadır. Yüce kitabımızı değiştirmeye, onun aslını bozmaya kimsenin gücü yetmez. Bu hususla ilgili olarak Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurur: **"Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik, elbette onu yine biz koruyacağız."**[1]

Not Edelim

Kur'an'ın indiriliş süreci, 610 yılının Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde başladı. Bundan sonra da belli aralıklarla Kur'an ayetleri Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) indirilmeye devam etti. Kur'an, yaklaşık yirmi üç yılda tamamlandı. Kur'an ayetlerini Peygamberimize (s.a.v.) Cebrail (a.s.) getirmiştir. Bu sebeple Cebrail'e (a.s.) **vahiy meleği** de denilmektedir.

Yüce Allah (c.c.), Kur'an'da birçok konuda açıklamalar yapmıştır. Örneğin, bize kendisini tanıtmıştır. Rabb'imiz (c.c.) Kur'an-ı Kerim'i göndererek bize, kendisine niçin ve nasıl ibadet etmemiz gerektiğini de öğretmiştir. Dünyada görevlerimizin ve uymamız gereken ilkelerin neler olduğunu açıklamıştır. İnanan, ibadetlerini yerine getiren, doğru ve iyi insanların ödüllendirileceğini müjdelemiştir. Kur'an'a uyanların hidayete yani doğru yola ulaşacağını anlatmıştır. Bu konuyla ilgili bir ayette Rabb'imiz (c.c.) şöyle buyurmuştur: **"… Bu kitabı da sana, her şey için bir açıklama, bir hidayet ve rahmet kaynağı ve Müslümanlar için bir müjde olarak indirdik."**[2]

Yüce kitabımız Kur'an, bölümler hâlinde ve belli bir süreç içerisinde indirilmiştir. Bu süreçte indirilen ayet ve sureler, Kur'an kitap hâline getirilirken rastgele dizilmemiştir. Kutsal kitabımızda yer alan ayet ve surelerin bir diziliş sistemi, kendine has bir sıralaması ve adlandırması vardır. Kur'an-ı Kerim; ayet, sure, cüz gibi bölümlerden oluşur. Buna da Kur'an'ın iç düzeni denir. Kur'an'ın iç düzenini anlayabilmek ve yüce kitabımızı iyi tanıyabilmek için ayet, sure, cüz kavramları hakkında bilgi sahibi olmamız gerekir.

Etkinlik

"Bu (Kur'an), bütün insanlığa bir açıklamadır, takva sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür."

(Âl-i İmrân suresi, 138. ayet.)

"Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretenlerinizdir."

(Buhârî, Fedâilü'l-Kur'an, 21.)

Yukarıdaki ayet ve hadis, ne gibi ilke ve mesajlar içermektedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

1. Hicr suresi, 9. ayet.
2. Nahl suresi, 89. ayet.

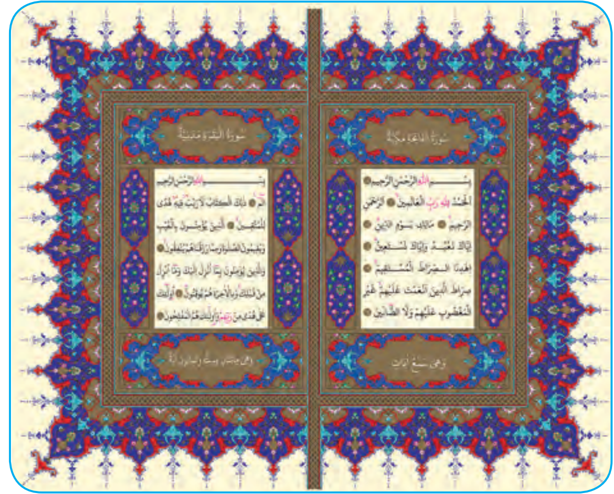
3.1. Ayet

"Ayet", "Ayete'l-Kürsi" ifadelerini daha önce duydunuz mu? Bu ifadelerin anlamı hakkında neler biliyorsunuz?

Ayet kavramı sözlükte; iz, belirti, işaret, nişan, eser, açık alamet, delil, kesin kanıt, ibret gibi anlamlara gelir. Dinî bir terim olarak ise ayet; surelerin içinde yer alan, başından ve sonundan özel işaretlerle ayrılan, farklı sayıda harflerden, bir veya birkaç cümleden oluşan ilahi sözlere denir.[1]

Kur'an-ı Kerim'de yer alan ayetlerin hepsi aynı uzunlukta değildir. Kutsal kitabımızda iki harften oluşan kısa ayetler de bir sayfadan oluşan ayet de vardır. Örneğin, Yâsîn suresi, "yâ sîn" ayetiyle başlamakta ve bu ayet, iki harften meydana gelmektedir. Bakara suresinin iki yüz seksen ikinci ayeti ise Kur'an'ın en uzun ayetidir ve bir sayfa uzunluğundadır.

Yedi ayetten oluşan Fâtiha suresi ile Bakara suresinin ilk ayetleri

Surelerin içindeki ayetlerin sıralamasını Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) yapmıştır. Bunu, Peygamber Efendimize (s.a.v.), Cebrail (a.s.) bildirmiştir. Allah Resulü (s.a.v.) de kendisine vahyedilen her ayetin, hangi surenin hangi ayetinden sonra yazılacağını vahiy kâtibi olan sahabilerine söylemiştir. Böylece ayetlerin sureler içindeki yeri ile sıralanışı, Resulullah (s.a.v.) hayattayken son ve kesin şeklini almıştır.

Not Edelim

Yüce kitabımızda yer alan ayetleri birbirinden ayıran özel işaretlere **durak** denir. Durakların içine, ayetin numarası da yazılmıştır.

Kur'an'da yer alan bazı ayetlerin özel adı vardır. Örneğin, Bakara suresinin 255. ayeti, "Ayete'l-Kürsi" olarak adlandırılır.

1. Dînî Terimler Sözlüğü, s. 27; Yusuf Şevki Yavuz, Abdurrahman Çetin, TDV İslam Ansiklopedisi, "Ayet" maddesi, C 4, s. 242; İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, s. 55.

Etkinlik

٦٠٣ / 603 — اَلْجُزْءُ الثَّلَاثُونَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ١ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ٢ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ٣

سُورَةُ الْهُمَزَةِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ تِسْعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ١ اَلَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهُ اَخْلَدَهُ
٣ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ٤ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا الْحُطَمَةُ ٥ نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ
٦ اَلَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْـِٔدَةِ ٧ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ ٨ فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ٩

سُورَةُ الْفِيلِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ ١ اَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ٢ وَاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيلَ ٣
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ٥

ASR Süresi
30. Cüz

Yukarıdaki sayfada kaç sure vardır ve her sure kaç ayetten oluşmaktadır? Belirtiniz. Yukarıda verilen Kur'an sayfasındaki durak işaretlerini belirleyiniz.

3.2. Sure

Kur'an'da yer alan surelerden hangilerinin adını biliyorsunuz?

Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili bilinmesi gereken kavramlardan biri de suredir. Bu kavram sözlükte; yüksek rütbe, şan, şeref, yüksek bina, binanın bölüm ve katları vb. anlamlara gelir. Dinî terim olarak ise **sure**, Kur'an-ı Kerim'in besmelelerle birbirinden ayrılmış olan 114 bölümünden her birine denir.[1]

Yüce kitabımız Kur'an'da 114 sure yer almaktadır. Ayetler gibi surelerin uzunlukları da birbirinden farklıdır. Kur'an'da yer alan en uzun sure Bakara suresidir. Bakara suresi 286 ayettir. En kısa sure ise Kevser suresidir. Bu sure 3 ayetten oluşmaktadır. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi Fâtiha'dır. Son sure ise Nâs suresidir.

Not Edelim

Peygamber Efendimize (s.a.v.), Mekke Dönemi'nde indirilen sureler Mekki sure, Medine Dönemi'nde indirilen sureler ise Medeni sure olarak adlandırılır.

Tevbe suresi dışındaki bütün sureler, "Bismillâhirrahmânirrahîm." ifadesiyle başlar.

Surelerin her birinin bir adı vardır. Sureler, isimlerini içinde geçen bir kelimeden, ağırlıklı olarak sözü edilen kişi, konu ya da gruplardan alır. Örneğin, Yunus suresi, Hûd suresi, Yusuf suresi, adlarını içinde geçen peygamberlerden alır. Kıyamet suresinde ağırlıklı olarak kıyametten, Mü'minûn suresinin başında müminlerin özelliklerinden bahsedilir. Cuma suresinde cuma namazının önemine, Kadr suresinde Kadir Gecesi'nin üstünlüğüne değinilir.

Kevser suresi, adını, içinde geçen 'kevser' kavramından alır.

1. Dînî Terimler Sözlüğü, s. 233; Yusuf Şevki Yavuz, Abdülhamit Birışık, TDV İslam Ansiklopedisi, "Sure" maddesi, C 37, s. 538; İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, s. 57.

3.3. Cüz

"Cüz", "cüz okumak", "Amme cüzü" ifadelerini daha önce duydunuz mu? Bu ifadeler ne anlama gelmektedir?

Cüz kavramı sözlükte; parça, bölüm, kısım, bütünün parçalarından her biri anlamlarına gelir. Bir Kur'an terimi olarak cüz, yüce kitabımızın yirmi sayfadan oluşan otuz bölümünden her birine denir. Cüzler, Kur'an-ı Kerim'in sol taraflarındaki sayfa kenarına konulan bir işaretle gösterilir. Bu işaretin içinde cüzün numarası da yazılıdır.

Kur'an'da, her biri yirmi sayfadan oluşan otuz cüz vardır. Kur'an'ın cüzlere ayrılması, onun hem ezberlenmesinde hem de hatmedilmesinde kolaylık sağlamıştır. Özellikle ramazan aylarında her gün Kur'an'dan bir cüz okunmakta, ramazan sonunda da yüce kitabımız baştan sona okunup bitirilmektedir.

Etkinlik

Mealli bir Kur'an'dan, yüce kitabımızın son cüzünü inceleyiniz. Bu cüzde kaç sure olduğunu belirleyiniz. Son on surenin adını aşağıya listeleyiniz.

- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....

4. BİR DUA TANIYORUM: ÂMENTÜ DUASI VE ANLAMI

Âmentü kavramı sözlükte, "inandım, iman ettim" anlamına gelen Arapça bir ifadedir. Terim olarak ise İslam dininin inanç esaslarını içeren duanın adıdır. Âmentü duasında dinimizin iman esasları sıralanır. Bu dua, kelime-i şehadetin söylenişiyle sona erer.

ÂMENTÜ DUASI

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَ مَلٰئِكَتِهٖ وَ كُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَ شَرِّهٖ
مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَ الْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَشْهَدُ
اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ

ÂMENTÜ DUASI	ANLAMI
"Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l- âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî minallâhi teâlâ ve'l ba'sü ba'de'l-mevti hakkun. Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh."	"Ben; Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allahü Teâlâ'dan geldiğine, öldükten sonra yeniden dirilmeye inandım, hepsi haktır. Kesinlikle şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur; yine şahitlik ederim ki Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir."

Okuma Metni

OKU YAVRUM

Oku! Ey güzel çocuk.
Oku! Yer gök inlesin.
Rabb'imin buyruğunu,
Melekler de dinlesin.

O minik elindeki,
Kur'an Allah sözüdür.
Mukaddes kitabımız,
Kâinatın özüdür.

Doyur beni Kur'an'a,
Şu gönlüm kansın, oku!
Rabb'imin sözleriyle,
Ruhum yıkansın, oku!

M.Yaşar KANDEMİR
Peygamberlere ve Kitaplara İnanıyorum, s.70.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME

1. İman nedir? Açıklayınız.
2. Kelime-i tevhit ve anlamını söyleyiniz.
3. Dört büyük meleğin adını yazınız.
4. Peygamberlerin görevleri nelerdir? Açıklayınız.
5. Oruç ve zekât ibadeti hakkında bilgi veriniz.
6. I. Namaz kılmak

   II. Peygamberlere inanmak

   III. Hacca gitmek

   IV. Meleklere inanmak

   Âmentü duasında yukardakilerden kaç tanesi yer alır?

   A. 1 B. 2 C. 3 D. 4
7. Kur'an'ın indirilmeye başladığı gece aşağıdakilerden hangisidir?

   A. Mevlid Kandili

   B. Kadir Gecesi

   C. Miraç Kandili

   D. Berat Kandili
8. Kur'an'da kaç cüz vardır?

   A. 15 B. 25 C. 30 D. 40
9. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

   A. Tevrat-Hz. Musa (a.s.)

   B. İncil-Hz. İsa (a.s.)

   C. Kur'an-Hz. Muhammed (s.a.v.)

   D. Zebur-Hz. Yusuf (a.s.)
10. Öldükten sonra başka bir âlemde yeniden diriltilip sonsuz bir hayatın yaşanacağına inanmaya ne denir?

    A. Kadere iman

    B. Ahirete iman

    C. Meleklere iman

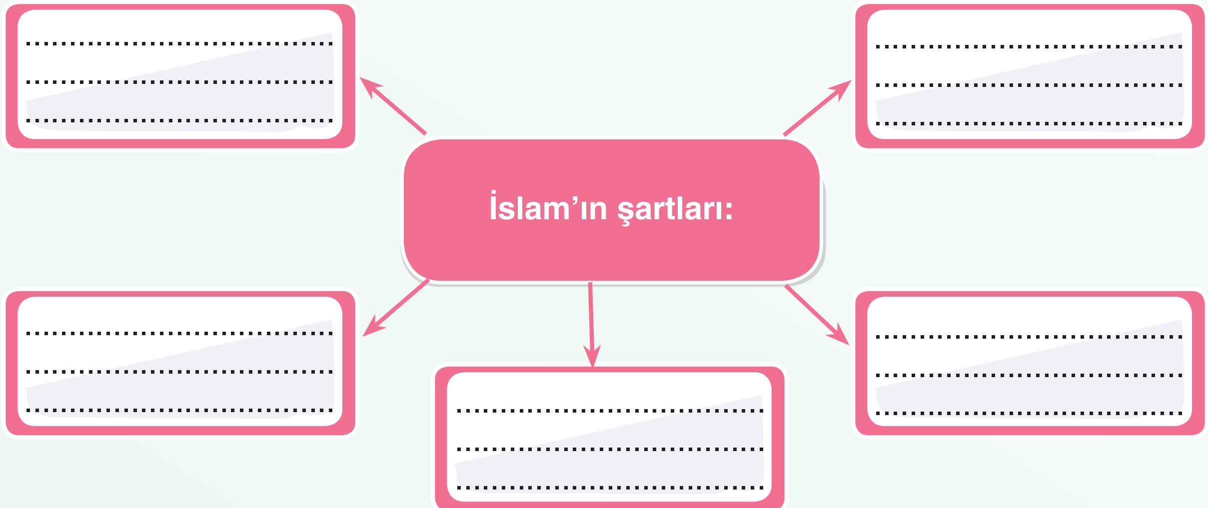
    D. Kitaplara iman

11. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen ifadelerle tamamlayınız.

sure | kelime-i şehadet | Fâtiha
cüz | ayet | Bakara | Cebrail (a.s.)

- Kur'an'ın besmelelerle bölünmüş olduğu 114 bölümden her birine .... denir.
- Kur'an'ın bölünmüş olduğu her yirmi sayfa .... olarak adlandırılır.
- Kur'an-ı Kerim'in iç düzeni .... tarafından Peygamberimize (s.a.v.) bildirilmiştir.
- Kur'an surelerini oluşturan bazen bir veya daha fazla cümleden, bazen de birkaç harften meydana gelen vahiy ifadelerine, ... denir.
- .... suresi, Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresidir.
- .... suresi, Kur'an-ı Kerim'in ilk suresidir.
- Müslüman olmak isteyen kişi, öncelikle .... getirmeli ve bu ifadenin içerdiği anlama gönülden inanmalıdır.

12. Aşağıdaki şemaya İslam'ın şartlarını yazınız.

3. ÜNİTE

GÜZEL AHLAK

“(Allah’ım) Beni güzel ahlaka eriştir. Senden başka güzel ahlaka eriştirecek yoktur. Kötü ahlakı benden uzaklaştır, Senden başka kötü ahlakı benden uzaklaştıracak yoktur!..”

(Müslim, Müsâfirin, 201)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Din ve ahlak kavramlarının anlamlarını araştırınız.
2. Güzel ahlakla ilgili bir hadis araştırıp defterinize yazınız.
3. Sevgi ile ilgili şiir kitaplarından ya da Genel Ağ’dan bir şiir bularak defterinize yazınız.
4. Anne babaya saygı ile ilgili bir ayet öğrenerek sınıfınızda yorumlayınız.
5. Fâtiha suresinin anlamını Kur’an mealinden bulup defterinize yazınız.

1. DİN GÜZEL AHLAKTIR

Güzel ahlaklı olmak bize neler kazandırır?

Dinimiz bizleri güzel ahlaklı olmaya yönlendirir.

İslam dininde inanç ve ibadetlerin önemli bir yeri vardır. Dinimizde her Müslüman'ın inanması gereken bazı temel iman esasları vardır. Bunlar Allah'a (c.c.) inanmak, meleklere inanmak, peygamberlere inanmak, kitaplara inanmak, kaza ve kadere inanmak, ahiret gününe inanmaktır. Bunların yanı sıra namaz, oruç, hac, zekât, kurban, dua, sadaka vb. ibadetler de dinimizde önemli yer tutmaktadır. Ancak din, sadece inanç ve ibadetlerle sınırlanamaz. Çünkü dinimizde ahlak esasları da çok önemli bir yer tutmaktadır. **Ahlak**; insanın, iyi veya kötü olarak nitelendirilmesine yol açan manevi nitelikleri, huyları ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışların bütünü olarak tanımlanabilir.[1]

Dinimizin temel amacı; inançlı, ibadetlerini yerine getirme konusunda titiz ve güzel ahlaklı kimseler yetiştirmektir. Bunun için dinimiz, inanç ve ibadetlerin yanı sıra güzel ahlaka da büyük önem verir. Dinimizde emredilen ibadetlerin, insanların güzel ahlaklı olmalarına katkı sağlaması gerektiği din bilginlerince belirtilmektedir. Bütün bunlar, din ile ahlak arasında yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Not Edelim

"Bir mümin, güzel ahlakı sayesinde, gündüz oruç tutup gece namaz kılan kimselerin derecesine ulaşır."

(Ebu Davud, Edeb, 7; Tirmizî, Birr, 62.)

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 9.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de hadislerinde, dinimizde güzel ahlaka verilen önemi sık sık vurgulamıştır. Örneğin, bir hadisinde, **“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak yönünden en güzel olanıdır.”**[1] buyurmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.), başka bir hadisinde de kendisinin Allah (c.c.) tarafından niçin gönderildiğini şöyle açıklamıştır: **“Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”**[2]

Küçüklere sevgi ve şefkatle yaklaşmak, güzel ahlakın gereğidir.

Dinimiz bizden güzel ahlaklı insanlar olmamızı isterken bunu nasıl yapacağımızı da gösterir. Güzel ahlaklı bir insan olmak için Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almamızı ister. Rabb'imiz (c.c.), **“Muhakkak ki sen yüce bir ahlak üzeresin.”**[3] buyurarak Allah Resulü'nün (s.a.v.) ahlakını över ve onu örnek almamızı emreder. Öyleyse bizler, Peygamberimizin (s.a.v.) hayatını ve ahlakını öğrenmeli, onu kendimize örnek almalıyız. Böyle yaparsak hem güzel ahlaklı bir insan oluruz hem de Allah'ın (c.c.) sevgisini ve rızasını kazanırız.

Dinimiz bizden güzel ahlaklı olmamızı ister. Bunun için adaleti, doğruluğu ve dürüstlüğü emreder. İnsanlara güler yüzle yaklaşmayı, onlarla selamlaşmayı ve iyi ilişkiler içinde olmayı öğütler. Dinimiz; anne ve babamıza saygılı olmamızı, yakınlarımıza ve dostlarımıza iyi davranmamızı tavsiye eder. Örneğin, Rabb'imiz (c.c.) bir ayette, **“Biz, insana, ana babasına iyi davranmasını emrettik…”**[4] buyurur. İslamiyet bizden cömert olmamızı, muhtaçlara yardım etmemizi, insanlara yumuşak huylu davranmamızı, bağışlayıcı olmamızı ister. Örneğin bir ayette Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurur: **“O takva sahipleri ki bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever.”**[5] buyurur.

Dinimiz; hırsızlık, yalan, alay etme, iftira, dedikodu gibi kötülüklerden de kaçınmamızı emreder. Dinimizin bu gibi emir ve öğütleri, aynı zamanda ahlakın da bizden istediği davranışlardır. Bundan dolayı din ile ahlak arasında yakın ve sıkı bir ilişki vardır. Bizler dinimizin emir, yasak ve öğütlerine uyarsak Allah'ın (c.c.) ve insanların sevdiği,

1. Ebu Davud, Sünnet, 15.
2. Malik b. Enes, el-Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8.
3. Kalem suresi, 4. ayet.
4. Ankebût suresi, 8. ayet.
5. Âl-i İmrân suresi, 134. ayet.

güzel ahlaklı bir insan oluruz. Güzel ahlak, bireysel açıdan olduğu gibi toplumsal açıdan da büyük önem taşır. Çünkü insanlar güzel ahlak ilkelerine uyduğunda toplumda barış, huzur, mutluluk egemen olur.

Etkinlik

Aşağıdaki boş bölümleri, dinin ve ahlakın yapılmasını istediği davranışlara örnekler yazarak tamamlayınız.

Dürüst olmak	....	....
....	....	....
Merhametli olmak	....	Komşuya iyilik etmek
Yaşlılara saygılı olmak	....	....

İslamiyet, Yüce Allah'ın (c.c.) insanları doğru yola iletmek üzere gönderdiği son dindir. İslam dininin temel amaçlarından biri, insanların barış ve huzur içinde, kardeşçe yaşamasıdır. Yüce dinimiz, dünyada huzurun ve barışın hâkim olması için insanlara güzel davranışlarda bulunmayı emreder. Dinimiz, kişi ve toplum için faydalı olan davranışları emrederken bireye ve topluma zarar veren, insanlar arası ilişkileri bozacak her türlü kötülüğü de yasaklar. Yüce Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır: **"Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder; çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."**[1]

Dinimiz, bireye ve topluma faydalı işler yapmamızı ister.

1. Nahl suresi, 90. ayet.

Güzel davranışlardan bazılarını gösteren bir şema

Dinimiz bizlere güzel davranışlarda bulunmayı emreder. Yapmamız gereken davranışların neler olduğunu da açıklar. Doğruluk, güvenilir olmak, emanetleri korumak, anne babaya iyi davranmak, komşu ve akraba haklarını gözetmek, zor durumda olanlara yardım etmek dinimizin emrettiği davranışlardan bazılarıdır. Bütün bunlar, aynı zamanda güzel ahlaklı bir insanda bulunması gereken davranışlardan başlıcalarıdır. Bu konuyla ilgili olarak Kur'an'da yer alan ayetlerden birinde, **"...Emrolunduğun gibi dosdoğru ol..."**[1] buyrulmaktadır.

Not Edelim

Allah (c.c.) bir ayette şöyle buyurmuştur. "**Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez.**"

(Nisâ suresi, 36. ayet.)

Kutsal kitabımız Kur'an, mümine yakışan güzel davranışların neler olduğuyla ilgili pek çok örnek verir. Bu konuyla ilgili bir ayette, **"Mümin erkeklerle mümin kadınlar da birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkorlar; namazı**

1. Hud suresi, 112. ayet.

dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resulüne itaat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Şüphesiz Allah azizdir, hikmet sahibidir."[1] Başka bir ayette de Rabb'imiz (c.c.), iyi kullarının özelliklerinden bahsederken **"(O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar."**[2] buyurmaktadır.

Not Edelim

Hz. Ali (r.a.) buyuruyor ki: "Cömert ol ama müsrif olma, tutumlu ol ama cimri olma. Yalancıyla arkadaşlıktan sakın. Kişinin kendini beğenmesi en büyük yalnızlıktır."

(Şerif er-Radî, Nehcü'l-Belâğa, s. 34.)

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda verilen davranışları günlük hayatta ne ölçüde yaptığınızı düşününüz ve uygun bölüme (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

DİNİMİZİN EMİR VE TAVSİYE ETTİĞİ BAZI GÜZEL DAVRANIŞLAR	Ben		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
Anne babaya iyi davranmak			
Komşulara iyilik etmek			
Akrabaları ziyaret etmek			
Arkadaşlara iyi davranmak			
Dürüst olmak ve çalışkan olmak			
Temizliğe önem vermek			
Muhtaçlara yardım etmek			
Alçak gönüllü olmak			
Büyüklere saygılı olmak			
Küçüklere sevgi ve şefkatle yaklaşmak			
Çevreyi korumak			
Hayvanlara merhametle yaklaşmak			

1. Tevbe suresi, 71. ayet.
2. Furkân suresi, 67. ayet.

2. İNSANİ İLİŞKİLERİN TEMELİ: SEVGİ VE SAYGI

İnsanlar arası ilişkilerde sevgi ve saygı niçin önemlidir?

İnsan, bir toplum içinde başkalarıyla bir arada yaşar. Toplumsal ilişkilerde önem verilmesi gereken bazı temel ilkeler vardır. Bunların başında sevgi ve saygı gelir. Sevgi bizi hayata bağlar. Çevremizde sevdiğimiz insanlar olursa orada bulunmaktan zevk alırız. Sevdiğimiz kişileri özleriz, sık sık görmek isteriz. Bundan dolayı da sevdiğimiz kişileri gördüğümüzde, onlarla karşılaştığımızda yüzümüz güler. İçimize bir ferahlık gelir. Sevdiğimiz kişilerle konuşmak bizi rahatlatır. Sevdiklerimizle yediğimiz yemek daha lezzetli olur. Sevdiklerimizle oturduğumuz sofra daha neşeli ve bereketli olur. Öyleyse insanları sevmeliyiz. Başta anne ve babamız, kardeşlerimiz olmak üzere insanları sevmekten, onlara olan sevgimizi söz ve davranışlarımızla ifade etmekten kaçınmamalıyız.

Toplumsal ilişkilerde sevginin yanında saygı da çok önemli bir değerdir. İnsanları sevdiğimiz gibi onlara saygılı da olmalıyız. Başta anne ve babamız olmak üzere aile bireylerimizle, komşu ve akrabalarımızla, arkadaşlarımızla, kısacası tüm insanlarla ilişkilerimizde sevgi ve saygıya önem vermeliyiz. İnsanların düşüncelerine, görüşlerine, yaşam biçimlerine, zevk ve alışkanlıklarına, haklarına saygılı olmalıyız.

İnsanlarla iyi geçinmeli, onlara karşı saygılı ve güler yüzlü olmalıyız.

2.1. Anne, Baba ve Kardeşlerle İlişkilerde Sevgi ve Saygı

Sizce aile içi ilişkilerde önem verilmesi gereken temel ilkeler nelerdir?

Anne ve babamız bizim varlık sebebimizdir. Onlar bizi çok severler. Bizim sağlıklı ve mutlu olmamız, iyi bir insan olarak yetişmemiz için her türlü fedakârlığı yaparlar. Bizim; yeme, içme, giyinme, barınma, eğitim görme gibi ihtiyaçlarımızı en iyi şekilde karşılamaya çalışırlar. Hastalandığımızda bizi doktora götürür, günlerce başucumuzda beklerler. Bizim kötülüklerden uzak durmamız ve zarar görmememiz için ellerinden gelen çabayı harcarlar. Bütün bu sebepledir ki anne ve babamızın, bizler üzerindeki hakkı çok büyüktür.

Ailemiz bizimle yakından ilgilenir ve bizi sevgiyle büyütür.

Yüce dinimizin aile içi ilişkilerde önemle üzerinde durduğu hususlardan biri de anne baba hakkıdır. Gerek Kur'an-ı Kerim'de gerekse Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hadislerinde anne ve baba hakkının önemine işaret edilir. Dinimizde anne babaya saygılı olmak, onlara iyilik etmek emir ve tavsiye edilir. Bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyrulur: **"Biz insana, ana babasına iyi davranmasını emrettik. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana babana şükret, diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır."**[1]

Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Allah'ın rızası, anne babanın rızasındadır. Allah'ın gazabı (öfkesi) da anne babanın gazabındadır."**[2] Bizler, anne ve babamızı her zaman sevmeli ve saymalıyız. Onları üzecek, kıracak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Anne ve babamızın isteklerini yerine getirmeli, öğüt ve uyarılarını dinlemeli, güzel sözlerle onların gönlünü almalıyız.

1. Lokman suresi, 14. ayet.
2. Tirmizî, Birr, 3.

Bir gün bir sahabi Peygamber Efendimizin (s.a.v.) huzuruna geldi ve "Allah'ın en sevdiği amel hangisidir?" diye sordu. Resulullah (s.a.v.), **"Vaktinde kılınan namazdır."** diye cevap verdi. **"Sonra hangi ibadet gelir?"** dedi. Allah'ın Kutlu Peygamberi (s.a.v.), **"Ana ve babaya iyilik ve itaat etmek..."**[1] buyurdu.

Etkinlik

"Rabb'in, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa kendilerine 'Öf!' bile deme, onları azarlama, ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve 'Rabb'im! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!' diyerek dua et."

(İsrâ suresi, 23-24.ayetler.)

Yukarıdaki ayetler, bize anne ve babamızla ilgili hangi sorumlulukları yüklemektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Not Edelim

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki:
"Cennet, annelerin ayağı altındadır."

(Nesâî, Cihad, 6.)

"Anne ve babasından her ikisi ya da birisinin yaşlılığına ulaştığı hâlde onların rızasını alıp cennete gidemeyen kişinin işleri rast gitmesin."

(Müslim, Birr, 9.)

Anne babaya sevgi, saygı ve iyilik sadece onlar hayattayken değil, onların vefatından sonra da yapılabilir. Bir adam, "Ey Allah'ın Resulü, anne ve babamın vefatlarından sonra da onlara iyilik yapma imkânım var mı, onlara nasıl iyilik yapabilirim?" diye sordu. Resulullah (s.a.v.), **"Evet vardır."** buyurdu ve bunları şöyle açıkladı: **"Onlara dua etmek, onlar için Allah'tan istiğfarda bulunmak (günahlarının affedilmesini istemek), onlardan sonra vasiyetlerini yerine getirmek, anne ve babanın akrabalarına karşı da sıla-i rahmi yerine getirmek, anne ve babanın dostlarına ikramda bulunmak."**[2]

1. Buhârî, Mevâkıt, 5.
2. Tirmizî, Menâkıb, 30.

Anne ve babamızla olduğu gibi kardeşlerimizle ilişkilerimizde de sevgi ve saygıya önem vermeliyiz. Kardeşlerimizle aynı candan, aynı kandan geliriz. Kardeşlerimizle biz, birbirini tamamlayan bütünün parçaları gibiyizdir. Kardeşlerimizi bir elin parmakları gibi görür, onların varlığıyla kendimizi daha güçlü hissederiz. Ayrıca onlarla aramızda sıkı ve kopmaz bir ilişki vardır. Ailenin huzur ve mutluluğunda kardeşler arasındaki ilişkiler çok önemli rol oynar. Bu sebeple kardeşler birbirini sevmeli ve saymalıdırlar. Eğer kardeşler birbirleriyle iyi geçinemez, iyi ilişkiler kuramazlarsa aile yuvası bundan olumsuz etkilenir. Ailede huzursuzluk ortaya çıkar ve bu huzursuzluk ailenin tamamını etkiler. Bu sebeple kardeşler birbirleriyle iyi ilişkiler içinde olmaya önem vermelidirler.

Kardeşler iyi ilişkiler içinde olmalı, birbirlerini sevmelidirler.

Etkinlik

"Büyüklerimize saygı göstermeyen, küçüklerimize merhametle davranmayan bizden değildir."

(Tirmizî, Birr, 15.)

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız.

Kardeşler arasındaki ilişkiler sevgi, saygı, merhamet, şefkat gibi güzel duygulara dayalı olmalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadisinde merhametin önemini şöyle açıklamıştır: **"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez."**[1] Kardeşler birbirlerine her zaman iyi davranmalıdırlar. Birbirlerinin kalbini kırmamalıdırlar. Büyük kardeşler küçük kardeşlerine her zaman şefkat ve merhametle muamele etmelidirler. Onlara yol göstermeli, yardımcı olmalıdırlar.

1. Buhârî, Edeb, 18.

Ailede küçük çocuklar büyüklere saygıda kusur etmemelidirler. Ağabey ve ablalarına her zaman kibar, saygılı davranmalıdırlar. Onlarla konuşurken seslerini yükseltmemeli, kötü ve kaba ifadeler kullanmamalıdırlar. Ailede kardeşler arasında kıskançlık, bencillik gibi olumsuz duygular olmamalıdır. Örneğin, bir kardeş mutlu bir olayla karşılaşmış, bir başarı elde etmişse diğer kardeşler bununla gurur duymalıdır. Onun mutluluğunu paylaşmalıdır. Kardeşler bencillik etmemelidir. Kendisi kadar, kardeşlerini de düşünmelidir.

Not Edelim

Bir gün bir sahabi, Allah Resulü Hz. Muhammed'e (s.a.v.) geldi ve "Ey Allah'ın Resulü! Kime iyilik edeyim?" diye sordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ona şu cevabı verdi:

"Annene, babana, kız kardeşine, erkek kardeşine, sonra da bundan sonra gelen akrabalarına iyilik etmek, ihsanda bulunmak senin görevindir."

(Buhârî, Edeb, 25.)

2.2. Akraba ve Komşularla İlişkilerde Sevgi ve Saygı

Akrabaların birbirlerine karşı görev ve sorumlulukları nelerdir?

Akrabalarımız, bize, ailemizden sonra en yakın kimselerdir. Akrabalarımızla aramızda kan bağı vardır. Bizler, aile bireylerimizle olduğu gibi akrabalarımızla ilişkilerimize de dikkat etmeliyiz. Akrabalarımızı sevmeli ve saymalı, onların haklarını gözetmeliyiz. Zaman zaman onları ziyaret etmeli, hâl ve hatırlarını sorup gönüllerini almalıyız. İyi ve kötü günlerinde onların yanında olmalıyız. Akrabalarımızın sevinç ve üzüntülerini paylaşmalıyız. Zor durumda olan akrabalarımıza yardım etmeliyiz.

İslam dini, akrabalık haklarına büyük önem verir. Dinimizde akrabalarla iyi ilişkiler kurmaya, onları ziyaret etmeye **sıla-i rahim** denilmektedir. Dinimiz akraba haklarının gözetilmesini, onlarla iyi ilişkiler içinde olunmasını emreder. Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde, akraba ilişkilerine önem verilmesini isteyen birçok emir, öğüt ve uyarı yer alır. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: **"Ey insanlar!.. Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir."**[1]

1. Nisâ suresi, 1. ayet.

Peygamberimiz (s.a.v.) de akraba haklarının önemini hadislerinde dile getirmiş, akrabalarla iyi ilişkiler içinde olmamızı istemiştir. Örneğin, bir hadisinde, **"Kim rızkının bollaşmasını ve ömrünün uzamasını isterse akraba ziyaretine önem versin."**[1] buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **"Akrabayla ilişkisini koparan kimse cennete giremez."**[2] buyurarak bizleri uyarmıştır.

Hz. Peygamber (s.a.v.), akrabalık ve komşuluk ilişkilerini sürdürme konusunda her zaman duyarlı davranmıştır. O; akrabalarını sık sık ziyaret etmiş, onların hâl ve hatırını sormayı, varsa sıkıntılarını gidermeyi, ihtiyaçlarını karşılamayı bir sorumluluk olarak görmüştür. Hz. Muhammed (s.a.v.), küçük yaşlarında hem annesiz hem de babasız kalmıştı. Dedesi ve amcaları onunla yakından ilgilenmişlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.), başta dedesi Abdülmuttalip ve amcası Ebu Talip olmak üzere bütün akrabalarına büyük bir sevgi ve saygı duymuştur. Sütannesi Halime'ye hem peygamberlikten önce hem de peygamber olarak görevlendirildikten sonra yakın ilgi göstermiştir. Zaman zaman onu ziyarete gitmiş, varsa ihtiyaçlarını karşılamış, sütannesine maddi ve manevi yardımda bulunmuştur.

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Akrabasının yaptığı iyiliğe aynısıyla karşılık veren, onları koruyup gözetmiş sayılmaz. Akrabayı koruyup gözeten kişi, kendisiyle alakayı kestikleri zaman bile, onlara iyilik etmeye devam edendir."

(Buhârî, Edeb, 15; Ebu Dâvûd, Zekât, 45.)

Etkinlik

Konuda öğrendiğiniz bilgileri de dikkate alarak aşağıya akrostiş bir şiir yazınız.

K ....
O ....
M ....
Ş ....
U ....
L ....
U ....
K ....

1. Tirmizî, Birr, 49.
2. Buhârî, Edeb, 11; Müslim, Birr, 18.

Dinimiz, akraba hakkına olduğu gibi komşu hakkına da büyük önem verir. İslamiyet komşularla iyi ilişkiler içinde olmayı, onlara iyilik etmeyi öğütler. Komşu hakkını gözetmeyenleri, komşularını incitecek davranışlarda bulunanları uyarır. Bizler de komşularımıza iyi davranmalıyız. Onların hak ve hukukunu gözetmeliyiz. Komşularımızla karşılaştığımızda onlara güler yüzle selam vermeli, komşularımızın hâl ve hatırını sormalıyız. Komşularımıza rahatsızlık verecek söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Zaman zaman komşularımızı ziyaret etmeli, onlara ikramlarda bulunmalıyız. İyi ve kötü günlerinde komşularımızın yanında olmalıyız. Hastalık, cenaze, düğün, nişan vb. önemli günlerinde onları yalnız bırakmamalıyız. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette şöyle buyrulur: **"Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez."**[1]

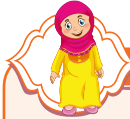
Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de komşu hakkının önemini sık sık dile getirmiştir. Örneğin, bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Komşusu açken tok yatan bizden değildir."**[2]

Not Edelim

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur: **"Komşusu şerrinden emin olmayan kimse, cennete giremez."**

(Buhârî, Edeb, 29.)

Etkinlik

**"Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse, misafirine ikramda bulunsun.
Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse komşusuna ikramda bulunsun.
Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse, ya hayır söylesin ya da sussun."**

(Buhârî, Edeb, 31.)

"Cebrail, bana komşu hakkında o kadar çok tavsiyede bulundu ki ben (Allah Teâlâ) komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim."

(Buhârî, Edeb, 28.)

Yukarıdaki hadislerden, dinimizde akrabalık ve komşuluk ilişkilerine verilen önemle ilgili ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz? Defterinize yazınız.

1. Nisâ suresi, 36. ayet.
2. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, C 1, s. 55.

2.3. Arkadaşlarla İlişkilerde Sevgi ve Saygı

"Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim." atasözü bize ne anlatmak istemektedir?

Toplumsal hayatta en sık iletişimde olduğumuz kişilerden biri de arkadaşlarımızdır. Arkadaşlarımız bize en yakın kişiler arasında yer alır. Onlarla duygularımızı, düşüncelerimizi, sorunlarımızı, sevinç ve üzüntülerimizi paylaşırız. Aynı zamanda onlarla aynı okulu, sınıfı, mahalleyi, sokağı vb. paylaşırız. Arkadaşlarımızı sevmeli, onlarla ilişkilerimizde özenli olmalıyız. Arkadaşlarımızın görüşlerine, düşüncelerine, değerlerine, kişilik özelliklerine saygı duymalıyız. Onların haklarını korumalıyız. Arkadaşlarımızla aramızdaki ilişkileri bozacak; aramızdaki dostluğa, sevgiye, kardeşliğe zarar verecek tutum ve davranışlardan uzak durmalıyız. Arkadaşlarımızla her zaman dayanışma içinde olmalıyız. Onların sıkıntılarını ve sevinçlerini paylaşmalıyız. Zor zamanlarında onların yanında olmalıyız. Arkadaşlarımızla bilgilerimizi, yiyecek ve içeceklerimizi, imkânlarımızı paylaşmalıyız.

Arkadaşlarımızı sevmeli, onlarla iyi ilişkiler kurmalıyız.

Not Edelim

Arkadaşlarımızla telefonla veya elektronik posta yoluyla görüşmeler yaparken özenli olalım. Genel Ağ'da ve elektronik ortamlarda yazışırken arkadaşlarımıza zarar verecek bilgi ve belge paylaşımı yapmayalım. Genel Ağ'ı ve dijital ortamları dikkatli ve faydalı kullanmaya her zaman önem verelim.

Etkinlik

"Kişi, arkadaşının dini (yolu, yaşayışı) üzeredir. Öyleyse sizden her biriniz, kiminle arkadaşlık ettiğine dikkat etsin."

(Ebu Davud, Edeb, 16.)

Yukarıdaki hadiste anlatılmak istenen nedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Dinimizde arkadaşlarımızla iyi ilişkiler içinde olmaya önem verilir. Kur'an-ı Kerim'de, arkadaşlara iyilik edilmesi emredilir.[1] Peygamberimiz (s.a.v.) de hadislerinde arkadaşlık ilişkilerinde özenli olmamız gerektiğini hatırlatmıştır. Örneğin, bir hadisinde, **"Allah katında arkadaşların en hayırlısı, arkadaşına hayırlı olandır. Allah katında komşuların en hayırlısı da komşularına karşı en iyi olandır."**[2] Bizler, dinimizin öğüt ve uyarılarını dikkate alır, arkadaşlarımıza iyi davranırsak hem sevap kazanır hem de toplumda sevilen bir insan oluruz.

2.4. Öğretmenlerle İlişkilerde Sevgi ve Saygı

Güdüleme

Öğretmenlerimize neden saygı duymalıyız?

Öğretmenlik mesleğinin toplumsal açıdan büyük önemi vardır. Öğretmenler, pek çok bilgiyi çocuklara aktarırlar. Bilmedikleri birçok şeyi onlara öğretirler. Yeni nesilleri yetiştirir, çocukları geleceğe ve toplumsal hayata hazırlarlar. Onlar, çocukları sabırla eğitirler. Onların hatalarını, yanlışlarını, kusurlarını bağışlarlar. Öğretmenler çocuklara erdemli, ahlaklı, iyi bir insan olmanın yollarını öğretirler. Bütün bu sebeplerle de onlar sevilmeyi ve saygı görmeyi hak etmektedirler.

Peygamberimizin (s.a.v.) en önemli özelliklerinden biri de insanları eğitme görevinin bulunmasıdır. Hz. Peygamber (s.a.v) bir hadisinde, **"Ben muallim (öğretici) olarak gönderildim."**[3] buyurarak kendisinin bu özelliğine dikkat çekmiştir. Hz. Ali (r.a.) de "Bana bir harf öğretenin kölesi olurum." diyerek öğretmenlerin hakkının büyüklüğünü anlatmak istemiştir.

1. bk. Nisâ suresi, 36. ayet.
2. Buhârî, İman, 31.
3. İbn-i Mâce, Sünnet, 1.

Not Edelim

Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

“...Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun.”

(Enbiyâ suresi, 7. ayet.)

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Yalnız şu iki kimseye gıpta edilir: Allah’ın kendisine verdiği malı hak yolunda harcayan kimse; Allah’ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince amel eden ve onu başkalarına da öğreten kimse.”

(Buhârî, İlim, 15; Zekât, 5.)

Öğretmenler, öğrencilerini bilgili ve kültürlü bireyler olarak yetiştirmek için çaba harcarlar.

Bizler, öğretmenlerimizin değerini bilmeli, onlara sevgi ve saygıda kusur etmemeliyiz. Öğretmenlerimizi sevmeli, sevgimizi de söz ve davranışlarımızla onlara göstermeliyiz. Öğretmenlerimizi üzecek söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Öğretmenlerimizin her zaman bizim iyiliğimizi istediğini, iyiliğimiz için çalıştığını unutmamalıyız. Onların öğütlerini ve uyarılarını dikkate almalıyız. Derslerimizi iyi dinlemeli, ödevlerimizi tam ve zamanında yapmalıyız. Öğretmenlerimizle konuşurken kibar bir üslup kullanmalı, onlara karşı nazik olmalıyız. Onları gördüğümüzde saygıyla selam vermeli, hatırlarını sormalıyız.

Etkinlik

Siz, öğretmenlerinize olan sevgi ve saygınızı nasıl ifade ediyorsunuz? Söyleyiniz.

3. BİR SURE TANIYORUM: FÂTİHA SURESİ VE ANLAMI

“Fâtiha okumak” ne demektir?

Fâtiha suresi, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) Mekke’de yaşadığı dönemde indirilmiştir ve yedi ayetten meydana gelmektedir. Fâtiha “açan, açılış” anlamlarına gelir. Kur’an’ın ilk suresi olduğu, yüce kitabımız onunla başladığı ve açıldığı için bu sureye “Fâtiha” denilmiştir.

Fâtiha suresinin, bütün namazların her rekâtında okunması gereklidir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) bu hususu bir hadisinde şöyle belirtmiştir: **“Fâtiha’yı okumayanın namazı yoktur.”**[1]

Fâtiha suresinde hem Allah’ın (c.c.) bazı sıfatlarından söz edilmekte hem de dua niteliği taşıyan bazı ifadeler yer almaktadır.

FÂTİHA SURESİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ ﴿١﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ﴿٢﴾ اَلرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِۙ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدّ۪ينِۜ

﴿٤﴾ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُۜ ﴿٥﴾ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَۙ ﴿٦﴾

صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْۙ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ ﴿٧﴾

1. Nesâî, İftitah, 24.

FÂTİHA SURESİ	ANLAMI
Bismillâhirrahmânirrahîm.	Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım.
Elhamdü lillâhi Rabbil âlemîn.	Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabb'i Allah'a mahsustur.
Errahmânirrahîm.	O, Rahmân'dır ve Rahîm'dir.
Mâliki yevmiddîn.	Din gününün* sahibidir.
İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn.	(Rabb'imiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.
İhdinassırâtal müstegîm.	Bize doğru yolu göster.
Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim veleddâllîn. Âmin.**	Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil! Âmin.

Etkinlik

Fâtiha suresinde tavsiye edilen davranışlar hangileridir? Aşağıda verilen kutulara yazınız.

* Hesap günü, ahiret günü.

** "Allah'ım kabul et." anlamına gelir. Duaların ardından söylenir. Bu ifade, Fâtiha suresinin aslında yoktur.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME

1. Kişinin güzel ahlaklı olmasında dinin rolü nedir? Açıklayınız.

2. Güzel ahlaklı bir insan ne gibi özelliklere sahiptir? Söyleyiniz.

3. İslam dininin, anne, baba ve kardeşler arasındaki ilişkilerde dikkat edilmesi gereken ilkelerine örnekler veriniz.

4. Komşularla ilişkilerin sevgi ve saygı üzerine kurulması için nelere özen göstermek gerekir? Anlatınız.

5. Dinimizde akrabalarla iyi ilişkiler içinde olmaya ve onlarla ilişkileri sürdürmeye ne denir?

A. İbadet B. Ahlak C. Sıla-i rahim D. İyilik

6. "Ben ancak güzel .... tamamlamak için gönderildim." hadisinde boş bırakılan yere hangi ifade getirilmelidir?

A. Ahlakı B. Sözleri C. Düşünceleri D. İşleri

7. Fâtiha kavramının anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

A. Açılış B. Sevgi C. Okuma D. İnanç

8. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başına **"D"**, yanlış olanların başına da **"Y"** yazınız.

(   ) Dinimize göre akraba hakkı, anne baba hakkından daha önemlidir.

(   ) Anne ve babamıza "öf" bile dememeliyiz.

(   ) Öğretmenlerimize karşı nazik ve saygılı olmalıyız.

(   ) Fâtiha suresi, üç ayetten oluşur.

(   ) Fâtiha suresi, Kur'an-ı Kerim'in 7. suresidir.

(   ) Güzel ahlaklı olmak, başkaları tarafından sevilmemizi sağlar.

(   ) Peygamberimiz (s.a.v.), cennetin, annelerin ayakları altında olduğunu söylemiştir.

(   ) Dinimiz, büyüklere saygılı olmamızı, küçüklere de merhametle yaklaşmamızı istemiştir.

9. Fâtiha suresinde boş bırakılan bölümleri tamamlayınız.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elhamdü ....

..

Mâliki ....

..

İhdinassırâtal ....

Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim veleddâllîn. Âmin.

10. Arkadaşlarımızla iyi ilişkiler içinde olmak için onlara karşı davranışlarımızda nelere dikkat etmeliyiz? Aşağıya bir şema çizerek düşüncelerinizi bu şemaya yazınız.

4. ÜNİTE

HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hanif, tevhid, put, müşrik, hicret kavramları hakkında bir araştırma yapınız.
2. Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu dönemde Arap toplumunda hangi olumsuzlukların yaygın olduğunu araştırınız.
3. Peygamberimizin (s.a.v.) aile fertleri hakkında büyüklerinizle konuşunuz. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz.
4. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gençlik yılları hakkında bir araştırma yapınız.
5. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye kiminle, ne zaman ve niçin hicret etmiştir? Bu konuda bir araştırma yapınız.

1. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞDUĞU ÇEVRE

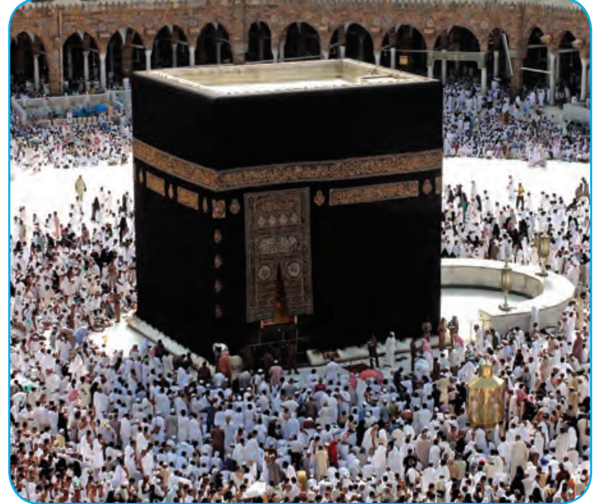

Mekke ve Medine denilince aklınıza neler geliyor?

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bizim için doğru yolu gösteren bir rehberdir. İnsanlık için en güzel örnektir. Allah'ın (c.c.) seçilmiş bir kulu ve elçisidir. Bütün bu sebeplerle Peygamber Efendimizi (s.a.v.) sevmemiz, onun yolundan gitmemiz gerekir. Allah Resulü'nü (s.a.v.) sevmek için de önce onu iyi tanımamız gerekir. Peygamberimizi (s.a.v.) iyi tanımak, Allah'ın Elçisi'nin (s.a.v.) önemini ve insanlık için neler yaptığını anlayabilmek için onun doğduğu dönem hakkında doğru bilgi sahibi olmamız gerekir. Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu dönemi ve ortamı, dinî ve sosyal açıdan olmak üzere iki ana başlık altında ele alabiliriz.

Dinî Durum

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Arap Yarımadası'nın Hicaz bölgesinde, Mekke'de doğmuştur. Hicaz, Arap Yarımadası'nın en önemli bölgesiydi. Bölgenin başlıca önemli şehirleri Mekke, Medine ve Taif'ti. Bunlar arasında özellikle Mekke'nin ayrıcalıklı bir yeri vardı. Çünkü yüzyıllar önce inşa edilen ve kutsal sayılan Kâbe bu şehirdeydi. Her yıl binlerce insan Arap Yarımadası'nın çeşitli yerlerinden Kâbe'yi ziyaret etmek üzere Mekke'ye gelirdi. Kâbe, yeryüzünde Allah'a (c.c.) ibadet amacıyla inşa edilen ilk mabetti.

Kâbe, Mekke şehrindedir.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu dönemde, toplumda dinî açıdan birçok yanlış inanç ve uygulama vardı. Örneğin, Allah'ın (c.c.) birliği, eşi ve benzeri olmadığı inancı yani **tevhid** unutulmuştu. Arap toplumunda halkın çoğunluğunu putperestler oluşturuyordu. İnsanların büyük bir kısmı taştan, madenlerden, tahtadan vb. şeylerden kendi elleriyle yaptıkları putlara tapıyordu. Putperestler putlara dua ediyor, onlar için kurbanlar kesiyorlardı. Puta tapanlar Allah'ın (c.c.) varlığına iman ediyorlar ancak onunla birlikte putların da tanrı olduğuna inanıyorlardı. Putların, kendilerini Allah'a (c.c.)

yaklaştıracağını düşünüyorlardı. "**...Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz...**"[1] diyorlardı. Kur'an'da yer alan, "**Andolsun ki onlara, 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsan mutlaka 'Allah.' derler…**"[2] ayetinde de putperestlerin Allah'a (c.c.) inandıkları belirtilmektedir. Putperestlere **müşrik** de denilmektedir.

Not Edelim

Müşrik; Allah'a (c.c.) şirk yani ortak koşan demektir. **Şirk** ise Allah'a (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde ortak koşmak, ondan başka tanrı ya da tanrılar bulunduğuna inanmak demektir.

Hicaz bölgesinde putperestlik dışında başka inanç biçimleri de vardı. Örneğin, Yahudilik ve Hristiyanlık bunlar arasında sayılabilir. Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu dönemde putlara tapmayan, Allah'ın (c.c.) hem varlığına hem de birliğine iman eden, iyi bir insan olarak yaşamaya gayret eden, kötülüklerden uzak durmaya özen gösteren kimseler de vardı. Bunlara **Hanif** denilmektedir. Hanifler; şirk ve sapkınlığa hiçbir zaman meyletmeyen, doğruluğa ve hakka bağlanan, Allah'ın (c.c.) birliğine iman eden, tevhid ehli olan ve hayatlarını İbrahim Peygamber'in (a.s.) dinine göre sürdüren kişilerdi.[3]

Sosyal Durum

Arap toplumunda kabilecilik, sosyal hayatın temelini oluşturmaktaydı. **Kabile** aynı atadan ve aynı soydan gelen insanlar topluluğudur. Kabile üyeleri akrabaydılar ve birbirine çok sıkı şekilde bağlıydılar. Aynı kabileye mensup kişiler her zaman dayanışma içinde olurlardı. Haksız bile olsa kabile üyeleri her zaman birbirine destek olmak zorundaydı. Kabileleri genellikle yaşlı, tecrübeli, bilgili bir kişi olan ve kabile reisi denilen kişiler yönetirdi.

Arap toplumunda kölelik vardı. Köleler hiçbir insani hakka sahip değildi. Genellikle savaşlarda esir alınan kişilerden oluşan bu insanlar, pazarlarda alınıp satılırdı. Hürler ise toplumun ayrıcalıklı kesimi olup her türlü hakka sahiptiler.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğduğu çevrede kadınlar ve kız çocukları hor görülürdü. Bir erkek, istediği kadar kadınla evlenebilirdi. Erkek, karısını istediği zaman boşama hakkına da sahipti. Arap toplumunda kişinin erkek çocuklarının olması, onun için güç ve itibar kaynağıydı. Kız çocuğu sahibi olmak ise utanç vesilesi sayılırdı. Hatta bazı kimseler, utançlarından kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek kadar insafsız davranabiliyorlardı.

1. Zümer suresi, 3. ayet.
2. Lokmân suresi, 25. ayet.
3. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 121.

Etkinlik

Sizce kız ve erkek çocukları arasında ayrımcılık yapmak doğru mudur? Niçin? Tartışınız. Ulaştığınız sonuçları aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevrede içki içmek, kumar oynamak, falcılık, hırsızlık, başkasının malını zorla ve bedelsiz alma gibi kötülükler oldukça yaygın durumdaydı. Arap toplumunda okuma yazma bilenlerin sayısı çok sınırlıydı. Sözlü kültür, özillikle de şiir ve hitabet (güzel söz söyleme) sanatı gelişmişti. Şairlerin ve hatiplerin toplumda saygın bir yeri vardı. Her yıl belli dönemlerde şiir yarışmaları yapılır ve birinci gelen şiirler Kâbe'nin duvarına asılırdı. Araplar arasında yaygın birçok olumsuzluğa karşın cömertlik, verilen sözde durma, sığınan kimseyi koruma gibi bazı güzel özellikler de vardı.

Mekke ve Kâbe'den eski bir görünüm

Arap toplumunda insanlar genellikle geçimlerini tarım, ticaret ve hayvancılıkla sağlıyorlardı. Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu çevrede göçebe yaşayan halk, daha çok hayvancılıkla uğraşırdı. Yerleşik hayat yaşayanlar ise tarım ve ticaretle geçimlerini sağlarlardı. Mekke, ticaret hayatının canlı olduğu en önemli şehirlerden biriydi. Buraya özellikle hac mevsiminde hem Kâbe'yi ziyaret etmek hem de ticaret yapmak için Arap Yarımadası'nın her yerinden insanlar gelirdi. Ticaret yolculukları genel olarak deve kervanlarıyla yapılırdı.

Not Edelim

Putperestlik, içki, kumar, falcılık gibi kötülüklerin, cahilce inanç ve uygulamaların yaygın olmasından dolayı Peygamberimizin (s.a.v.) risaleti öncesi döneme **Cahiliye Dönemi** denilmektedir.

2. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AİLESİ

"Aile büyükleri" denilince kimler aklınıza gelmektedir? Kendi ailenizi düşünerek örnekler veriniz.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) soyu, Kur'an'da adı sık geçen ve kendisinden övgüyle bahsedilen İbrahim Peygamber'in (a.s.) oğullarından İsmail'e (a.s.) kadar uzanmaktadır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Kureyş kabilesine mensup bir ailenin evladı olarak dünyaya geldi. Kureyş, Mekke'nin en köklü ve önemli kabilelerinden biriydi. Peygamberimizin (s.a.v.) aile büyükleri denince annesi, babası ve yetişmesinde emeği geçen diğer aile fertleri anlaşılmaktadır. Şimdi Allah Resulü'nün (s.a.v.) aile büyüklerini tanıyalım.

Âmine: Peygamber Efendimizin (s.a.v.) annesidir. Kureyş kabilesinin Zühreoğulları koluna mensuptur. Babasının adı Vehb'dir. Âmine, güzel ahlak sahibi olup son derece iffetli bir kişiliğe sahipti. Âmine, Mekke'nin en beğenilen ve terbiyeli gençlerinden Abdullah ile evlenmiştir. Evlendikten birkaç ay sonra eşi Abdullah'ı kaybetmiştir. Eşini kaybettiğinde Hz. Muhammed'e (s.a.v.) hamile olan Âmine, çocuğunu babasız dünyaya getirmiştir.

Not Edelim

Âmine, eşi Abdullah'ın vefatından sonra hiç evlenmemiş, kendini çocuğuna adamıştır. Oğluna babasızlığını hissettirmemek için çaba harcamış, onu sevgiyle büyütmüştür.

Âmine, o dönemde âdet olduğu üzere çocuğunu, doğumundan hemen sonra sütanneye vermiştir. Dört yıl sütannede kalan evladını, daha sonra yanına almıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.) altı yaşındayken Âmine, oğlunu da alarak Medine'ye gitmiştir. Burada hem eşi Abdullah'ın mezarını hem de akrabalarını ziyaret etmiştir. Medine'de bir süre kaldıktan sonra oğlu Muhammed'le (s.a.v.) yola çıkan Âmine, Ebvâ denilen yerde hastalanmış ve burada vefat etmiştir.[1]

Abdullah: Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) babasıdır. Kureyş kabilesinin Haşimoğulları koluna mensup köklü bir ailenin evladıdır. Abdülmuttalip'in oğullarının en küçüğüdür. Abdullah; güzel ahlaklı, terbiyeli, saygılı ve çevresinde beğenilen bir kişiliğe sahipti. Ticaretle uğraşırdı. Âmine ile evlendikten bir süre sonra Şam yönüne bir ticaret yolculuğuna çıktı. Yolculuk dönüşünde Medine'de hastalandı ve yirmi beş yaşındayken burada vefat etti.[2]

Abdülmuttalip: Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) dedesidir. Asıl adı Şeybe'dir. Medine'de doğmuş, sekiz yaşında iken amcası onu Mekke'ye getirmiştir. Daha sonra Mekke'nin başkanı olmuştur. Toplumda saygı duyulan, sözüne itibar edilen bir kişiydi. Üstün karakterli, iyi kalpli, cömert ve adil bir insandı. Abdülmuttalip, oğlu Abdullah'ın ölümü üzerine yetim olarak dünyaya gelen Peygamberimize (s.a.v.) her zaman sahip çıkmış, ona kol kanat germiştir. Torununa, babasının yokluğunu hissettirmemek için gayret etmiştir. Ona her zaman sevgi ve merhamet göstermiştir. Gittiği yerlere, torunu Muhammed'i (s.a.v.) de götürmüştür. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) sekiz yaşındayken dedesi Abdülmuttalip vefat etmiştir.[3]

Ebû Talip: Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) amcasıdır. Kureyş kabilesi içinde önde gelen, sözü dinlenen, saygı duyulan bir kimseydi. Sekiz yaşından itibaren yeğeni Muhammed'in (s.a.v.) bakımını üstlenmiş ve onu yanına almıştı. Ebû Talip, bakımını üstlendiği yeğeni Muhammed'i (s.a.v.) çok sever, onun üzerine titrerdi. Yeğeninin farklı ve özel bir çocuk olduğuna inanır, onun iyi yetişmesi için elinden geleni yapardı. Kardeşinin oğlunu gittiği yerlere götürür, seyahatlerinde bile onu yanından ayırmazdı. Ebû Talip, yeğenini her zaman korumuştu. Çocukluğunda ve gençliğinde onu ailesinin

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 88-89; Bekir Topaloğlu, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Âmi ne" maddesi, C 3, s. 63-64.
2. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 208-212; Bekir Topaloğlu, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi."Abdullah" maddesi, C 1, s. 75-76.
3. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 226-227; Ahmet Sezikli, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Abdülmuttalip" maddesi, C 1, s. 272-273.

bir ferdi saymış, kendi çocuklarından ayırmamıştı.[1]

Hz. Hamza (r.a.) ve **Hz. Zübeyr** (r.a.), Peygamberimizin (s.a.v.) amcalarıdır. Onların da Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hayatında rolü vardır. Hz. Hamza (r.a.), Peygamberimize (s.a.v.) ilk inananlar arasındadır. Zübeyr de yeğenine ilgi ve sevgi göstermiştir.

Halime: Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sütannesidir. Doğumundan itibaren Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) dört yıl boyunca bakmış, ona sütannelik yapmıştır. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) çok seven sütannesi, ona hep şefkat ve merhametle yaklaşmıştır. Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ailesinden biri olarak görmüş, onu kendi çocuklarından ayrı tutmamıştır. Halime'nin çocukları Abdullah, Şeyma ve Ünise, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) kardeş gibi görmüşler, dört yıl beraber yaşamışlardır.[2]

Etkinlik

Aşağıdaki şemada, Peygamberimizin (s.a.v.) bazı aile büyüklerinin isimleri karışık olarak verilmiştir. Bunların isimlerini ve Peygamberimize (s.a.v.) yakınlıklarını örnekteki gibi yazınız.

Peygamberimizin ....:
AHLABULD
Peygamberimizin babası: ABDULLAH

Peygamberimizin ....:
LHAİEM
Peygamberimizin ....:
....

Peygamberimizin ....:
DUMİLTATÜPLAB
Peygamberimizin ....:
....

Peygamberimizin ....:
MEİNÂ
Peygamberimizin ....:
....

1. İbn-i İshak, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 124-126; Ethem Ruhi Fığlalı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Ebû Tâlip" maddesi, C 10, s. 237-238.
2. Asri Çubukçu, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Halime" maddesi, C 15, s. 338.

3. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞUMU, ÇOCUKLUK VE GENÇLİK YILLARI

Toplumumuzda Ahmet, Mahmut, Mustafa ve Muhammed isimlerine çok rastlanır. Bunun sebebi ne olabilir?

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), 20 Nisan (Rebiü'l-evvel ayının 12'si) 571 tarihinde, Pazartesi günü Mekke şehrinde dünyaya geldi. Hz. Muhammed (s.a.v.) doğunca Âmine, doğumun gerçekleştiğini haber vermek için Abdülmuttalip'e bir haberci gönderdi. Abdülmuttalip hemen eve geldi, torununu sevgi ve şefkatle kucakladı, öptü. Sonra onu alıp Kâbe'ye gitti. Burada, torununu kendisine bağışladığından dolayı Allah'a (c.c.) şükretti, dua etti. Daha sonra torunu Muhammed'i (s.a.v.) tekrar annesine getirdi. Abdülmuttalip, torununun doğumundan dolayı büyük sevinç ve mutluluk yaşadı. Onun doğumu şerefine kurbanlar kestirip ziyafetler düzenledi.

Not Edelim

Abdülmuttalip, torununa Muhammed adını verdi. Muhammed "çok övülen, güzel huyları çok olan, iyi ve üstün nitelikleri kendinde toplayan" anlamlarına gelmektedir. Annesi de Peygamberimize (s.a.v.) Ahmed adını verdi. Ahmed, "Çok hamd eden" anlamına gelmektedir.

Mekke'nin havası çok sıcaktı ve çocuklar için pek uygun değildi. Bu sebeple aileler, yeni doğan bebeklerini çevre köylerde, serin yerlerde yaşayan sütannelere verirlerdi. Böylece çocuklar hem sağlıklı büyür hem de daha düzgün ve güzel Arapça öğrenirlerdi. Hz. Muhammed (s.a.v.) de Halime adında bir sütanneye verildi.

Not Edelim

Peygamberimizin (s.a.v.) doğumu her yıl "Mevlit Kandili" olarak kutlanır. Mevlit; doğum, doğum zamanı gibi anlamlara gelir.

Peygamberimiz (s.a.v.) Kâbe yakınlarında bir evde doğmuş ve onun doğduğu evin yerine bir kütüphane yapılmıştır.

Sütannesinin yanında dört yıl kalan Hz. Muhammed (s.a.v.), bu sürenin sonunda annesine teslim edildi. İki yıl kadar Âmine ile kalan Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), altı yaşındayken annesini kaybetti. Annesiz ve babasız kalan bu güzel yavruyu, dedesi Abdülmuttalip yanına aldı. Peygamberimiz (s.a.v.) sekiz yaşındayken Abdülmuttalip hastalandı ve hayata gözlerini yumdu. Abdülmuttalip, ölmeden önce çok sevdiği torununu, oğullarından Ebû Talip'e emanet etti. Ebû Talip'e, torununa iyi bakmasını vasiyet etti. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), dedesi vefat edince sekiz yaşından itibaren amcası Ebû Talip'in evinde yaşadı.

Ebû Talip ve eşi Fâtıma Hanım, yeğenleri Hz. Muhammed'i (s.a.v.) ailelerinin bir ferdi kabul ettiler, onu kendi çocukları gibi gördüler. Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) hep şefkat ve merhametle muamele ettiler. Ona sevgiyle yaklaştılar. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocukluğunda amcasının yanında rahat etti. Amcasının ve ailesinin kendisi için yaptığı iyiliğin hep farkında oldu. Gençlik döneminde Mekkelilerin koyunlarını güttü. Böylece maddi durumu fazla iyi olmayan amcasına destek oldu.

Ebû Talip ticaretle uğraşır, bu amaçla da zaman zaman Mekke dışına yolculuklara çıkardı. Peygamberimiz (s.a.v.), on iki yaşındayken amcasıyla birlikte Şam yönüne bir ticaret yolculuğuna çıktı. Ancak yolda Busra denilen bir kasabaya varınca buradan geri döndüler. Çünkü Busra'da yaşayan Bahira adındaki rahip, Ebû Talip'e yeğenini Mekke'ye geri götürmesini tembihledi. Onda son peygamberin özellikleri olduğunu, bunun fark edilmesi hâlinde Yahudilerce çocuğa zarar verilebileceğini söyledi. Hz. Muhammed (s.a.v.), on yedi yaşındayken de diğer amcası Zübeyr ile birlikte Yemen'e yolculuk yaptı.

Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu dönemde Mekke'de can ve mal güvenliği sağlanamıyordu. Haksızlıklar yaygındı. Bu durumdan fakirler ve kimsesizler daha fazla etkileniyordu. Özellikle şehir dışından gelen yabancıların mallarına, el konuluyordu. Bütün

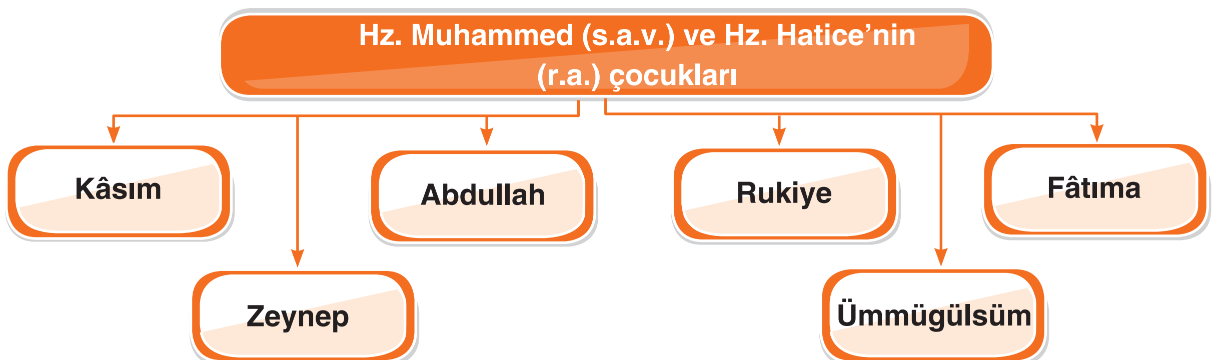
bu olumsuzluklardan rahatsız olan bazı iyi insanlar bir araya geldiler ve **Hılfu'l-Fudûl** adı verilen bir grup oluşturdular. Amaçları, şehirde yaşanan haksızlıkları önlemek, zulme uğrayanlara yardım etmekti. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de Hılfu'l-Fudûl'a katıldı. Bu grubun çalışmalarına severek ve isteyerek destek verdi. Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamberliği döneminde de Hılfu'l-Fudûl'un çalışmalarından övgüyle söz etmiştir. Peygamberliği döneminde böyle bir çalışmaya yine katılabileceğini ifade buyurmuştur.

Mekkelilerin çoğunluğu gibi Peygamberimizin (s.a.v.) aile büyükleri de genelde ticaretle uğraşıyordu. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) amcalarının yanında ticareti öğrendi, kendisi de ticaretle uğraştı. Toplumda dürüstlüğü ve güzel ahlakıyla tanındı.

Mekke'de Hatice adında, ticaretle uğraşan zengin bir kadın vardı. Ticari işlerini yönetecek güvenilir birini arıyordu. Bu kadın, Peygamberimizin (s.a.v.) dürüstlüğünü ve güzel ahlakını duymuştu. Hz. Muhammed'e (s.a.v.), ticaret işlerinde kendisine yardımcı olmasını teklif etti. Peygamberimiz (s.a.v.) de onun bu teklifine olumlu cevap verdi ve Hz. Hatice'nin (r.a.) ticaret işlerini yürüttü. Bu süreçte, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çalışkanlığı ve dürüstlüğü sayesinde Hz. Hatice'nin (r.a.) kârı önceki dönemlere göre çok arttı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) örnek kişiliğini ve güzel ahlakını yakından gören Hz. Hatice (r.a.), aracılar vasıtasıyla ona evlenme teklifini iletti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de aile büyüklerine danıştıktan sonra bu evlilik teklifine olumlu cevap verdi. Hz. Hatice (r.a.) ile Peygamberimiz (s.a.v.), aile büyüklerinin de katıldığı bir törenle evlendiler. Peygamberimiz (s.a.v.), evlendiğinde yirmi beş yaşındaydı.

Peygamberimiz (s.a.v.) ile Hz. Hatice (r.a.) yirmi beş yıl süren mutlu bir evlilik hayatı yaşadılar. Bu evlilikten altı çocukları dünyaya geldi. Çocuklarının dördü kız, ikisi erkekti.

Peygamberimizin (s.a.v.), yukarıda belirtilenler dışında İbrahim adında bir çocuğu daha vardır. İbrahim, Hz. Peygamber'in (s.a.v.), Mâriye isimli eşinden dünyaya gelmiştir.

Okuma Metni

ADI GÜZEL KENDİ GÜZEL MUHAMMED

Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed,
Şefaat eyle bu kemter kuluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Mümin olanların çoktur cefâsı,
Ahirette olur zevk-u sefâsı,
On sekiz bin âlemin Mustafâ'sı,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yedi kat gökleri seyrân eyleyen,
Kürsünün üstünde cevlân eyleyen.
Mi'râcda ümmetin Hak'dan dileyen,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Ol çâriyâr anın gökler yâridir,
Anı seven günahlardan beridir,
On sekiz bin âlemin serveridir,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Aşık Yunus n'eyler iki cihânı sensiz,
Sen Hak Peygambersin şeksiz, gümânsız
Sana uymayanlar gider imânsız,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yunus Emre, Divan, s. 319.

Not Edelim

Peygamberimizin (s.a.v.) çocuklarından biri hariç hepsi, Efendimiz (s.a.v.) hayattayken vefat etmiştir. Sadece Hz. Fâtıma (r.a.), Hz. Peygamber'den (s.a.v.) yaklaşık altı ay sonra hayata gözlerini yummuştur.

Allah Resulü'nün (s.a.v.) soyu da kızı Hz. Fâtıma'nın (r.a.) çocukları Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin'den (r.a.) devam etmiştir.

Etkinlik

Peygamberimizin (s.a.v.) doğumu, çocukluk ve gençlik dönemiyle ilgili aşağıda verilen zaman şeridindeki eksik bilgileri tamamlayınız.

- .... tarihinde Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) doğdu.
- Hz. Peygamber (s.a.v.) doğunca dedesi onun adını .... koydu.
- Doğduktan sonra .... adında bir .... verildi.
- .... yıl boyunca sütannesinin yanında kaldı.
- .... yaşındayken annesi Âmine .... denilen yerde vefat etti.
- Annesi ölünce onu .... Abdülmuttalip yanına aldı.
- .... yaşındayken dedesini kaybetti ve amcası .... yanında kalmaya başladı.
- .... yaşından .... yaşında evleninceye kadar amcasıyla kaldı.

Hz. Muhammed (s.a.v.) birçok kötülüğün yaygın olduğu, hatta normal karşılandığı bir toplum içinde doğdu ve yaşadı. Ancak o, içinde yaşadığı toplumdaki kötülüklerden hep uzak durdu. Asla putlara tapmadı, Allah'a (c.c.) ortak koşmadı. Putlar için kesilen hayvanların etinden yemedi. İçki, kumar, hile, falcılık gibi kötülüklerden her zaman kaçındı. Her zaman erdemli ve ahlaklı davranışlar sergiledi.

Hz. Muhammed (s.a.v.), çocukluk ve gençlik dönemlerinde güzel ahlakı, dürüstlüğü, güvenilirliği ile tanınmıştı. Mekkeliler ona çok güveniyorlar, Mekke dışına seyahat ettiklerinde kıymetli eşyalarını Peygamber Efendimize (s.a.v.) emanet ediyorlardı. Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) "el-Emin" yani güvenilir insan, diyorlardı.

Not Edelim

Yüce Allah (c.c.), Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ilk vahyi gönderdiğinde Peygamber Efendimiz (s.a.v.) endişelenip telaşlanmıştı. Sevgili eşi Hz. Hatice (r.a.) Peygamberimizi (s.a.v.) şu sözlerle teselli edip sakinleştirmiştir: "Üzülme. Yüce Allah seni asla utandırmaz. Çünkü sen sözün doğrusunu söylersin. Emanete riayet edersin. Akrabalarını ziyaret edersin. Komşularına iyi ve şefkatli davranırsın. Fakirlere yardım edersin. Gariplere evinin kapısını açıp onları misafir edersin. Felaket ve musibetlerle karşılaşan insanlara yardım edersin!" *(Buhârî, Bed'ül-Vahiy, 3.)* Hz. Hatice'nin (r.a.) bu sözünden de anlaşılacağı gibi Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamberliğinden önce de ahlaklı ve erdemli davranışlar sergileyen örnek bir insandı.

Hz. Peygamber (s.a.v.), aile fertlerine karşı davranışlarında çok duyarlıydı. Eşine, çocuklarına her zaman iyi davranırdı. Aile fertlerine değer verir, bunu da onlara hissettirirdi. Çocuklarına şefkat ve merhametle muamele ederdi. Onlar arasında kız, erkek, küçük, büyük ayrımı yapmazdı. Allah Resulü'nün (s.a.v.) aile ilişkilerini çok iyi bilen Enes b. Malik (r.a.) bu konuda şöyle demiştir: "Çoluk çocuğuna ve aile fertlerine karşı Hz. Muhammed'den daha şefkatli olan hiçbir kimse görmedim."[1]

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), ailede sevgi ve saygıya önem verirdi. Çocuklarını sevgi ve şefkatle büyütmüştü. Örneğin, kızı Hz. Fâtıma'ya (r.a.) sevgisini sık sık gösterirdi. Uzun yolculuktan döndüğünde kızına mutlaka uğrardı. Kızı gelince hemen ayağa kalkar, "Hoş geldin kızım." der ve onu alnından öpüp oturturdu. Bir keresinde, **"Fâtıma benden bir parçadır. Onu üzen beni üzmüş olur."**[2] buyurmuştu.

1. Müslim, Fedâil, 63.
2. Buhârî, Nikâh, 109; Ebu Davud, Nikâh, 13.

Hz. Peygamber (s.a.v.), aile fertlerinin sevinç ve üzüntülerine ortak olurdu. Örneğin, Ramazan ve Kurban Bayramı kutlamalarına ailesini de götürürdü.[1] Çocuklarından biri sevinçli bir olay yaşadığında onların sevincini paylaşırdı. Üzüntüsü olan çocuklarına da destek olurdu. Torunlarından Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin (r.a.) doğduğunda çok sevinmiş, onları kucağına alıp sağ kulağına ezan, sol kulağına da kamet okumuştur. Kızlarından Zeynep'in çocuğu Ali hastalandığında onu ziyaret edip teselli etmiştir. Hem çocuklarına hem de torunlarına öğütler vermiş, onların iyi yetişmesi için gayret göstermiştir. Allah Resulü (s.a.v.), torunları Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin'i (r.a.) sevdiğini de sık sık ifade ederdi. **"Allah'ım! Ben bunları seviyorum. Sen de onları sev."**[2] diye dua ederdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), çocuklara sevgi ve şefkatle yaklaşılmasını istemiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), amcası Ebû Talip'e ve onun eşi Fâtıma Hanım'a da hep sevgi ve saygıyla davranmıştır. Amcasının ve yengesinin kendisine olan iyiliklerini unutmamıştır. Hz. Hatice (r.a.) ile evlendiğinde, onların çocuğu Hz. Ali'yi (r.a.) kendi yanına almıştır. Böylece maddi sıkıntı çeken amcasına destek olmak istemiştir.[3]

Allah Resulü (s.a.v.) Hz. Hatice (r.a.) ile evlendikten sonraki dönemde sütannesi Halime, Peygamberimizi (s.a.v.) ziyarete gelmişti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), sütannesine saygılı davrandı. "Anneciğim, anneciğim." diyerek ona iltifat etti. Onu misafir edip kendisine ikramda bulundu. Halime bir ara köylerinde kıtlık olduğundan ve sıkıntı çektiklerinden bahsetti. Hz. Peygamber (s.a.v.), sütannesine kırk koyun ve başka bazı hediyeler vererek onu köyüne uğurladı.[4] Allah Resulü (s.a.v.), dadısı Ümmü Eymen'e de hep iyi davranmıştır. Onun için "Annemden sonra benim annemdi." ifadesini kullanmıştır.

1. İbn-i Mâce, İkâmetü's-Salât,165.
2. Tirmizî, Menâkıb, 30.
3. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 236-237.
4. İbn-i Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ, C 1, s. 113-114.

Peygamberimiz (s.a.v.), hak ve hukuk konusunda son derece titizdi. Hiç kimsenin hakkını yemez, hakkının yenmesine de izin vermezdi. Toplumda yaşanan haksızlıklara sessiz kalmazdı. Doğrudan kendisiyle ilgili olmasa bile haksızlıklara engel olmak için çalışırdı. Mekke'deki haksızlıklara engel olmak amacıyla kurulan Hılfu'l-Fudûl grubuna üye olması ve bu grubun çalışmalarında etkin rol alması, onun haksızlıklar konusundaki tavrını ortaya koymaktadır.

Not Edelim

Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamber olduktan sonra Hılfu'l-Fudûl ile ilgili olarak şunu söylemiştir: **"Ben Abdullah b. Cüdân'ın evinde bir anlaşmaya şahit oldum ki bana onun mukabilinde (karşılığında) mor koyunlar verseler onun bozulmasını istemem. Şayet öyle bir anlaşmaya İslam'da çağrılsam elbette icabet ederim."**

(İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s.184-185.)

Etkinlik

Peygamber (s.a.v.) Efendimizin çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarını düşününüz. Siz, onun güzel davranışlarını ne kadar örnek alıyorsunuz? Aşağıdaki şemayı, verilen örneklerden de yararlanarak tamamlayınız.

Peygamberimiz (s.a.v.), aile büyüklerini sever ve sayardı.	Ben de aile büyüklerimi sever, onlara saygılı davranırım.

4. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) MEKKE VE MEDİNE YILLARI

Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke'de insanlara İslam'ı anlatırken ne gibi zorluklar yaşamış olabilir?

Hz. Muhammed (s.a.v.) otuz beş yaşından itibaren zaman zaman toplumdan uzaklaşıyor, Mekke yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na gidiyordu. 610 yılının Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde, Hz. Muhammed (s.a.v.) Hira Mağarası'ndayken Cebrail (a.s.) adlı melek geldi ve Hz. Muhammed'e (s.a.v.) Alâk suresinin ilk beş ayetini getirdi. Böylece Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlik süreci başladı. Bu ayetlerde Allah (c.c.) şöyle buyuruyordu: "**Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı alâktan yarattı. Oku! Senin Rabb'in en cömert olandır. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir.**"[1]

Hira Mağarası, Peygamberimize (s.a.v.) ilk vahyin geldiği yerdir.

İlk vahiyden bir süre sonra Allah (c.c.), Peygamberimize (s.a.v.), **"Önce en yakın akrabanı uyar."**[2] ayetini indirdi. Bundan sonra Peygamberimiz (s.a.v.) İslam'ı en yakınlarından başlamak üzere insanlara anlatmaya yöneldi. Ona ilk inananlar; eşi Hz. Hatice (r.a.), azat ettiği kölesi Zeyd b. Harise (r.a.), amcasının oğlu Hz. Ali (r.a.) ve yakın arkadaşı Hz. Ebû Bekir (r.a.) oldu. Bunlara **İlk Müslümanlar** denilmiştir.

1. Alâk suresi, 1-5. ayetler.
2. Şuarâ suresi, 214. ayet.

Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke'de İslam'ı üç yıl gizlice yaydı. **"Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir."**[1] ayetinin indirilmesinden sonra insanları açıktan İslam'a davet etti. Mekke'nin sokaklarında, pazarlarında, panayırlarında insanları İslam'a çağırdı. Onun çabalarıyla Mekke'de Müslüman olanların sayısı günden güne arttı. Bu durum, Mekkeli müşrikleri endişelendirdi ve rahatsız etti. Müşrikler, Peygamberimize (s.a.v.) ve ona inananlara karşı baskı uyguladılar. İslam'ın yayılmasını önlemek ve Müslüman olanları dinlerinden döndürmek için mücadele ettiler. Özellikle kimsesiz Müslümanlara eziyet ve işkence ettiler. Peygamberimiz (s.a.v.), tüm baskı ve tehditlere rağmen davasından vazgeçmedi. Zorluklara ve sıkıntılara sabırla karşı koydu. İslam'ı insanlara tebliğ etmeyi kararlılıkla sürdürdü.

Zaman içinde müşriklerin baskıları iyice arttı. Baskılardan bunalan bazı Müslümanlar, Peygamberimizin (s.a.v.) izniyle 615 ve 616 yılında iki grup hâlinde Habeşistan'a hicret ettiler. Mekkeli müşrikler, Habeşistan'a gidenleri alıp getirmek için bu ülkenin kralına elçi gönderdiler. Ancak adil bir yönetici olan Habeşistan kralı, Müslümanları müşriklere teslim etmedi.

Müşrikler, Mekke'de kalan Müslümanlara baskılarını iyice artırdılar. Onlarla sosyal ve ekonomik her türlü ilişkilerini kestiler. Müslümanlarla konuşmadılar, alışveriş yapmadılar. 616 yılında başlayan bu zorlu süreç, üç yıl sürdü ve 619 yılında sona erdi. 619 yılında Peygamberimizin (s.a.v.) eşi Hz. Hatice (r.a.) ve amcası Ebû Talip vefat etti. Peygamberimizi (s.a.v.) ve Müslümanları çok üzen bu ölümlerin gerçekleştiği yıla **Hüzün Yılı** denildi.

Not Edelim

Hz. Peygamber'in (s.a.v.), Hicret'ten yaklaşık bir buçuk sene evvel (620), Kâbe'den Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya Allah'ın (c.c.) izniyle götürülmesine **İsrâ**, oradan göğe yükseltilerek kendisine Allah'ın (c.c.) ayet ve olağanüstü nimetlerinin gösterilmesine de **Miraç** denir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 178, 240.)

Kur'an'da, İsrâ suresinde şu bilgi verilir: **"Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."**

(İsrâ suresi, 1. ayet.)

1. Hicr suresi, 94. ayet.

İsrâ ve Miraç mucizesinin gerçekleştiği Kudüs ve "Kubbetü's–Sahra" Müslümanlar için önemlidir

Mekkelilerin İslam'a tepkileri devam edince Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke yakınlarındaki Taif'e gitti ve buranın halkını İslam'a davet etti. Ancak Taifliler, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) davetini kabul etmediler ve ona kötü davrandılar. İçlerinden bazı kimselere onu taşlattılar. Ayakları kanlar içinde kalan Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye döndü. Ancak bu üzücü durumu yaşamasına rağmen Peygamberimiz (s.a.v.) Taiflilere beddua etmedi. Onların doğru yolu bulması için dua etti.

Peygamberimiz (s.a.v.), yaşadığı bütün zorluklara rağmen Mekkelilere ve şehre dışarıdan gelen kişilere İslam'ı anlatmayı sürdürdü. 620 yılında Medine'den gelen altı kişiyle karşılaşıp onları İslam'a davet etti. Bu kişiler Müslüman oldular. 621 ve 622 yılında Medine'den daha kalabalık gruplar hâlinde gelerek Peygamberimizle (s.a.v.) görüştüler. Peygamberimize (s.a.v.) bağlılıklarını bildirdiler ve hem onu hem de diğer Müslümanları Medine'ye davet ettiler. Bunun üzerine Müslümanlar, Peygamberimizin (s.a.v.) izniyle Medine'ye hicret etmeye başladılar.

Müslümanların Medine'ye hicret ettiğini öğrenen ve İslam'ın burada yayılmasından endişe duyan Mekkeliler, Peygamberimizi (s.a.v.) öldürmeye karar verdiler. Bunun için bir plan hazırladılar. Allah (c.c.), müşriklerin planını Peygamberimize (s.a.v.) bildirdi ve onun Medine'ye göç etmesine izin verdi. Peygamberimiz (s.a.v.), yatağına Hz. Ali'yi (r.a.) yatırdı. Yanında bulunan emanetleri de ona teslim etti. Sonra evinden ayrılıp Hz. Ebû Bekir'le (r.a.) yola çıktı. Hz. Peygamber (s.a.v) ve Hz. Ebû Bekir (r.a.), yolculukları sırasında Sevr Mağarası'nda üç gün beklediler.

Müşrikler, eve girip de Hz. Peygamber'i (s.a.v.) bulamayınca onu aramaya koyuldular. Ancak tüm aramalarına rağmen Hz. Muhammed'i (s.a.v.) bulamadılar. Peygamberimiz (s.a.v.) ve Ebû Bekir (r.a.), Sevr Mağarası'ndan Medine yönüne hareket ettiler. Medine yakınlarındaki Kuba'ya gelince burada bir süre konakladılar. Peygamberimiz (s.a.v.) Kuba'da bir mescit yaptırdı. Sonra yoluna devam etti ve Ranuna denilen yere geldiğinde sahabileriyle birlikte ilk cuma namazını kıldı. Hz. Muhammed (s.a.v.), 622 yılının Eylül ayında Medine'ye ulaştı. Medineliler onu büyük bir sevinç ve coşkuyla karşıladılar.

Kuba Mescidi'nin günümüzden bir görünümü

Hicret'le birlikte Müslümanlar daha özgür bir ortama kavuştular. Dinlerini rahatça yaşama ve yayma imkânı buldular. Kendilerine yapılan eziyet ve baskılardan kurtuldular. Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'ye hicretten sonra bu şehirde ilk olarak bir mescit yaptırdı. Bu mescide, **Mescid-i Nebi** adı verildi. Mescid-i Nebi'nin bitişiğine, Peygamberimiz (s.a.v.) ve ailesi için odalar yapıldı. Ayrıca kimsesiz Müslümanların kalabilmesi için de **Suffe** adı verilen bir yer inşa edildi. Peygamberimiz (s.a.v.), Mescid-i Nebi'de Müslümanlara beş vakit namaz kıldırdı. Kur'an ayetlerini okuyup açıkladı. İslam'ın ilkelerini anlattı. Onlara nasihatlerde bulundu. Ayrıca toplumda çıkan sorunları Mescid-i Nebi'de çözüme kavuşturdu. Burada, önemli konularla ilgili toplantılar yapıp kararlar aldı. Suffe'de kalan sahabiler de ilimle meşgul oldular. Gelen Kur'an ayetlerini ezberleyip öğrendiler. Bunun yanında Peygamberimiz (s.a.v.), sahabilerinin okuma yazma öğrenmesi için Suffe'de öğretmenler görevlendirdi. Allah Resulü (s.a.v.), burada kendisi

de ders verdi. Bütün bunlar, Medine'de güçlü bir İslam toplumu oluşmasında önemli rol oynadı.

Not Edelim

İnançları uğruna Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **muhacir** denir.

Muhacirlere yardım eden, onlara her türlü desteği veren Medineli Müslümanlara da **ensar** denir.

Mescid-i Nebi /Medine

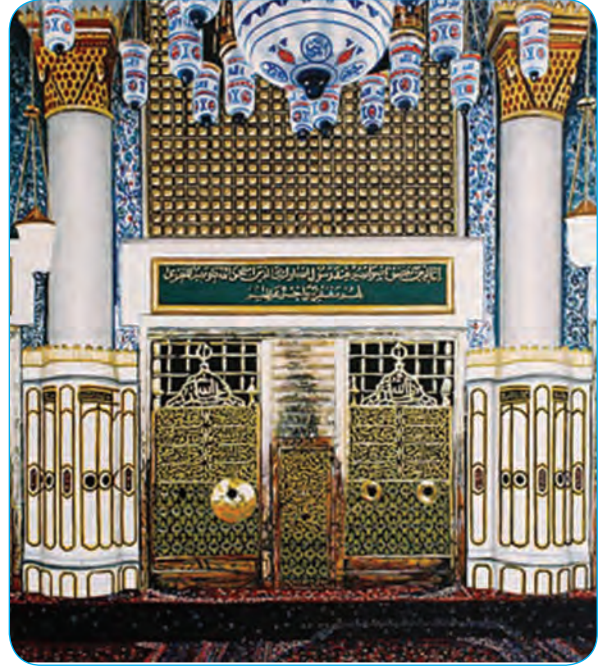
Peygamberimiz (s.a.v.), Müslümanlar arasındaki birlik ve beraberliği, kardeşliği güçlendirmek için de önemli çalışmalar yaptı. Örneğin, her bir muhaciri bir ensarla kardeş ilan etti. Medineli Müslümanlar, Mekke'den gelen kardeşlerine her türlü yardımı yaptılar. Onlarla sahip oldukları eşyaları, malları, toprakları paylaştılar. Allah Resulü (s.a.v.), bunların yanı sıra aralarında düşmanlık bulunan Evs ve Hazreç kabilelerini barıştırdı. Ayrıca Medine'de yaşayan Yahudilerle de Medine Sözleşmesi adı verilen bir antlaşma imzaladı. Bu antlaşmaya göre Yahudiler ve Müslümanlar dinlerinde özgür olacaklardı. Medine'ye bir saldırı olursa şehri beraberce savunacaklardı. Aralarında çıkan anlaşmazlıklarda Hz. Muhammed (s.a.v.) hakem kabul edilecekti. Bütün bu uygulamalar sonucunda Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de barış ve huzur içinde yaşayan bir toplum oluşturmayı amaçladı.

Zaman içinde Mekkeli müşrikler, Müslümanları bütünüyle ortadan kaldırıp İslam'ı yok etmek istediler. Bu nedenle Mekkeli müşriklerle Bedir, Uhud ve Hendek savaşları yaşandı. Bu savaşlarda Medine'ye saldıran Mekkeli müşrikler, amaçlarına ulaşamadılar. İslam, Medine'de ve çevresinde yayılmaya devam etti. Peygamberimiz (s.a.v.), 628 yılında Kâbe'yi ziyaret etmek için ashabıyla birlikte Mekke'ye doğru yola çıktı. Müslümanlar, Hudeybiye denilen yere geldiklerinde burada konakladılar. Ancak Mekkeliler, Müslümanları şehre sokmayacaklarını ifade ettiler. Yapılan görüşmeler sonucunda Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında Hudeybiye Antlaşması yapıldı. Antlaşma gereğince Müslümanlar Kâbe'yi bu sene değil, bir yıl sonra ziyaret edeceklerdi. Mekkeli biri Müslüman olup da Medine'ye sığınırsa Peygamberimiz (s.a.v.) onu iade edecekti. Ancak Medineli biri Mekke'ye sığınırsa geri verilmeyecekti. Diğer kabileler, müşriklerle ya da Müslümanlarla ittifak ve antlaşma yapabilecekti. Bu antlaşma on yıl boyunca geçerliliğini koruyacaktı.

Hudeybiye Antlaşması'ndan iki yıl kadar sonra Mekkeli müşrikler, anlaşmayı bozdular. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.), 10.000 kişilik bir orduyla Mekke'ye doğru yola çıktı. 630 yılında, önemli bir direniş ve çatışma yaşanmadan Mekke fethedildi. Kâbe putlardan temizlendi. Peygamberimiz (s.a.v.), kendisine eziyet eden Mekkelileri affettiğini bildirdi. Kimseden intikam almayı düşünmedi. Bunun üzerine birçok kişi Müslüman oldu. Mekke'nin fethiyle birlikte Arap Yarımadası'nda İslamiyet hızlı bir şekilde yayıldı.

Arafat'tan bir görünüm

Peygamberimizin (s.a.v.) kabrinin bulunduğu Ravza–i Mutahhara'dan bir görünüm

Peygamberimiz (s.a.v.), 632 yılında, hac ibadetini yerine getirmek için Müslümanlarla beraber Mekke'ye gitti. Yolda kendisine katılanlarla beraber yüz bini aşkın Müslüman Mekke'de toplandı. Müslümanlar, burada Peygamberimizle (s.a.v.) birlikte hac ibadetini yaptılar. Onun bu haccına **Veda Haccı** dendi. Allah Resulü (s.a.v.), bu haccı sırasında Arafat'ta Müslümanlara bir konuşma yaptı. Bu konuşmaya **Veda Hutbesi** adı verildi.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Veda Hutbesi'nde, insanların eşit olduğunu vurguladı. İnsanların canlarının, mallarının, namuslarının dokunulmaz olduğunu belirtti. Kan davalarının kaldırıldığını söyleyerek kadınların haklarının gözetilmesini, emanetlerin korunmasını istedi. Haksız kazancın, faizin yasak olduğunu haber verdi. Eski yanlış inançlara dönmemeleri konusunda insanlara uyarılarda bulundu.

Veda Haccı'ndan sonra Medine'ye dönen Peygamberimiz (s.a.v.) hastalandı. Günden güne hastalığı daha da ilerleyen Hz. Muhammed (s.a.v.), 8 Haziran 632 tarihinde vefat etti. Onun mezarı, Mescid-i Nebi'nin içindedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Mescid'i Nebi'nin içindeki kabri ile minberi arasındaki kalan bölüme **Ravza-i Mutahhara** (Tertemiz gül bahçesi) denir.[1]

5. BİR DUA TANIYORUM: SALLİ VE BÂRİK DUALARI VE ANLAMLARI

"Salavat getirmek" ifadesini daha önce hiç duydunuz mu? Bu ifade ne anlama gelmektedir?

Salavat; "Allah'ın rahmeti ve bereketi; Hz. Muhammed'in, ailesinin ve ona iman edenlerin üzerine olsun." anlamına gelen, "Allahümme salli ala Muhammedin ve alâ âli Muhammed" dua cümlesi olarak da tanımlanır.[2]

Salavat dualarında, Peygamberimizle (s.a.v.) birlikte onun ailesine de dua edilmektedir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ailesine, ev halkına **ehl-i beyt** denilmektedir.[3]

Allahümme Salli ve Allahümme Bârik dualarına salavat duaları denilmektedir. Allahümme Salli ve Allahümme Bârik duaları, namazların tahiyyat (oturuş) bölümlerinde ve cenaze namazında okunur. Ayrıca Peygamberimize (s.a.v.) salavat getirmek ve dua etmek amacıyla da istediğimiz zaman, istediğimiz yerde Allahümme Salli ve Allahümme Bârik dualarını okuyabiliriz. Bu duaları okumak bize sevap kazandırır.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 302.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 321.
3. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 67.

SALLİ VE BÂRİK DUALARI

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ ۝ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى
اِبْرٰهِيمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرٰهِيمَ ۝ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۝

SALLİ DUASI	ANLAMI
Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed.	Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine rahmet eyle, onların şerefini yücelt.
Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm.	İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine rahmet ettiğin gibi.
İnneke hamîdün mecîd.	Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ ۝ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى
اِبْرٰهِيمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرٰهِيمَ ۝ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۝

BÂRİK DUASI	ANLAMI
Allâhümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed.	Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine hayır ve bereket ver.
Kemâ bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrîhîm.	İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine verdiğin gibi.
İnneke hamîdün mecîd.	Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

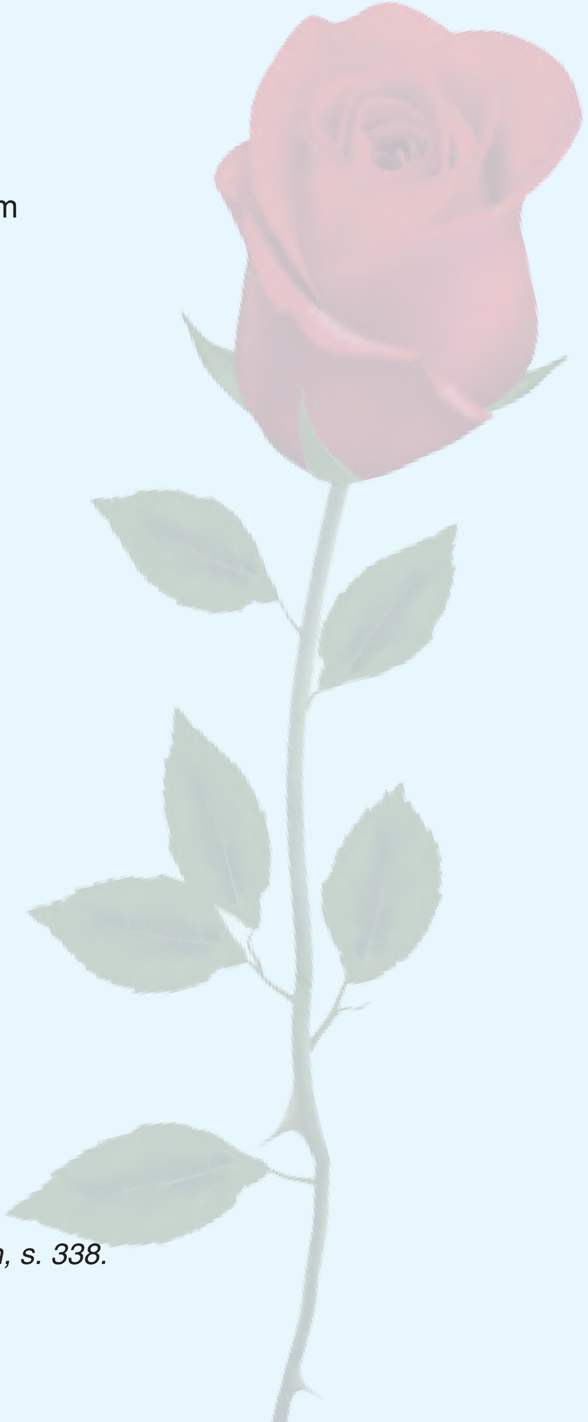
Etkinlik

Salavat dualarında Allah'tan (c.c.) neler istenmektedir? Bu duaların anlamları hakkında sınıfınızda arkadaşlarınızla konuşunuz.

Okuma Metni

YA MUHAMMED CANIM ARZULAR SENİ

Arayı arayı bulsam izini,
İzinin tozuna sürsem yüzümü.
Hak nasip eylese görsem yüzünü,
Ya Muhammed canım arzular seni.

Bir mübarek sefer olsa da gitsem
Kâbe yollarında kumlara batsam
Hub cemalin bir kez düşte seyretsem
Ya Muhammed canım arzular seni.

Zerrece kalmadı kalbimde hile
Sıdk ile girmişim ben hak yola
Ebû Bekir, Ömer, Osman'da bile
Ya Muhammed canım arzular seni.

Ali ile Hasan Hüseyin anda,
Sevgisi gönülde, muhabbeti canda.
Yarın mahşer gününde, ulu divanda
Ya Muhammed canım arzular seni.

Arafat Dağı'dır bizim dağımız
Anda kabul olur bizim duamız
Medine'de yatar Peygamberimiz
Ya Muhammed canım arzular seni

Yitirdim o dostu bilmem ne yanda?
Sevgisi gönülde, muhabbet canda.
Yarın mahşer günü ulu divanda,
Ya Muhammed canım arzular seni.

Yunus senin methin eder dillerde,
Sevilirsin bütün bu gönüllerde.
Ağlayı ağlayı gurbet ellerde,
Ya Muhammed canım arzular seni.

Yunus Emre, Divan, s. 338.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevrede toplumsal hayat nasıldı? Bilgi veriniz.

2. Peygamberimizin (s.a.v.) doğduğu çevrede toplumda hangi inançlar yaygındı? Belirtiniz.

3. Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarına örnekler veriniz.

4. Hz. Muhammed (s.a.v.), Hz. Hatice (r.a.) ile nasıl evlenmiştir? Anlatınız.

5. Müslümanlar Habeşistan'a ve Medine'ye niçin hicret etmişlerdir? Açıklayınız.

6. Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de İslam toplumu oluşturmak için ne gibi çalışmalar yapmıştır? Bilgi veriniz.

7. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevrede Allah'ın (c.c.) birliğine inanan, Hz. İbrahim'in (a.s.) getirdiği dinî ilkeleri benimseyen ve onun öğrettiği din üzere yaşayan grup aşağıdakilerden hangisidir?

A. Hristiyanlar B. Hanifler C. Yahudiler D. Müşrikler

8. Peygamberimizin (s.a.v.) anne ve babasının ismi hangi seçenekte doğru verilmiştir?

A. Kasım-Zeynep

B. Hamza-Rukiye

C. Abdullah-Amine

D. Abdülmüttalip-Halime

9. Peygamberimizin (s.a.v.) babasıyla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A. Ticaretle uğraşırdı.

B. Abdülmuttalip'in en küçük oğluydu.

C. Yirmi beş yaşındayken Medine'de vefat etti.

D. Peygamberimiz (s.a.v.) altı yaşındayken vefat etti.

10. Aşağıdakilerden hangi seçenekte İlk Müslümanlar tam ve doğru verilmiştir?

A. Hz. Âişe-Hz. Ali-Hz. Fâtıma-Hz. Ebû Bekir

B. Hz. Hatice-Hz. Ebû Bekir-Hz. Zeyd b. Hârise-Hz. Ali

C. Hz. Osman-Hz. Ebû Bekir-Hz. Ömer-Hz. Ali

D. Hz. Ali-Hz. Fâtıma-Hz. Hasan-Hz. Hüseyin

11. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri verilen ifadelerle doğru bir şekilde tamamlayınız.

muhacir   tevhid   ensar   putlara

Abdülmuttalip   Medine   Ebû Talip

ehl-i beyt   Kureyş   Halime

- Allah'ın (c.c.) bir olduğu, eşi ve benzerinin olmadığı şeklindeki inanca .... denir.
- Arap toplumunda insanların büyük çoğunluğu taştan, ağaçtan vb. şeylerden yaptıkları .... tapıyordu.
- Peygamberimiz (s.a.v.) on iki yaşındayken amcası .... ile Şam yönüne yolculuğa çıkmıştır.
- Peygamberimiz (s.a.v.) .... kabilesine mensup bir ailenin evladı olarak dünyaya gelmiştir.
- Peygamberimizin (s.a.v.) dedesinin adı .... Peygamberimizin (s.a.v.) sütannesinin adı ....
- İnançları uğruna Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara .... denir.
- Mekkeli muhacirlere her türlü yardımı yapan Medineli Müslümanlara .... denir.
- Peygamberimizin Ravza-i Mutahhara denilen mezarı .... şehrindedir.
- Peygamberimizin (s.a.v.) aile fertlerine, ev halkına .... denir.

5. ÜNİTE

DİN VE TEMİZLİK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Temizlikle ilgili atasözleri ve deyimler bulup bunları defterinize not ediniz.
2. Abdest niçin ve nasıl alınır? Büyüklerinize sorup öğreniniz.
3. Peygamberimizin (s.a.v.) temizlikle ilgili bir hadisini öğrenip defterinize yazınız.
4. Çevre temizliği ne demektir? Çevrenin temiz tutulması için neler yapılabilir? Bu konuda Genel Ağ, gazete, dergi vb. kaynaklardan bir araştırma yapınız. Araştırmanızı sunu hâline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. Fâtiha suresi hakkında bir araştırma yapınız. Bu surenin, Kur'an'ın kaçıncı suresi olduğunu ve anlamında nelere vurgu yapıldığını araştırınız.

1. İSLAM DİNİ VE TEMİZLİK

"İslam temizlik dinidir." sözünden ne anlıyorsunuz?

Temizlik; kişinin içinin, dışının, bedeninin, elbiselerinin ve çevresinin her türlü kirden arınmış olmasıdır. İslamiyet temizliğe önem verir ve bizden her zaman temiz olmamızı ister. Çünkü temizliğin hem insanlar arası ilişkiler ve ibadetler hem de sağlık açısından büyük önemi vardır.

Not Edelim

"İki nimet vardır ki insanların çoğu, bu nimetlerin değerini bilme konusunda aldanmıştır. Sağlık ve boş zaman."

(Buhârî, Rikak, 1.)

Yüce dinimizin ilk emirlerinden biri, temizlikle ilgilidir. Allah'ın (c.c.) Peygamberimizden (s.a.v.) ilk istediği şeylerden biri, temizliğe önem vermektir.[1] Dinimizde Müslüman'ın temiz olması ve temizliğe her zaman önem vermesi gerektiği belirtilir. İslamiyet, temizliği imanın bir parçası ve gereği olarak görür. Bu konuyla ilgili olarak Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"Temizlik imandandır."**[2] buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **"Temizlik imanın yarısıdır."**[3] buyurarak aynı hususa dikkat çekmiştir.

Namaz kılacağımız yerin temiz olması gerekir.

İslam dini her zaman temiz olmamızı emretmiştir. Bedenimizi ve elbiselerimizi temiz tutmamızı, kalp temizliğine de önem vermemizi istemiştir. Dinimiz, ibadetlerde temizliğe ise ayrı bir önem vermiştir. İslamiyet, temizliği bazı ibadetlerin ön şartı saymıştır. Örneğin, namaz kılmak için abdest alıp temizlenmeyi şart koşmuştur. Namaz kılacak kişinin elbiseleri ile namaz kılacağı yerin de temiz olması gerekir.

1. Müddessir suresi, 4 ve 5. ayetler.
2. Buhârî, İman, 45.
3. Müslim, Tahâret, 1.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı da temizliktir…"**[1] buyurmuştur. Böylece namaz kılacak kişinin temiz olması gerektiğini ifade etmiştir.

Not Edelim

Abdest nedir ve nasıl alınır?

Abdest; namaz kılmak, Kur'an-ı Kerim okumak, Kâbe'yi tavaf etmek gibi ibadetleri yerine getirmek için yapılması gereken bir temizliktir. Abdest hem bazı ibadetlerin ön şartıdır hem de kendisi bir ibadettir. Çünkü abdest almak, Allah'ın (c.c.) emridir. Abdest, temiz suyla ve şöyle alınır:

Abdest alınırken önce eûzü besmele çekilir ve "Niyet ettim Allah rızası için abdest almaya." diye niyet edilir.

Önce eller bileklere kadar yıkanır.

Ağız ve burun güzelce temizlenir.

Sonra yüz yıkanır.

Ardından önce sağ, sonra sol kol dirseklerle beraber yıkanır.

Başın en az dörtte biri mesh edilir yani ıslak elle sıvazlanır.

Serçe veya işaret parmaklarıyla kulakların içi, başparmaklarla da dışı mesh edilir.

Sonra boyun mesh edilir.

Sağ ve sol ayak yıkanarak abdest tamamlanmış olur.

Namaz kılmak için abdest almak zorunludur.

1. Tirmizî, Tahâret, 1.

Not Edelim

Yüce Allah (c.c.), namaz kılmak için abdest almanın gerekliliğini şöyle açıklamaktadır: **“Ey İman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın) ...”**

(Maide suresi 6. ayet)

Etkinlik

“**Müslüman veya mümin bir kul, abdest alıp yüzünü yıkarsa gözleri ile bakarak işlediği her günah, abdest suyu veya suyun son damlası ile yüzünden çıkar. İki elini yıkadığında elleriyle işlediği her günah, abdest suyu veya suyun son damlası ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı zaman ayaklarıyla yürüyerek işlediği her günah, abdest suyu veya suyun son damlası ile ayaklarından çıkar. Sonuçta o mümin kul, günahlarından temizlenmiş olur.**”

(Tirmizî, Tahâret, 2.)

Abdest almak bize neler kazandırır? Yukarıdaki hadisi de dikkate alarak arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Dinimize göre pis ile temiz, iyi ile kötü aynı tutulamaz. Dolayısıyla Müslüman, her zaman temiz ve iyi olanı tercih etmelidir. Kur’an’da bu konuda, “**…Pis ve kötü ile temiz ve iyi bir değildir. Pis ve kötünün çokluğu tuhafına gitse (yahut hoşuna gitse) de (bu böyledir). Öyleyse ey akıl sahipleri! Allah’tan korkunuz ki kurtuluşa eresiniz.**”[1] buyrulur.

Temizlik genel olarak ikiye ayrılır: Maddi temizlik, manevi temizlik. **Maddi temizlik**, insanın görünen kirlerden arınmasıdır. **Manevi temizlik** ise insanın kalbinin, içinin temiz olması, kişinin güzel ahlaklı olmasıdır. İnsanın her türlü kötü duygu, düşünce ve davranıştan uzak durması, onun manevi yönden temiz olduğunu gösterir. Manevi yönden temiz olmak; yalan, hile, iftira, dedikodu, yalancı şahitlik gibi kötülüklerden; kin, nefret, intikam, düşmanlık gibi kötü duygulardan arınmaktır. Dürüst, güvenilir, iyi kalpli, yardımsever bir insan olmaktır. Bütün bunlar, aynı zamanda güzel ahlaklı bir insan olmanın da gereğidir.

1. Mâide suresi, 100. ayet.

Dinimize göre Müslüman'ın başta gelen özelliklerinden biri, güvenilir olmaktır. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) bu durumu bir hadisinde, "**Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların emin olduğu kişidir**."[1] buyurarak belirtmiştir. Başka bir hadisinde de "**Emanete riayet etmeyenin imanı yoktur. Ahde vefa göstermeyenin ise dini yoktur.**"[2] buyurarak dürüst ve güvenilir olmamızı istemiştir. Müslüman; güzel ahlaklı, dürüst ve güvenilir insandır. O, her zaman doğruyu söyler. Yalandan, hileden, yalancı şahitlik etmekten özenle kaçınır. İnsanları aldatmaz, başkalarına zarar verecek kötü sözler söylemez. Dinimiz de bizden böyle davranmamızı ister. Yüce Allah (c.c.), Kur'an'ın birçok ayetinde ahlaki ilkelere uymamızı, doğruluğa önem vermemizi emreder. Örneğin, bir ayette; "**Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah'a ve Resulü'ne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur**."[3] buyurur. Başka bir ayette de "**…Yalan sözden sakının.**"[4] buyurur ve insanlar arası ilişkilere zarar veren yalandan uzak durmamızı ister.

Bizler, dinimizin hem maddi hem de manevi temizliğe önem verdiğini bilelim. Beden, elbise ve çevre temizliğine önem verdiğimiz gibi manevi yönden temiz olmaya da özen gösterelim. Kur'an'da, Allah'ın (c.c.) temiz olan, temizliğe önem veren kullarını sevdiği belirtilmektedir. Bu konuyla ilgili bir ayette, "**…Allah da çok temizlenenleri sever.**"[5] buyrulmaktadır. Aynı konuyla ilgili başka bir ayette de "…**Şunu iyi bilin ki Allah tövbe edenleri de sever temizlenenleri de sever**."[6] buyrularak aynı hususa dikkat çekilmektedir.

Etkinlik

Aşağıdaki boş bölümleri, maddi ve manevi temizliğe örnekler düşünerek doldurunuz.

MADDİ TEMİZLİK	MANEVİ TEMİZLİK
Elleri yıkamak	İyiliksever olmak
....	....
....	....

1. Buhârî, İman, 4-5.
2. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 3, s. 134.
3. Ahzâb suresi, 70-71. ayetler.
4. Hac suresi, 30. ayet.
5. Tevbe suresi, 108. ayet.
6. Bakara suresi, 222. ayet.

2. BEDENİMİ VE GİYSİLERİMİ TEMİZ TUTARIM

Elbiselerimizin temiz olması neden önemlidir?

Müslüman, temizliğe çok önem vermelidir. Bunun için de öncelikle bedenini temiz tutmalıdır. Çünkü bedenimiz temiz olmazsa elbiselerimizin ya da çevremizin temiz olması fazla bir anlam ifade etmez.

Yüce dinimiz, beden temizliğine büyük önem verir. Bizlerden bedenimizi temiz tutmamızı ister. Dinimize göre Rabb'imizin (c.c.) huzuruna çıkmak yani namaz kılmak için bedenimizin ve elbiselerimizin temiz olması şarttır. Ayrıca namaz kılacağımız yerin de temiz olması gerekir. Aksi hâlde namaz kılamayız. Kur'an'ın ilk indirilen ayetlerinden birinde Yüce Allah (c.c.), "**Elbiseni tertemiz tut.**"[1] buyurmaktadır. Başka bir ayette de Rabb'imiz (c.c.), "**Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın)…**"[2] buyurarak gerekli durumlarda abdest ve boy abdesti alıp temizlenmeyi emretmektedir. Allah'ın (c.c.), abdest ve boy abdesti gibi ibadetleri emretmesinin sebebi, bizleri tertemiz yapmaktır.

Not Edelim

Boy abdesti, bütün vücudun yıkanmasıyla yapılan bir temizliktir. Buna **gusül** de denir.

Boy abdesti almak isteyen kişi, önce ağzını ve burnunu güzelce temizler. Daha sonra hiçbir kuru yer kalmayacak şekilde tüm vücudunu yıkar.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sık sık yıkanıp boy abdesti almış, özellikle cuma ve bayram günlerinde bu temizliği yapmaya daha çok önem vermiştir. Bizlere de böyle yapmayı tavsiye etmiştir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) beden temizliğine çok önem vermiştir. O, gerek abdest gerekse boy abdesti alarak bedenini temiz tutmaya özen göstermiştir. Bunun yanı

1. Müddessir suresi, 4. ayet.
2. Mâide suresi, 6. ayet.

sıra ellerini de sık sık yıkayıp temizlemiştir. Allah Resulü (s.a.v.), özellikle yemeklerden önce ve sonra ellerini yıkamıştır. Bir hadisinde, "**Yemeğin bereketi, yemekten önce ve sonra elleri yıkamaktadır.**"[1] buyurarak bizleri de böyle davranmaya yönlendirmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) tırnaklarının temizliğine de önem verir, saçlarının temiz ve taranmış hâlde olmasına özen gösterirdi. Bizler de Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, gün içinde sık sık ellerimizi ve yüzümüzü yıkamalıyız.

Hz. Peygamber (s.a.v.), beden temizliğinin önemli bir unsuru olan ağız ve diş temizliğine de çok önem vermiştir. Dişlerini misvak denilen bir tür ağaç parçasıyla sık sık temizlemiştir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), bizleri de ağız ve diş sağlığımızı korumaya yönlendirmiştir. Bir hadisinde, "**Eğer müminlere güçlük verecek olmasaydım onlara, her abdest alışlarında misvak kullanmayı emrederdim.**"[2] buyurarak bu konuya verdiği önemi ifade etmiştir. "**Misvak kullanın, çünkü misvak ağzı temizler, Rabb'i razı eder.**"[3] buyurarak da ağız ve diş temizliğine önem verenlerin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanacaklarını belirtmiştir.

Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almalı, temizliğe önem vermeliyiz.

Dinimize göre elbiseler insan için bir nimettir. Çünkü biz giysilerimiz sayesinde hem örtünür hem de soğuktan ve sıcaktan korunuruz. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: "**Ey âdemoğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık...**"[4]

1. Tirmizî, Et'ime, 39.
2. Buhârî, Cuma 8; Müslim, Tahâret, 42.
3. Buhârî, Savm, 27.
4. A'râf suresi, 26. ayet.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de bunun bilincindeydi. O, bir elbise giydiği zaman şöyle şükrederdi: **"Örtülmesi gereken yerlerimi örttüğüm ve kendisiyle güzel göründüğüm bu elbiseyi bana giydiren Allah'a hamdolsun."**[1] Allah Resulü (s.a.v.) daima temiz ve sade giyinirdi. Gösterişli ve kirli kıyafetler giymezdi. Giyim kuşamına özen göstermeyen kişileri de uyarırdı. Örneğin, bir gün giysileri kirli bir adamı görünce "**Şu adam elbisesini yıkayacak su bulamıyor mu?**"[2] buyurmuştu.

Temiz elbiseler giymek insana huzur verir.

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda kendinize uygun bölüme (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
Yemeklerden önce ve sonra ellerimi yıkarım.			
Günde en az iki kez dişimi fırçalarım.			
Sık sık banyo yaparım.			
Tırnaklarımı uzadıkça keser ve bakımlı tutarım.			
Elbiselerimin temiz olmasına özen gösteririm.			
İç çamaşırlarımı ve çoraplarımı sık sık değiştiririm.			
Okuldan gelince okul giysilerimi dolaba asarım.			

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün Mescid-i Nebi'de idi. Bu sırada saçı sakalı dağınık bir kişi mescide geldi. Hz. Peygamber (s.a.v.), o adama eliyle işaret ederek kendine çekidüzen verip gelmesini buyurdu. Adam çıktı, saçını sakalını düzeltip geri geldi. Bunu gören Allah Resulü (s.a.v.), "**Birinizin saçı sakalı dağınık gelmesindense böylesi daha iyi değil mi?**"[3] buyurdu. Bizler Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alalım. Bedenimizin ve elbiselerimizin temizliğine özen gösterelim. Sık sık banyo yapıp

1. Tirmizî, Daavât, 107.
2. Ebu Davud, Libas, 17.
3. Malik b. Enes, Muvatta, Şa'r, 7.

temizlenelim. Tırnaklarımızın ve saçlarımızın temiz ve bakımlı olmasına özen gösterelim. Yemeklerden önce ve sonra, tuvaletten çıkınca ellerimizi mutlaka sabun ve su ile yıkayalım. Dişlerimizi günde en az iki kez fırçalayalım. Giysilerimizin temiz, düzenli ve bakımlı olması için çaba harcayalım. Kirlenen giysilerimizi temiz olanlarla değiştirelim. Özellikle çoraplarımızı ve iç çamaşırlarımızı sık sık değiştirelim. Elbiselerimizin kirlenmemesi için pis ortamlarda oynamayalım.

3. EVİMİ VE OKULUMU TEMİZ TUTARIM

Evimizin temiz ve düzenli olması için üzerimize düşen sorumluluklar nelerdir?

Evimiz, aile bireylerimizle birlikte yaşadığımız yuvamızdır. Evimizde annemiz, babamız, kardeşlerimiz ve duruma göre dedemiz ve ninemiz gibi yakınlarımızla birlikte yaşarız. Mutlu, huzurlu, rahat bir hayat sürdürebilmemiz için evimizin temiz ve düzenli olması gerekir. Bunun için de aile bireylerinin her birine düşen görev ve sorumluluklar vardır.

Yaşadığımız ortamı temiz tutmak, dinimizin önem verdiği bir konudur.

Evimizin temiz ve düzenli olması için üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmeye önem vermeliyiz. Bunun için öncelikle evimizin bütün bölümlerini temiz kullanmalıyız. Odamızın temiz ve tertipli olmasına özen göstermeliyiz. Odamızı zaman zaman havalandırmalıyız. Yerlere giysilerimizi, çöpleri atmamalıyız. Giysilerimizi dolaba asmalı, yatağımızı toplamalıyız.

Evde işlerin sadece büyüklerimiz tarafından yapılmasını beklememeliyiz. Evin temizliği ve düzeni konusunda aile büyüklerimize yardımcı olmalıyız. Ev süpürülürken, sofra kaldırılırken vb. durumlarda annemize, babamıza, ablamıza, ağabeyimize yardım etmeliyiz. Evimizin tuvalet, banyo, lavabo gibi bölümlerini de temiz kullanma konusunda duyarlı davranmalıyız.

Gün içinde vaktimizin önemli bir bölümünü geçirdiğimiz yerlerden biri de okulumuzdur. Okulumuzda arkadaşlarımızla birlikte eğitim görür; bilgi, görgü ve kültürümüzü artırırız. Arkadaşlarımızla çeşitli etkinlikler yapar, oyunlar oynarız. Bütün bu sebeplerle okulumuzun temiz olması büyük önem taşımaktadır.

Okulumuzun temiz olması için herkese görev ve sorumluluk düşmektedir. Okulun temizliğini sadece görevlilerden beklemek doğru değildir. Okulumuzu temiz tutarak, kirletmeyerek biz de onlara yardımcı olmalıyız. Teneffüslerde sınıfımızı havalandırmalıyız.

Okulumuzun içini ve bahçesini temiz tutmalıyız.

Yiyecek ve içecek atıklarını çöp kutularına atmalıyız. Sınıflarda ve koridorlarda koşmamalı, okul araç gereçlerine zarar vermemeliyiz. Okulumuzun sıra ve masalarını temiz ve dikkatli kullanmalıyız. Buraları kirletenleri güzel bir dille uyarmalıyız. Okulumuzun tuvalet ve lavabolarını temiz kullanmalıyız. Okulumuzun bahçesine çöp atmamalıyız. Çöpleri, yiyecek atıklarını çöp kutularına atmalıyız. Okulumuzun yeşillendirilmesi ve ağaçlandırılması için yapılan çalışmalara katkıda bulunmalıyız. Temiz, düzenli ve

huzurlu bir okul ortamının hem sağlığımız hem de eğitimimiz açısından büyük önem taşıdığını aklımızdan çıkarmamalıyız. Aynı zamanda yaşadığımız ortamın, bizim kişiliğimizi yansıttığını da unutmamalıyız. Atalarımız bu durumu, "Arslan yattığı yerden belli olur." diyerek dile getirmişlerdir.

4. ÇEVREMİ TEMİZ TUTARIM

"Çevreyi korumak" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

Çevre denildiğinde aklımıza, yaşadığımız doğal ve toplumsal ortam gelir. Evimiz, okulumuz, sokaklarımız, caddelerimiz, parklarımız, bahçelerimiz, piknik alanlarımız çevremiz olarak nitelendireceğimiz mekânlara örnek olarak verilebilir. Soluduğumuz hava, içtiğimiz su, oksijen kaynağımız olan ormanlar, ürünlerinden faydalandığımız ağaçlar, denizler, akarsular vb. de çevremizi oluşturan temel unsurlardandır. İnsanların ve diğer canlıların hayatını sürdürebilmesi için yaşanılan çevrenin temiz olması ve korunması gerekir. Bunun için de öncelikle toprağın, havanın ve suyun kirletilmemesi, tabiattaki varlıklara zarar verilmemesi gerekir. Çünkü toprak, hava ve su çevreyi oluşturan en temel unsurlardır ve bunlar, canlıların hayatı için çok önemlidir.

Temiz ve güzel bir çevrede yaşamak, herkesin isteği ve hakkıdır.

Dinimiz çevrenin temiz tutulmasına ve korunmasına çok önem vermiştir. Yüce Allah (c.c.), evrendeki her şeyi uyumlu biçimde ve belli bir ölçüye göre yaratmıştır. Kur'an'da, **"O ki birbiri ile ahenktar yedi göğü yaratmıştır. Rahmân olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin..."**[1] buyrularak bu duruma dikkat çekilir. Rahmân suresinde ise Rabb'imiz (c.c.), "**Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) o koydu. Sakın dengeyi bozmayın.**"[2] buyurur. Bu ayetler, tabiattaki dengeyi bozmaması konusunda insanı uyarmaktadır.

İnsan, çevresiyle uyumlu yaşamak durumundadır. Onun, yaşadığı çevreyi kirletmemesi ve tabiattaki canlılara zarar vermemesi gerekmektedir. Eğer insan buna dikkat etmez ve çevreye zarar verip doğadaki dengeyi bozarsa bundan hem kendisi hem de diğer canlılar zarar görür. Yüce Allah (c.c.) bu konuda bizlere şöyle uyarıda bulunur: "**İnsanların bizzat kendi işledikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu ki Allah yaptıklarının bir kısmını onlara tattırsın; belki de (tuttukları kötü yoldan) dönerler.**"[3] Çevre temizliği için toplumda yaşayan herkese sorumluluk düşmektedir. "Herkes evinin önünü süpürürse sokaklar tertemiz olur." atasözü bu durumu anlatmaktadır.

Çevrenin temiz olması için herkese sorumluluk düşmektedir.

Bütün vatan toprakları bizim çevremizdir. Bu vatan da bizlere atalarımızdan kalan bir emanettir. Vatanımızın dört bir yanı, bizleri hayran bırakan güzelliklerle doludur. O hâlde bizler çevrimizi temiz tutmalı, vatanımıza değer vermeliyiz. Çevremize zarar vermenin, aynı zamanda vatanımıza zarar vermek anlamına geleceğini bilmeliyiz. Köyümüzü, kentimizi, gezip gördüğümüz yerleri, piknik alanlarını, yolları, sahilleri vb. her yeri temiz tutmalıyız. Ülkemizin güzelliklerini korumanın, atalarımıza saygının ve vatanımızı sevmenin gereği olduğunu unutmamalıyız.

1. Mülk suresi, 3. ayet.
2. Rahmân suresi, 7-8. ayetler.
3. Rûm suresi; 41. ayet.

Not Edelim

"Bir Müslüman ağaç diker de o ağaçtan bir insan, hayvan ve kuşlar faydalanırsa bu faydalanılan şey, Müslüman için sadaka olur."

(Buhârî, Edeb, 27.)

Ağaçlandırma ve yeşillendirme faaliyetlerine elimizden gelen katkıyı sunmalıyız. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hususa çok önem vermiştir. Örneğin, bir hadisinde şöyle buyurmuştur: "**Sizden birinizin elinde bir ağaç fidanı bulunsa, kıyamet kopacağını bilse bile elindekini diksin.**"[1] Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün ashabına şöyle nasihat etmiştir: "**Laneti gerektiren iki şeyden sakınınız.**" Sahabiler, "O iki şey nedir ya Resulallah?" diye sorunca Allah Resulü (s.a.v.), **"İnsanların gelip geçtikleri yerleri ve gölgelendikleri yerleri kirletmektir (Buralara abdest bozmaktır.)."**[2] buyurmuştur. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) ağaçların gereksiz yere kesilmesini, ormanlara zarar verilmesini yasaklamıştır. Örneğin, Medine yakınlarında bir bölgeyi koruma altına almış; burada ağaç kesilmesini, avlanılmasını, otların yolunmasını, hatta ağaçların yapraklarının koparılmasını bile yasaklamıştır. Aynı yasak, Taif yakınlarındaki Vecc bölgesinde bulunan ağaçlar için de geçerlidir. Üstelik Peygamberimiz (s.a.v.) bu yasağa uymayanların cezalandırılacağını da ilan etmiştir.[3]

Etkinlik

Yukarıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Bu fotoğraflarda ne gibi yanlışlar görüyorsunuz? Bu yanlışları düzeltmek için neler yapılabilir? Çözüm önerilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Ahmed b. Hanbel, el- Müssned, C 3, s. 191.
2. Müslim, Tahâret, 68.
3. Vâkıdî, Kitâbu'l-Megâzî, C 3, s. 207.

Çevreyi temiz tutmak ve korumak hem dinî hem de insani bir sorumluluktur.

Diğer insanlarla ortak kullandığımız park, bahçe, okul, cami vb. yerleri kirletmemeliyiz. İnsanların ortak kullandığı yerlerde bulunan eşyalara zarar vermemeliyiz. Toplumun ortaklaşa kullandığı mekânları kirletir, buralara zarar verirsek kul hakkı yemiş oluruz. Çünkü toplumsal mekânlar toplumun ortak malıdır ve buralarda herkesin hakkı vardır.

Çevrenin temiz tutulması, sağlık açısından da büyük önem taşımaktadır. Çevre kirliliği, insan sağlığına büyük zararlar verir. Üstelik çevre kirliliği sadece biz insanlar için değil, tüm canlılar için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Çünkü temiz olmayan ortamlarda mikroplar, zararlı bakteriler ürer ve çoğalır. Bu da insan sağlığına zarar verir.

Etkinlik

Okulunuzun temizliği ile ilgili ne gibi sorunlar gözlemliyorsunuz? Bu sorunların çözümü için neler yapılabilir? Bu konuda bir proje hazırlayıp sorunlara çözüm önerilerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME

1. İslam dininde emredilen ibadetlerle temizlik arasında nasıl bir ilişki vardır? Örnek vererek anlatınız.

2. Sağlıklı yaşamada temizliğin önemi nedir? Açıklayınız.

3. Temiz olmak insana neler kazandırır? Belirtiniz.

4. Okulumuzun ve evimizin temiz olması için neler yapabiliriz? Söyleyiniz.

5. Abdest alırken ilk ve son olarak hangi organlar yıkanır?

A. Eller-yüz B. Burun-kollar C. Eller-ayaklar D. Ağız-ense

6. I. Elleri yıkamak

II. Banyo yapmak

III. Yere çöp atmamak

IV. Dişleri fırçalamak

Yukarıdakilerden kaç tanesi beden temizliği ile ilgilidir?

A. 1 B. 2 C. 3 D. 4

7. Aşağıdakilerden hangisi çevre temizliği ile ilişkilendirilemez?

A. Okulumuzu temiz tutmak

B. Odamızı havalandırmak

C. Çevremizi yeşillendirmek

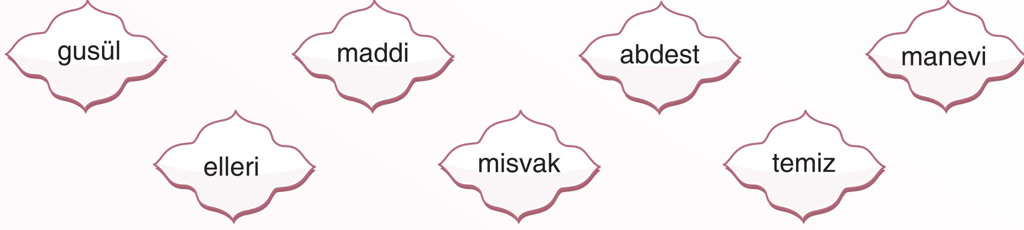
D. Doğru sözlü olmak

8. “**İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerini bilmekte aldanmıştır: .... ve boş zaman.**” (Buhârî, Rikak, 1.)

Yukarıdaki hadiste boş bırakılan bölüme hangi ifade getirilmelidir?

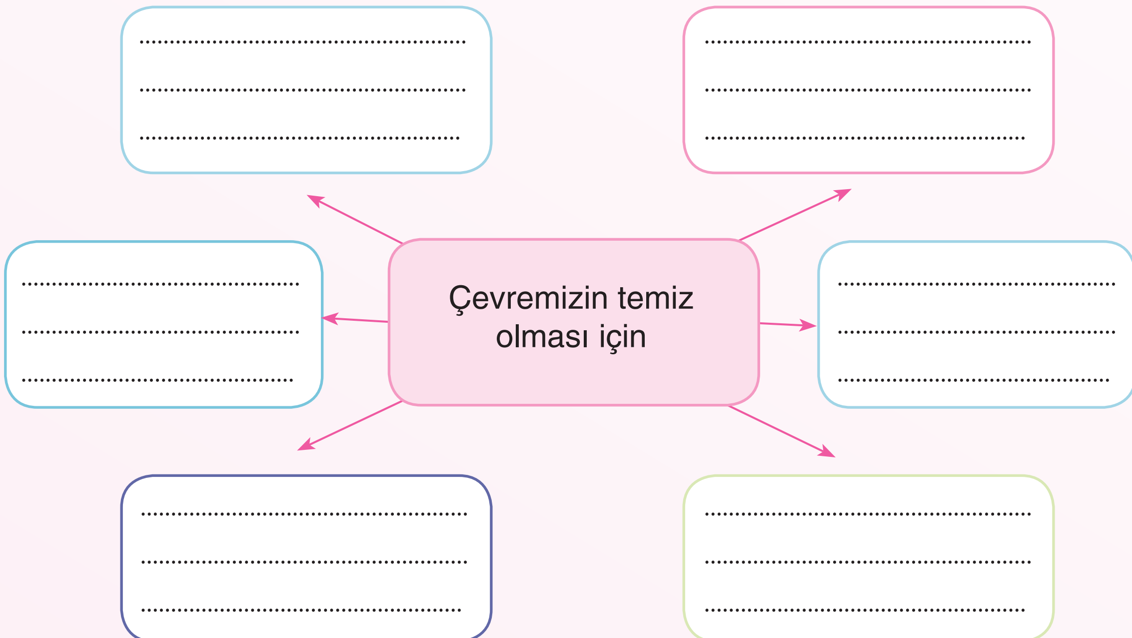
A. Ekmek B. Su C. Sağlık D. Yağmur

9. Aşağıdaki ifadelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerle tamamlayınız.

- ....; el, yüz, ayak vb. organların yıkanmasıyla yapılan bir temizlik ve ibadettir.
- Boy abdesti, bütün vücudun yıkanmasıyla yapılan bir temizliktir. Buna...................... .... denir.
- Sağlıklı olmak için öncelikle .... olmak gerekir.
- Peygamber Efendimiz (s.a.v.) dişlerini .... ile düzenli olarak temizlemiştir.
- Temizlik .... ve .... temizlik olmak üzere ikiye ayrılır.
- Yemekten önce ve sonra .... yıkamak Peygamberimizin (s.a.v.) tavsiye ettiği bir davranıştır.

10. Çevrenin temiz olması için nelere dikkat etmek gerekir? Aşağıdaki şemaya yazınız.

CEVAP ANAHTARLARI

1. ÜNİTE

8.	9.	10.	11.	12.
B	C	B	C	D
13.				
Sevap - günah - besmele - şükür - salih amel - tekbir -istiğfar				

2. ÜNİTE

6.	7.	8.	9.	10.
B	B	C	D	B
11.				
Sure - Cüz - Cebrail - ayet - Bakara - Fatiha - kelime-i şehadet				

12. Aşağıdaki şemaya İslam'ın şartlarını yazınız.

İslam'ın şartları: Kelime-i şehadet getirmek, Namaz kılmak,Oruç tutmak, Zekat vermek, Hacca gitmek

3. ÜNİTE

5.	6.	7.	8.
C	A	A	Y - D - D - Y - Y - D - D - D

4. ÜNİTE

7.	8.	9.	10.	11.
B	C	D	B	tevhid - putlara - Ebu Talip - Kureyş - Abdülmuttalip - Halime - muhacir - ensar - Medine - ehl-i beyt

5. ÜNİTE

5.	6.	7.	8.	9.
C	C	D	C	Abdest - gusül - temiz - misvak - maddi - manevi - elleri

SÖZLÜK

A

âciz : Gücü bir işe yetmeyen, güçsüz.

âdet : **1.** Alışılmış şey, herkes tarafından uyulan yol, töre, gelenek, görenek, alışkanlık, usul. **2.** Akıl ve sağduyu sahibi kişilerin benimseyip tekrarladıkları alışkanlıklar. **3.** Akla ve düşünceye dayanmaksızın tekrar edilegelen olay, durum ve davranış.

alak : **1.** Aşılanmış yumurta, yumurta hücresi, embriyo. **2.** Yumurtanın döllenmesinden sonra yumurta içinde oluşan canlı.

âlem: : Yer ve gök varlıklarının bütünü, kâinat.

amel : **1.** Yapılan iş, eylem, fiil. **2.** Çalışma, didinme, davranış, uygulama. **3.** Bir kural veya dinî emrin yerine getirilmesi.

ashap : **1.** Arkadaşlar, dostlar, veliler. **2.** Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimseler. Bu ifade, sahabi kavramının çoğuludur.

azamet : Ululuk, yücelik, büyüklük, güç ve kudrette büyüklük.

azap : **1.** Ceza, elem, işkence, şiddetli acı hissi, bedensel ve ruhsal sıkıntı, çile, eziyet. **2.** Allah'ı (c.c.) tanımayan veya Rabb'imizin (c.c.) emirlerine karşı gelenlere dünyada ve ahirette verilecek olan ilahi ceza.

azim : **1.** Bir işteki engelleri yenme kararlılığı. **2.** Bir iş hakkında kesin karar verme, bir işi yapma konusunda kesin kararlı olma. **3.** “Emirlerine hiçbir şekilde karşı gelmek mümkün olmayan, kendisinin ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar ulu ve yüce varlık” anlamında Allah'ın (c.c.) esmâ-i hüsnâsından biri.

aziz : Sevgide üstün tutulan.

B

bedevi : Çölde yaşayan göçebe.

bereket : **1.** Nimet, bağış, Allah'ın (c.c.) karşılıksız vermesi. **2.** Uğur, hayır. **3.** Bolluk, gürlük, feyiz, mutluluk ve güzelliklerin artması.

berî : Uzak.

C

cariye : Eskiden savaşta ele geçirilen veya yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan kadın köle.

cefa : Eziyet, sıkıntı, dert.

cehalet : Bilgisizlik.

cevlan : Dolaşmak, gezmek.

Ç

çâriyâr : Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali.

D

delil : **1.** Yol gösteren, kılavuz, rehber, işaret, iz. **2.** İnsanı aradığı gerçeğe ulaştıracak iz, emare, kanıt. **3.** Bir davayı ispat etmeye yarayan şey, kanıt.

devasa : Dev gibi, çok büyük.

E

embriyo: : Döllenmiş yumurta.

emin : **1.** İnanılan, güvenilen (kimse). **2.** Emniyetli, tehlikesiz, güvenilir.

erdem : **1.** Olgunluk, fazilet, üstünlük, değer, kıymet. **2.** İffet, namus, güzel ahlak. **3.** İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler.

evrensel : Tüm insanlığı ilgilendiren, tüm insanlara hitap eden.

F

farz : Dinimizde yapılması açık ve kesin olarak emredilen ibadetler, iş ve davranışlar.

fazilet : **1.** Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet. **2.** İffet, namus, güzel ahlak. **3.** İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler.

fenalık: : Kötülük, zarar.

G

gafil : **1.** Dikkatsiz, iyi düşünmeyen, uyanık olmayan. **2.** Haberi olmayan, tedbirsiz, başına geleceği önceden düşünmeyen. **3.** Allah'ı (c.c.) unutan. **4.** Dinin emir ve yasaklarını unutup kendi gayrımeşru zevkine dalan.

gayb : Bilinmeyen, görünmeyen, gelecekle ilgili olan.

gazap : Öfke.

gazap etmek : **1.** Öfkelenmek, hiddetlenmek, kızmak. **2.** Yeryüzünde işlenmiş ve işlenecek olan her türlü haksızlığa karşı Allah'ın (c.c.) verdiği veya vereceği ilahi ceza.

güman : Şüphe.

gümrah : Fazla, çok.

H

hadis : **1.** Söz, haber. **2.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sözleri, fiilleri ve takrirleri. **3.** Kur'an-ı Kerim'deki açıklanması gereken yerleri açıklama, emir ve yasakları insanlara bildirme, Kur'an-ı Kerim'de hükmü olmayan konularda hüküm koyma, bireysel ve toplumsal hayatın tüm alanlarında kişileri ahlaken geliştirme amacıyla Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söylediği sözler.

hak : **1.** Gerçek, doğru, gerçeğe uygun. **2.** Adalet. **3.** İslam. **4.** Gerek sözün gerekse eylemin zaman ve şartlara göre nasıl söylenmesi ve yapılması gerekiyorsa öylece yerine getirilmesi.

Hak : Allah.

hamd : **1.** İyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme. **2.** Allah'a (c.c.) teşekkür, şükran. **3.** Bütün övgü çeşitlerini içeren sevgi ve saygıyla Allah'a (c.c.) yapılan şükür.

haşrolmak : Ahirette, mahşer denilen büyük meydanda toplanmak.

hatip : **1.** Konuşan, konuşmacı. **2.** Güzel konuşma yeteneği olan kimse.

hayır : **1.** Servet, mal. **2.** İlim, hikmet. **3.** Dinin ve aklın yapılmasını iyi, güzel ve yararlı gördüğü, kişinin sadece Allah'ın (c.c.) rızasını gözeterek yaptığı iş, amel.

hınç : Öç alma duygusu ile dolu, öfke, kin, gayz.

hıyanet : **1.** Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet. **2.** Güveni kötüye kullanma, aldatma, vefasızlık.

hidayet : **1.** Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, irşat etme. **2.** Allah'ın (c.c.) insanlara kendi yolunda gidebilecek akıl, düşünme, öğrenme, hatırlama gibi yetenekler vermesi ve insanların da bunları kullanarak doğru yolu bulması.

hikmet : **1.** Bilgelik, felsefe. **2.** Allah'ı (c.c.) gereği gibi bilme bilgisi. **3.** İnsanın, varlıkların hakikatini, gerçek yüzünü, gücü oranında bilip ona göre hareket etmesi. **4.** Kur'an ve sünneti doğru bir şekilde anlayabilme ve amel etme yeteneği. **5.** Hüküm vermede doğru karar verme yeteneği. **6.** İslam dinindeki hükümlerin konuluş amaçları.

himaye : Koruma, gözetme, bakımını üstlenme.

hub cemalin : Güzel yüzünü.

husus : Konu, madde, yön, özellik.

I

ırk : **1.** Kalıtımsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu. **2.** Soy. **3.** Bir canlı türünde aynı karakteri taşıyan canlıların oluşturduğu alt bölüm.

İ

ibret : **1.** Ders alma, öğüt alma. **2.** Yanlış davranışların yol açtığı kötü sonuçlardan ders alma. **3.** Görünenden görünmeyene geçme, nesneleri ve olayları dış yüzüne bakıp onlardaki hikmeti kavramaya çalışma, olaylardan ders alıp doğru sonuçlar çıkarma ve buna göre davranma.

icabet etmek : Kabul etmek, karşılıksız bırakmamak, karşılık vermek.

iffet : **1.** Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma. **2.** Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlı kalarak insanın namusunu, şerefini ve haysiyetini koruması.

ihsan : **1.** İyilik etme, iyi ve güzel davranma, güzel yapma, bağışlama, bağışta bulunma, ikram etme. **2.** İnsanın başta anne babası olmak üzere diğer insanlara yönelik sevgi ve saygıya dayanan özverili tutumu. **3.** İnsanın, kendisini Allah'ın (c.c.) huzurunda olduğunu hissetmeye çalışarak onu görüyormuşçasına ibadetlerini yerine getirmesi.

ikmal etmek : Tamamlamak.

ilah : **1.** Hak olsun, batıl olsun, tapınılan her türlü varlık. **2.** Tapınılan, yüceliği karşısında hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sığınılan, duyularla idrak edilemeyen varlık.

ilahî : Allah'a (c.c.) ait, Allah'la (c.c.) ilgili olan, Allah (c.c.) tarafından gönderilen.

iman : **1.** Bir şeye gönülden ve kesin olarak inanma. **2.** Allah'a (c.c.), Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğine, Kur'an'ın bildirdiği tüm esaslara şüphe etmeksizin ve gönülden inanma.

irade : **1.** Seçme, tercih etme, isteme, dileme, arzu etme, meyletme, karar verme. **2.** Aklın düşünüp karar vermesi, yapılması veya yapılmaması eşit olan çeşitli davranışlardan birini beğenip tercih etmesi.

israf : Para, zaman, eşya ve benzeri şeyleri gereksiz ve ölçüsüz kullanma, savurganlık.

itaat : **1.** Boyun eğme, uyma, dinleme, söz dinleme, emre göre hareket etme, saygı gösterme. **2.** Allah'ın (c.c.) ve onun Kutlu Peygamberinin ortaya koyduğu emir ve yasaklara uyma.

K

kâinat : Yer ve gök varlıklarının bütünü, evren.

kavim : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu.

kelam : Söz, konuşma.

kemter : Değersiz, hor görülen.

kerem : **1.** Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. **2.** Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

kervan : **1.** Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı, katarı. **2.** Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler.

kıssa : **1.** Ders verici hikâye, öykü. **2.** Kur'an-ı Kerim'de anlatılan, geçmişte yaşamış peygamberler, topluluklar hakkındaki ibret verici olaylar, hikâyeler.

köle : 1. Esir, tutsak. 2. Hukuki, sosyal ve ekonomik birçok hakkı başkasının denetimi altında olan savaş esiri.

kutsal : **1.** Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsi, mukaddes. **2.** Tapınılacak veya yolunda can verilecek derecede sevilen, kutsi, mukaddes.

L

lisan : Dil.

lütuf : **1.** Bağış, iyilik etme, yardımda bulunma. **2.** Kulu, Allah'ın (c.c.) af ve merhametine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü yardım.

M

mabet : İbadet edilen yer, ibadethane.

maddi : Madde ile ilgili, elle tutulup gözle görülebilen, somut.

mağfiret : **1.** Örtme, gizleme, bağışlama, af. **2.** Allah'ın (c.c.), kendisine içtenlikle tövbe eden ve hatasını kabul edip bir daha işlememe konusunda söz veren kullarının günahlarını bağışlaması, affetmesi.

mahsus : Birine veya bir şeye ait, birine özgü.

mahşer : Kıyametten sonra yeniden diriltilecek olan insanların, dünyada yaptıklarının hesabını vermek üzere toplanacakları büyük meydan.

mahzun : Üzgün, üzüntülü, kederli.

makam : Mevki, kat, yer.

makbul : Beğenilen, tercih edilen, kabul edilmiş.

mâlik : Sahip, bir şey üzerinde hak ve söz sahibi.

manevi : Görünmeyen âlemle ilgili, insanın iç dünyası ile ilgili, tinsel.

medet : Yardım.

medheylemek : Övmek, güzel ve üstün özelliklerini dile getirmek.

minnet : Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

muamele : İşlem, davranış, davranma, yol, yöntem.

muhabbet : Sevgi, yakınlık, sevgiyle konuşmak.

mukaddes : Kutsal, saygıya değer, korunması gereken.

murat : Gerçekleşmesi istenilen dilek, olması istenen şey.

musibet : Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey.

mübarek : Kutlu, uğurlu, bereketli.

müessese : Kurum, kuruluş.

mümin : **1.** İman eden, inanan, gönülden bağlanan, güven veren, güvene kavuşturan kimse. **2.** Allah'a (c.c.), onun birliğine, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan (c.c.) olduğuna, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) onun kulu ve resulü olduğuna, Allah'ın (c.c.) peygamberi aracılığıyla göndermiş olduğu ilkelerin hepsine ayrıntılarıyla inanan, inandığını diliyle söyleyen, davranışları ve ibadetleriyle de inancını dışa yansıtan kimse.

münezzeh : Temiz, arı, kusur ve ayıplardan uzak olan.

müsamaha : Uygun görme, izin verme, ses çıkarmama.

müsrif : İsraf eden, savurgan.

N

nankör : Yapılan iyiliğin, sahip olduğu nimetlerin değerini bilmeyen, iyilikbilmez.

nefis : **1.** Kişi, zat, varlığın kendisi. **2.** Can. **3.** Gönül, iç dünya. **4.** Ruh. **5.** Arzu, istek, tutku. **6.** Kötü huy ve davranışların kaynağı.

netice : Sonuç.

nezdinde : Katında, yanında.

nikâh : Evlenmelerinde dinî ve yasal bir engel bulunmayan ve belirli şartları taşıyan erkek ve kadının, beraber bir hayat sürmek için şahitler önünde gerçekleştirdikleri evlilik anlaşması.

nimet : **1.** İyilik, mutluluk, bağış, ihsan. **2.** Hayırlı mal, evlat, servet, sağlık, yiyecek, içecek gibi şeyler. **3.** Ekmek. **4.** Allah (c.c.) tarafından insanlara, iman başta olmak üzere her çeşit iyiliğin verilmesi ve her çeşit zararın insandan uzaklaştırılması.

nişane : İz, işaret alamet, belirti, delil.

O

olgu : **1.** Birtakım olayların dayandığı sebep veya bu sebeplerin yol açtığı sonuç, vakıa. **2.** Varlığı deneyle kanıtlanmış şey.

Ö

örf : **1.** Güzel ve iyi iş, iyilik, ihsan. **2.** Aklın ve dinin iyi ve güzel bulduğu, akıl tarafından reddedilmeyen güzel şeyler. **3.** Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu ve toplumda eskiden beri sürdürülen söz ve davranışlar.

P

payidar : Sürekli, devamlı, kalıcı.

peyda etmek : Var etmek, yaratmak.

peyderpey : Azar azar, bölüm bölüm, yavaş yavaş.

put : Kendisine tapılmak, ibadet edilmek üzere taş, ağaç, maden, toprak vb. şeylerden yapılmış olan heykel, resim ve oymalar.

putperest : Puta tapan kişi.

R

Rab : **1.** Yetiştiren, besleyen, büyüten, olgunlaştıran. **2.** Allah. **3.** Yaratan ve yarattıklarını boş bırakmayıp terbiye eden. **4.** Rızık veren, bütün varlıkların ihtiyaçlarını karşılıksız olarak bol bol veren.

rahip : Hristiyan din adamı.

rahmet : **1.** İncelik, sevgi, şefkat, merhamet. **2.** Birinin suçunu bağışlama, affetme. **3.** Sevap, lütuf ve ihsan. **4.** Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği.

rekât : Namazda ayakta durma, rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

resul : Elçi, haberci, peygamber.

rıza : Razı olma, hoşnut olma durumu.

rızık : **1.** Kendisinden faydalanılan her şey. **2.** İnsanın ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey. **3.** Allah'ın (c.c.) tüm canlılara kendi katından verdiği yenilen, içilen, giyilen ve maddi-manevi yararlanılan mallar, çocuklar, eşler, ilim ve iman gibi şeylerin hepsi.

riayet etme : **1.** Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme. **2.** Uyma, boyun eğme.

risalet : Peygamberlik.

S

sahabi : Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse. Bu kavramın çoğulu ashaptır.

Samed : Hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şey kendisine muhtaç olan (Allah).

sebat : Sözünden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme.

seyran : Seyretmek, dolaşmak.

sıdk : **1.** Doğru olma hâli, dürüstlük. **2.** Söz, iş ve davranışlarda hakkı gözetme. **3.** Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarına uygun bir yol izleme, insanların haklarını gözetme.

sıhhat : Sağlık.

sıla-i rahim : Akraba ve yakınları ziyaret etme, onlarla ilgilenme, yakınların hâl ve hatırlarını sorma, gönüllerini alma.

sükûn : **1.** Erinç, huzur, rahat. **2.** Durgunluk, dinginlik.

sünnet : **1.** Yol, âdet, gidişat, huy, karakter, mizaç, hâl, tavır, davranış. **2.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz, fiil ve takrirlerini (onamalarını) içeren örnek davranışlar. **3.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yapmış olduğu farz ve vacibin dışındaki tavsiyeler, öğütler.

sütanne : Bir çocuğun, annesi dışında sütünü emmiş olduğu kadın.

Ş

şahit : Tanık.

şefaat : Birinden başkası adına ricada bulunma, aracılık etme, kusurlarının bağışlanmasını dileme.

şehadet etmek : Tanıklık etmek, şahitlik etmek.

şek : Şüphe, tereddüt.

şer : Kötülük, fenalık.

şevk : Heyecan, arzu, istek.

şifa : Bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, onma.

T

tabii : **1.** Olağan, alışılmış, her zamanki gibi olan, beklenildiği gibi. **2.** Sağduyuya, mantığa, olağan düzene uygun olan. **3.** Yapmacık olmayan, doğal.

takdir : **1.** Belirleme, tayin etme, hükmetme. **2.** Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle ezelden ebede kadar kâinatta olacak her şeyi planlaması, varlıkları istediği şekil ve biçimde yaratması ve insanların hür iradeleriyle yapacakları her şeyi önceden bilmesi, takdir etmesi.

takva : **1.** Bilinçli davranma, uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. **2.** Allah'ı (c.c.) görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme, Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma ve sünneti yerine getirme. **3.** Haramları ve dinen şüpheli olan durumları, dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme.

tan yeri : Güneşin doğmak üzere olduğu sırada ufukta hafifçe aydınlanan yer.

tasdik : Doğrulama, onaylama, kabul etme.

tevekkül : **1.** Güvenme, bağlanma. **2.** İnsanın, yapacağı işlerde kendisine düşen görevleri yapıp her türlü tedbiri aldıktan sonra, yeterli ve gerekli çalışmaları en güzel biçimde yaptıktan sonra Allah'a (c.c.) dua edip ondan yardım dilemesi ve sonucu Allah'tan (c.c.) beklemesi.

U

ulu : **1.** Erdemleri bakımından çok büyük, yüce. **2.** Çok yüksek, çok büyük olan.

Ü

ümmet : Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

V

vahiy : **1.** Gizli konuşma, fısıldama, ilham etme, ima ve işaret etme, ortaya çıkarma. **2.** Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vefat : Ölüm, ölme.

veli : Seven, sevilen, dost, arkadaş.

vesile : **1.**Kendisiyle herhangi bir amaca ulaşılan ve yakınlık sağlanan şey, araç, vasıta. **2.** İnsanı Allah'a (c.c.) yakınlaştıran ve onun Allah katında güzel bir konum edinmesini sağlayan dosdoğru inanç, ibadet, ahlak, ilim ve Hz. Peygamberin (s.a.v.) sünneti; söz ve davranışları.

vicdan : Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

Y

yegâne : Biricik, tek.

yetim : Babası ölmüş olan (çocuk), babasız.

yörünge : Bir gök cisminin hareketi süresince izlediği yol, mahrek.

Z

zat : Kişi, kendi, öz.

zikretmek : **1.** Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak. **2.** Okunması âdet olan duaları ve Kur'an ayetlerini sürekli tekrarlamak. **3.** Allah'ın (c.c.) bazı isimlerini, anlamlarını düşünerek belli sayıda ve belli miktarlarda okumak.

zillet : Hor görülme, alçalma.

zulüm : **1.** Baskı, şiddet, eziyet, işkence, haksızlık etme, haddi aşma. **2.** Allah'a (c.c.) ortak koşma, sapıklık, dalalet, Allah'ın (c.c.) birliğini inkâr etme. **3.** Kendisine tanınan hukuki sınırı geçme, başkasının hakkını alma.

KAYNAKÇA

Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Buhârî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu's-Sahih.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usulü.* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1985.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4, Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 2018.

Dinî Terimler Sözlüğü. Haz.: Ahmet Nedim Serinsu, Mehmet Sürmeli, Arif Alkan, Ömer Akyürek, Bilal Deliser, Ayhan Baştürk, Ali Çınar, Yusuf Mavili ve Recep Toparlı. Ankara: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Yayınları, 2010.

Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as. *es-Sünen.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1995.

Hadislerle İslam. Haz.: Mehmet Görmez, Mehmet Emin Özafşar, İsmail Hakkı Ünal, Yavuz Ünal ve Bünyamin Erul. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.

İbn-i Hişam, Abdülmelik. *es-Sîretü'n-Nebeviyye.* Çev., Hasan Ege. İstanbul: Ravza Yayınları, 2013.

İbn-i Mâce, Muhammed b. Yezid. *es-Sünen.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Kandemir, M. Yaşar. *Peygamberlere ve Kitaplara İnanıyorum.* İstanbul: Damla Yayınları, 2006.

Köksal, M. Âsım. *Peygamberler Tarihi.* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.

Kur'an-ı Kerim Meali. Haz.: Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali. Haz.: Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, Ali Özek ve Ali Turgut. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.

Malik b. Enes. *el-Muvatta*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Muhammed b. İshak. *es-Sîretü'n-Nebeviyye.* Çev., M. Şafi Billik. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.

Muhammed b. Sa'd. *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*. Çev., Adnan Demircan. İstanbul: Siret Yayınları, 2012.

Müslim b. Haccac El-Kuşeyrî. *el-Câmiu's-Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Nesâî, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali. *es-Sünen.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Şerif Er-Radi. *Nehcü'l-Belâğa*, Çev., Adnan Demircan. İstanbul: Beyan Yayınları, 2009.

Tirmizî, Muhammed b. İsa. *es-Sünen.* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Ahmet Sezikli. "Abdülmuttalip" Maddesi, C 1, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1988.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Asri Çubukçu. "Halime" Maddesi, C 15, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1997.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Bekir Topaloğlu. "Âmine" Maddesi, C 3, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1988.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Ethem Ruhi Fığlalı. "Ebû Tâlip" Maddesi, C 10, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1994.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Yusuf Şevki Yavuz, Abdurrahman Çetin. "Ayet" Maddesi, C 4, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1991.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Yusuf Şevki Yavuz, Abdülhamit Birışık. "Sure" Maddesi, C 37, İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2009.

Yazgan, Bestami. *Çiçek Güzeli.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1994.

Yazıcı, Seyfettin ve Lütfi Şentürk. *İslam İlmihâli,* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.

Yazım Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2012.

Yunus Emre. *Divan.* Haz., Mustafa Tatçı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Yayınevi arşivi: 12, 13, 19, 22, 24, 29, 37, 42, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 59, 60, 61, 65, 69, 82, 85, 87, 94, 95, 99, 111, 114.

www.shutterstock.com (Telif hakkı ödenerek satın alınmıştır.):

Sayfa	Shutterstock no	Erişim Tarihi
9	200762591	14.02.2018
11	1017160423	15.02.2018
17	1092934496	15.02.2018
18	1103501654	16.02.2018
19	518910325	17.02.2018
19	518910325	18.02.2018
22	1086857561	18.02.2018
23	736371034	18.02.2018
24	312426779	18.02.2018
25	782573596	19.02.2018
27	126806690	19.02.2018
30	703039168	19.02.2018
35	239968546	20.02.2018
38	146078894	20.02.2018
38	274298417	21.02.2018
39	506570599	21.02.2018
40	94417420	22.02.2018
41	266538056	22.02.2018
42	258826640	22.02.2018
42	1024864237	23.02.2018
47	603299477	23.02.2018
48	143166697	24.02.2018
56	87225763	24.02.2018
56	100115978	24.02.2018
62	713759191	25.02.2018
66	736791226	25.02.2018
68	194996915	26.02.2018
72	186309818	26.02.2018
80	145968977	26.02.2018
92	447722740	27.02.2018
97	578461111	27.02.2018
98	12009700	27.02.2018
99	622782371	08.06.2018
105	533525635	27.02.2018
107	208502971	27.02.2018
111	48213847	27.02.2018
112	699990436	27.02.2018
113	345232532	27.02.2018
114	113940391	28.02.2018
115	418972249	28.02.2018
116	579791128.	28.02.2018
118	235585405	28.02.2018

Sayfa 45: https://www.google.com.tr/search?q=kelime+i+%C5%9Fehadet&t-bm=isch&tbas=0&source=lnt&sa=X&ved=0ahUKEwjv3pr515HcAhUJIJoKHVc-2Ce0QpwUIHQ&biw=1790&bih=877&dpr=1#imgrc=UeI80elRcwL2YM:
Sayfa 48: https://www.tdv.org/tr-TR/site/icerik/hayri-ve-sosyal-hizmetler-1078